

T.C.

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİM
KAPSAMINDA 'İSTANBUL YABANCILAR İÇİN
TÜRKÇE' SETİNİN GÖRSEL DÜZEN
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Pelin TELÇEKER SERTOĞLU
2501141138**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ Binnur CANGİL**

İSTANBUL - 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : PELİN TELÇEKER SERTOĞLU Numarası : 2501141138
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE Danışmanı : DR. ÖĞR. ÜYESİ BİNNUR CANGİL
Tez Savunma Tarihi : 25.06.2019 Saati : 14:00
Tez Başlığı : YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA 'İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE' SETİNİN GÖRSEL DÜZEN AÇISINDAN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. MEHMET GÜRLEK		Kabul
2-DR. ÖĞR. ÜYESİ BİNNUR CANGİL		Kabul
3- DR. ÖĞR ÜYESİ EMRAH BOYLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR MURAT ELMALI		
2- - DR.ÖĞR. ÜYESİ ARZU ÇEVİK		

ÖZ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA 'İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE' SETİNİN GÖRSEL DÜZEN AÇISINDAN İNCELENMESİ

Pelin TELÇEKER SERTOĞLU

Son zamanlarda Türkçe öğrenimine olan talebin artmasıyla hem yurt içinde, hem de yurt dışında birçok kurum Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi alanında eğitim vermeye başlamıştır. Türkçe eğitimi veren bu kurumlar, dil öğrenimini destekleyecek birçok ders kitabı hazırlama ihtiyacı duymuştur.

Hedef dilin etkili bir şekilde öğrenciye aktarılmasında ders kitaplarının önemli bir role sahip olduğu bir gerçektir. Bu yüzden ders kitaplarında öğrencilere aktarılacak olan bilgilerin doğru ve anlaşılır bir şekilde kitapta yer almasına özen gösterilmelidir. Bunun gerçekleşmesi için de kitabın hazırlanma sürecinde görsel düzen ölçütlerine bağlı kalınarak hazırlanmasına dikkat edilmelidir.

Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullanılan ders kitaplarından biri olan 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' setinin görsel düzen açısından öğrencilere ne kadar katkı sağladığını ortaya koymak amacıyla, bu alanda eğitim veren öğretmenlere anket düzenlenmiş ve bu anket sonuçlarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Anket 9 ana başlık altında sunulmuştur. Çalışmanın ana bölümü olan 9. soruda 19 madde bulunmaktadır. Anket sonuçları bu alanda çalışan 90 öğretmenin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Anket sonuçları değerlendirilirken hem yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan öğretmenlere hem de geçmişte veya şu an 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabını kullanan öğretmenlerin

görüşleri dikkate alınmıştır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını kullanan öğretmenlerin 72 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında en çok kullanılan kitaplardan biri olan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını kullanan öğretmenlerin kitabın görsel düzeniyle ilgili görüşlerini, bu görüşler doğrultusunda elde edilen bulguların değerlendirilmesini ve bu ders kitabı hakkında öğretmenlerin genel olarak önerilerini kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dil Edinimi ve Öğrenimi, Türkçenin Anadil Olarak Öğretimi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Görsel Tasarım ve Görsel Düzen*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SET ISTANBUL ‘TURKISH FOR FOREIGNERS’ IN TERMS OF VISUAL ORGANIZATION AS PART OF TURKISH TEACHING AS FOREIGN LANGUAGE

Pelin TELÇEKER SERTOĞLU

Recently, with the increase in demand for Turkish education, many institutions both in Turkey and abroad have started to provide this field education, and for this reason, these institutions, which provide training for Turkish education, have needed to prepare many textbooks to support language learning.

It is known that what has the greatest role in transferring students to the target language effectively is textbooks after teachers. Because of this, it should be taken care to ensure that the information that will be transferred to the students in the textbooks is included in the book accurately and comprehensibly. In order to come true this, it should be taken care to prepare the book in accordance with the visual criteria in the preparation process.

In this study, Istanbul Turkish for Foreigners which is one of the most used books in Turkish Teaching to Foreigners, in order to show how much it contributed to students in terms of visual order, a questionnaire was prepared for the teachers who gave training in this field and the results of this survey were evaluated. The questionnaire is presented under 9 main headings. In the 9th question which is the main part of the study, there are 19 items. The survey results were evaluated according to the opinions of 90 teachers working in this field.

The results of the research include the opinions of the teachers who use the Turkish Course Book for Foreigners and the general recommendations of teachers about this textbook. as one of the most used books in the field of teaching Turkish as a foreign language about the visual layout of the book. It was determined that the teachers who use Turkish textbook for Foreigners in Istanbul are 72 people.

The results of the study include the opinions of the teachers using the Turkish Course Book for Foreigners as one of the most widely used books in the field of Turkish Language Teaching as foreign languages and their evaluations on the visual order of the book and the general suggestions of the teachers about this textbook.

Key Words: *Language Acquisition and Language Learning, Teaching Turkish as a Foreign Language, Visual Design and Visual Layout*

ÖNSÖZ

Dil öğrenimi, birden fazla unsurun birleşmesiyle gerçekleşmektedir. Bu unsurlardan biri de ders kitaplarıdır. Ders kitapları, dil öğrenim sürecinde bilgi edinirken kullanılan temel araçlardır. Ders kitaplarının, dil öğrenirken ihtiyaç duyulan temel araçlardan biri olarak çok büyük bir öneme sahip olmasından dolayı, titizlikle hazırlanması gerekmektedir. Ders kitaplarında bilgiyi sunmanın en etkili yolu, aktarılmak istenen bilgilerin görsellerle bütünleşmesini sağlamaktır.

Günümüzde Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış olan birçok kitap bulunmaktadır. Bu alanda yazılan ve en çok tercih edilen kitaplardan biri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabıdır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını görsel düzen açısından inceleyen bu çalışma; giriş, kavramsal çerçeve, genel bilgiler, yöntem, bulgular, bulguların değerlendirilmesi, sonuç ve öneriler, kaynakça ve ekler bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, problem cümleleri, araştırmanın amacı ve önemi açıklanmaktadır.

Kavramsal çerçeveyi oluşturan birinci bölümde; dil edinimi ve öğrenimi, Türkçenin ana dili olarak öğretilmesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında geçmişten günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar, bu alanda eğitim veren kurumlar ve yaptıkları çalışmalar sunulmaktadır.

Çalışmanın ana konusu hakkında genel bilgiler veren üçüncü bölümde, öncelikle ders kitaplarındaki görsel düzenin öneminden bahsedilmekte ve ders kitaplarının hazırlanma sürecinde dikkat edilmesi gereken görsel tasarım ilkelerine yer verilerek bu ilkeler açıklanmaktadır. Daha sonra ise kitabın kapak, sayfa ve metin tasarımı için gerekli olan unsurlara değinilerek metin ve resim ilişkisinden de bahsedilmektedir.

Yöntem bölümünde; araştırmada başvurulan nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak faydalanılan anket çalışması, araştırmadaki verilerin analiz edilmesinde yararlanılan SPSS 20. 0 for Windows programı açıklanmaktadır.

Bulgular bölümünde elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan anlamlı bulgular verilmekte ve bulguların değerlendirilmesi bölümünde elde edilen bulgular, yapılan çalışmalar doğrultusunda değerlendirilmektedir.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise bulguların değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan sonuçlara yer verilerek bu sonuçların bu alanda çalışan araştırmacılara ve eğitmenlere nasıl bir faydası olacağına dair öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın ekler kısmında, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe - A1 hem ders hem de çalışma kitabının kapağına, içindekiler kısmına ve 1. Ünitenin tamamına yer verilmektedir. Ayrıca çalışma için hazırlanmış olan anket formu da ekler bölümünde yer almaktadır.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve beni her zaman cesaretlendirerek destekleyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Binnur CANGİL' e; araştırmalarım ve çalışmalarım konusunda benden hiçbir desteğini esirgemeyen değerli müdürüm Dr. Emrah BOYLU' ya; İstanbul Aydın Üniversitesi TÖMER ailesinde çalışan değerli okutman arkadaşlarıma; Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Müdürü Öğr. Gör. Ayşe ÇİPAN' a; anket sonuçlarının analizinde bana yardımcı olan değerli arkadaşım Enes AKBARCI' ya; beni yetiştiren ve her zaman bana destek olan sevgili annem Hülya TELÇEKER' e, sevgili babam Cüneyt TELÇEKER' e ve en büyük teşekkürü hak eden canım babaannem Güzin TELÇEKER' e; bana her zaman yol gösteren, bu süreçte benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli eşim Burak SERTOĞLU' na teşekkürü bir borç bilirim.

İstanbul 2019

Pelin TELÇEKER SERTOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	xi
RESİMLER LİSTESİ.....	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANITILMASI

1.1. Problem Durumu	4
1.2. Problem Cümlesi	4
1.2.1. Problem Alt Cümleleri	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Edinimi, Dil Öğrenimi ve Türkçenin Ana Dil Olarak Öğretimi	7
2.1.1. Dil Edinimi.....	7
2.1.2. Dil Öğrenimi	14
2.1.3. Türkçenin Ana Dil Olarak Öğretilmesi.....	15
2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Tarihsel Gelişimi	19

2.2.1. Cumhuriyet Dönemi Sonrasında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Eğitim Veren Kurumlar ve Bu Kurumların Yaptığı Çalışmalar	21
2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Problemler ve Çözüme İlişkin Çalışmalar	26
2.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Alanında Kullanılan Ders Kitapları.....	35
2.2.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çocuklar İçin Yapılan Çalışmalar	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖRSEL DÜZEN

3.1. Ders Kitaplarındaki Görsel Düzen	47
3.2. Görmek ve Görsel Tasarım	50
3.2.1. Ders Kitaplarında Görsel Tasarım	51
3.2.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Görsel Tasarım	52
3.2. Görsel Tasarım İlkeleri	54
3.2.1. Bütünlük	55
3.2.2. Denge	56
3.2.3. Vurgu	56
3.2.4. Hizalama	57
3.2.5. Yakınlık	57
3.2.6. Yerleştirme	58
3.3. Kapak ve Sayfa Tasarımı	58
3.3.1. Kâğıdın cinsi	59
3.3.2. Sayfa numaraları	59
3.3.3. Cilt	60
3.3.4. Renk kullanımı	60

3.4. Metin Tasarımı	61
3.4.1. Yazı Boyutları	61
3.4.2. Yazı Karakteri	62
3.4.3. Yazı Rengi.....	62
3.4.4. Satırlar Arası Yatay ya da Dikey Boşluğun Kullanımı	62
3.4.5. Odak Noktası Olan Kelimelerin Dikkat Çekici Bir Şekilde Yazılması ...	63
3.4.6. Sözcükler Arası Boşlukların Dengeli Olması	64
3.4.7. Metnin Sayfadaki Bütünlüğü	64
3.5. Metin – Resim İlişkisi	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	66
4.2. Evren ve Örneklem	66
4.3. Verilerin Toplanması	67
4.3.1. Veri Toplama Aracı.....	67
4.3.2. Anketin Uygulanması.....	68
4.3.3. Verilerin Analizi.....	69

BEŞİNCİ BÖLÜM

“İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE” SETİNİN TANITIMI

VE BULGULAR

5.1. İstanbul “Yabancılar İçin Türkçe” Setinin Tanıtılması.....	70
5.2. İstanbul “Yabancılar İçin Türkçe” Seti İçin Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarından Elde Edilen Bulgular	76
5.2.1. Demografik Bulgular	77
5.2.2. Öğrenim Durumuna ve Çalışma Tecrübelerine Dair Bulgular	78

5.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:.....	80
5.2.3.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kapak Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:	80
5.2.3.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Sayfa Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:	83
5.2.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	85
5.2.3.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	91

ALTINCI BÖLÜM

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. Demografik Bulguların Değerlendirilmesi	93
6.2. Öğrenim Durumuna ve Çalışma Tecrübelerine Dair Bulguların Değerlendirilmesi.....	94
6.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının <i>Kapak Tasarımı</i> ile İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	96
6.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının <i>Sayfa Tasarımı</i> Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi:.....	99
6.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	102
6.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	111
6.7. Katılımcıların ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’yla İlgili Görüşleri	114
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	120
KAYNAKÇA	126
EKLER.....	141

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem Grup Dağılımı	142
Tablo 2: Demografik Bulgular	77
Tablo 3: Öğrenim Durumu ve Çalışma Tecrübeleri.....	78
Tablo 4: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	144
Tablo 5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kapak Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdelik Değerleri	80
Tablo 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Sayfa Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdelik Değerleri	83
Tablo 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdelik Değerleri	85
Tablo 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdelik Değerleri	91

RES İMLER LİSTESİ

Resim 1:Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Seti	43
Resim 2:Türkçe Öğreniyorum Seti	43
Resim 3: Yedi İklim Türkçe Seti	44
Resim 4: Merhaba Türkçe	45
Resim 5: Yeni Dünyam Türkçe	45
Resim 6: Yeni Hayat.....	45
Resim 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 1.....	71
Resim 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 2.....	72
Resim 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe”A2 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 1.....	72
Resim 10: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 2.....	73
Resim 11:İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı s.38.....	74
Resim 12: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı, s.42.....	74
Resim 13: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.34.....	75
Resim 14: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.35.....	75
Resim 15: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.36.....	76
Resim 16: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2 Ders Kitaplarının Kapak Görseli	96
Resim 17: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.44.....	104
Resim 18: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.88.....	105
Resim 19: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.72.....	105
Resim 20: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.75.....	105
Resim 21: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.19.....	106
Resim 22: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.77.....	106
Resim 23: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.54	113
Resim 24: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı s.41	116
Resim 25: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı s.11	116
Resim 26: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Çalışma Kitabı s.4	118
Resim 27: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.72	118

Resim 28: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.40 119

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kitabın kapağının kaliteli olup olmamasıyla ilgili görüşler.....	81,96
Grafik 2: Kitabın ön ve arka kapağının birbiriyle uyumlu olup olmadığına dair görüşler.....	81,97
Grafik 3: Kapağın içerik hakkında bilgi verip vermediğine dair görüşler.....	82,98
Grafik 4: Kitap cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığıyla ilgili görüşler.....	82,99
Grafik 5: Yazı karakterinin okunabilir durumda olup olmadığına dair görüşler.....	83,100
Grafik 6: Sözcükler ve harfler arasında uygun boşlukların bırakılıp bırakılmadığına dair görüşler.....	84,100
Grafik 7: Sayfa düzenlemesinin, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisinde olup olmadığına dair görüşler	84,101
Grafik 8: Görsel öğelerin okuma akışını engelleyip engellemediğine dair görüşler	86,102
Grafik 9: Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilip edilmediğine dair görüşler.....	86,103
Grafik 10: Ders kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler	87,106
Grafik 11: Çalışma kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler	87,106
Grafik 12: Görsel ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler	88,107
Grafik 13: Kitaplarda güncel görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler	88,108
Grafik 14: Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler	89,109
Grafik 15: Görsellerin anlaşılmasının kolay olup olmadığına dair görüşler	89,110
Grafik 16: Kitaptaki görsellerin, yönelinen yaş grubuna uygun olup olmadığına dair görüşler.....	90,110

Grafik 17: Görsel öğelerde renk kullanımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler	90,111
Grafik 18: Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğelerin vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilip verilmediğine dair görüşler	92,112
Grafik 19: Metinlerin, görsellerle bir bütünlük içerisinde olup olmadığına dair görüşler.....	92,113

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
Bkz.	: Bakınız
ÇİT	:Çocuklar İçin Türkçe
KAGEM	: Kadın, Aile ve Gençlik Merkezleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü

GİRİŞ

Son zamanlarda Türkçe öğrenmeye olan ilgi ekonomi, siyasi veya eğitim gibi farklı sebeplerden dolayı artış göstermiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimine olan ilginin artış göstermesiyle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan kişiler bu alanda daha fazla çalışmalar yapmaya başlamış ve birçok kurum ve kişi yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili ders kitapları hazırlamaya başlamıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kitap hazırlama sürecinde dikkat edilmesi gereken birçok unsurun olduğu bilinmelidir, çünkü dil eğitimi birden fazla unsurun birleşimiyle gerçekleşmektedir. Bu unsurlardan en önemlileri öğrenci, öğretmen ve amaca uygun bir şekilde hazırlanmış ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında dikkat edilmesi gereken unsurlar içinde kitabın nasıl bir görsel düzen çerçevesi içerisinde hazırlanmış olduğudur. Görsellerin, kitap içerisinde yer alan üniteler ve metinler hakkında öğrencilere bilgi vermesinden dolayı, ders kitaplarında yer alan görsellerin dil öğreniminde etkisi büyüktür.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yayınlanmış birçok kitap bulunmaktadır; ancak bu çalışmada sadece İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1- A2 setlerinin görsel düzeninin değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bu kitabın tercih edilmesindeki neden ise en çok kullanılan kitaplar arasında olmasıdır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1- A2 ders ve çalışma kitaplarının görsel düzenini incelemeyi amaçlayan bu araştırmayı yapmak için birinci bölümde, araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problem cümleleri, araştırmanın amacı ve önemi açıklanacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümü olan kavramsal çerçeve içerisinde, dil edinimi ve öğrenimi süreçleri arasındaki farklardan, Türkçenin ana dil olarak öğretilmesinden, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesinden, günümüzdeki durumundan, geçmişten günümüze kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarından ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan bütün çalışmalardan bahsedilecektir.

Üçüncü bölümde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan görsel düzen inceleme ölçütlerine ve bu alanda yapılan diğer çalışmalar incelenerek ölçütler verilecektir. Daha sonra görsel tasarım ve ilkeleri açıklanacak, kitap hazırlama aşamasında dikkat edilmesi gereken hususlara ve kitaplarda kullanılan görsellerin metinler üzerindeki etkisine değinilecektir.

Dördüncü bölümde ise, bu araştırmanın yöntemi açıklanacaktır. Bu bölümde, hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasını yöntem edinen, ‘karma araştırma yöntemi’ kullanılacaktır. Araştırma, uygulanan soru kâğıtlarıyla gerçekleştirilecek ve sonuçları sayısal ifadelerle sunulacaktır. Bu nedenle araştırma nicel bir araştırmadır. Karma yöntemin kullanılacağı bu araştırmada İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini kullanan öğretmenlere uygulanan anket çalışması sayısal ifadelerle değerlendirilerek bu sonuçları desteklemek için A1 ve A2 ders ve çalışma kitapları tek tek incelenecek ve sonuçları tamamlayan örnekler verilecektir.

Çalışmanın beşinci bölümü olan bulgular bölümünde ise öncelikle ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ setinin tanıtımı yapılacak ve daha sonra öğretmenlere uygulanan anket sonucundan elde edilen bulgular sunulacak ve açıklanacaktır.

Bulguların değerlendirilmesinin yapılacağı altıncı bölümde, beşinci bölümde açıklanmış olan bulgular değerlendirilecektir.

Sonuç ve öneriler bölümünde, bu çalışmadaki bulgular doğrultusunda, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan ve özellikle de İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini kullanan öğretmenler ve bu alana yönelik akademik çalışmalar yapan araştırmacılar için faydalı olacağı düşünülen öneriler sunulacaktır. Ankette hazırlanacak olan bir soruda katılımcılara kitapla ilgili önerileri sorulacaktır. Bu öneriler ışığında kitap baştan sona incelenecek ve uygun görülen görseller önerileri desteklemek için verilecektir. Buradaki amaç; bu seti kullanan, kitaptaki bilgileri faydalı bir şekilde öğrenciye sunan Türkçeyi öğretmede en büyük role sahip olan öğretmenlerin görüşlerine yer verilerek birçok kurum tarafından kullanılan bu kitabın varsa eksiklerini öğretmen gözüyle tespit ederek bu alana destek olabilmektir.

Çalışmada öngörülen ankette toplam 9 sorunun olması planlanmaktadır. Anket, 7.soruya kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış olan herhangi bir kitabı kullanan öğretmenlere yönelik genel sorulardan; 7.sorudan sonra ise sadece İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını şu an kullanan ve geçmişte kullanmış olan öğretmenler için hazırlanmış sorulardan oluşacaktır.

Kaynakça bölümünde, kitap, sözlük, makale, elektronik kaynaklar gibi bu araştırmada faydalanılacak tüm kaynaklara yer verilecektir.

Ekler bölümünde ise 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders ve çalışma kitaplarının kapak tasarımına, içindekiler bölümüne, 1. ünitenin tamamına ve bu kitap için hazırlanacak olan anket formuna yer verilecektir.

Bu çalışmadaki genel amaç var olanları ve var olması gerekenleri göstererek gelecekteki çalışmalara bir ışık tutmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN TANITILMASI

1.1. Problem Durumu

Son zamanlarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar artış göstermiştir. Bu alanda yapılan çalışmaların artış göstermesiyle birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında birçok kitap yazılmaya başlanmıştır. Bu kitaplar arasında en çok kullanılanlardan biri de İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi tarafından hazırlanmış olan 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabıdır. Birçok kurum tarafından kullanılan bu kitabın özellikle temel düzey A1- A2 ders ve çalışma kitaplarının görsel düzeni, öğrencilerin Türkçeyle tanışmaları süreci olmasından dolayı önem taşımaktadır.

Bir yabancı dil ders kitabının görsel düzeni, öğrenme sürecini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu sebepten dolayı, çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında en çok kullanılan kitaplardan biri olan 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' seti (A1-A2) görsel düzen açısından incelenecek ve bu ders kitabının görsel düzen açısından nasıl hazırlanmış olduğunu göstermek için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında eğitim veren öğretmenlere bir anket uygulanarak bu anketin sonuçları çözümlenip değerlendirilecektir.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir:

- İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı, görsel düzen inceleme ölçütleri açısından nasıldır?

1.2.1. Problem Alt Cümleleri

Araştırmanın alt problem cümleleri şu şekildedir:

- Görsel unsur, görsel algı yönünden renk uyumuna dikkat edilerek açık ve net mi?
- Kapak bir albeniye sahip mi?
- Kitap kapağı sağlam hazırlanmış mı?
- Kitabın ön ve arka sayfası bir bütünlük içerisinde hazırlanmış mı?
- Kitabın cildi kaliteli mi?
- Yazı karakteri okunabilir bir durumda mı?
- Görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiş mi?
- Görsel öğeler okuma akışını engelliyor mu?
- Görsel tasarım içeriği destekleyecek nitelikte mi?
- Metinlerde vurgulama yöntemi kullanılmış mı?
- Görsel öğelerin kullanımında gereksiz öğelerden kaçınılmış mı?
- Tasarımda bütünlük ilkesine uyulmuş mu?
- Görsel öğeler ilgili metinlerin yakınında yer alıyor mu?
- Görsel öğeler, metinlerle bir bütünlük içerisinde mi?
- Sayfa düzenlemesi kitabın tamamında tutarlı bir şekilde yapılmış mı?
- Sayfa düzeni göz yoruyor mu?
- Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmış mı?
- Sözcükler arasındaki boşluklar okumaya engel yaratıyor mu?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, öncelikle dil öğretim kitaplarındaki görsel düzen inceleme ölçütlerinin neler olduğunu tespit ederek bu ölçütlerin nasıl bir yol izlenerek uygulanması gerektiğini açıklamak ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dersleri için hazırlanmış ve hazırlanacak olan kitaplara yol göstermektir.

Bu amaç 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabını kullanan öğretmenlere uygulanmış olan anket sonuçları dikkate alınarak var olan eksiklikleri, bu kitabı ders içerisinde kullanan, uygulamalı olarak tecrübe eden gözlerle incelemek ve bu serinin 'MEB' tarafından belirlenmiş olan görsel düzen inceleme ölçütlerine göre nasıl hazırlanmış olduğunu tespit etmektir.

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapan öğretmenlerin İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2 ders kitaplarıyla ilgili görselliğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve elde edilen görüşler doğrultusunda ders kitaplarındaki görsel tasarımın öğretime katkısının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılan ve yazılacak olan kitaplara görsel düzenin hazırlanma sürecinde yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma 'İstanbul Yabancılar için Türkçe' ders kitabı merkez alınarak, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında eğitim veren ve bu ders kitaplarını kullanan öğretmenlerin kitabın görsel düzeniyle ilgili görüşleriyle sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Edinimi, Dil Öğrenimi ve Türkçenin Ana Dil Olarak Öğretimi

Bu bölümde dil edinimi, dil öğrenimi ve Türkçenin ana dili olarak öğretimi konularına değinilecektir. Edinim ve öğrenim birbirlerinden farklı; ama birbirlerini takip eden, biri gerçekleşmezse diğeri gerçekleşmeyen kavramlardır. Bu kavramlar aşağıda her yönüyle ele alınarak açıklanacak ve daha sonra ise Türkçenin ana dil olarak öğretilmesi konusuna değinilecektir.

2.1.1. Dil Edinimi

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini hem yazılı, hem de sözlü olarak ifade etmesini sağlayan bir iletişim aracıdır. İnsanı diğer tüm varlıklardan ayıran en büyük özellik, dili kullanarak iletişim kurma yetisine sahip olmasıdır. İnsan duygu ve düşüncelerini, geçmişini, yaşadıklarını, planlarını, mutluluklarını, pişmanlıklarını veya hayallerini sahip olduğu dil yetisi ile konuşarak başkalarına aktarır.

Aksan (1997: 13), dili “Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme düşünüleni aktarma dizgesidir.” diye tanımlamaktadır. Aksan burada dilin doğuştan gelen bir yeti olduğunu ve bu yetinin sadece insanlara ait bir sistem olduğunu anlatmaktadır.

ABD’li dilbilimci Sapir (1999: 53) ise, “ Dil istemli olarak üretilen bir simgeler düzeni aracılığıyla düşünce, duygu ve isteklerin bildirişiminde kullanılan, içgüdüsel olmayan, yalnızca insana özgü bir yöntemdir” diyerek Aksan gibi dilin sadece insana ait bir yeti olduğunu bu sözlerle ifade etmektedir.

Aksan (2001: 13), dil için “ Dil insanın gözüdür, beynidir; düşüncesi, ruhudur.” der. Aksan’ a göre dil, insanların sadece konuşabilmesi, düşündüğünü

başkalarına iletebilmesi demek değildir. Dilin insanın gözü, beyni, düşüncesi ve ruhu olmasının nedeni gördüklerimizi, düşüncelerimizi ve hissettiklerimizi ancak dilimizin zenginliği kadar ifade edebilmemizden kaynaklanmaktadır.

Wittgenstein (Aktaran; Altun, 2006:1: “Dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır.” demiştir. Buradan yola çıkarak dünyayı dilimizin zenginliği kadar algılayabileceğimizi söylemek mümkündür. Bu nedenle her insanın duygu ve düşüncelerini dile getirme şekli birbirlerinden farklıdır. Çünkü dil, onu konuşan insanların ruhunu içinde barındırır. İnsanların karakterleri nasıl birbirlerinden farklı ise dil hazineleri de o derece farklıdır. Aynı dili konuşan insanların, aynı konuyu farklı biçimde dile getirmelerinin sebebi de bundan kaynaklanır. Bu konuya ilişkin yorumunda Bacon, “Dil insan karakterinin bir parçasıdır” demekle, karakter ve dilin birbirlerinden ayrı olarak düşünülmemeyeceğini ve her insanın karakterinden beslenen bir dil kimliğine sahip olduğunu belirtir.

(<https://tr.pinterest.com/pin/335870084689146161/> 23.12.2018)

Dil ve insan arasındaki bu ilişkinin benzerini dil ve toplum arasında da görmemiz mümkündür. Şöyle ki, dil toplumları birbirlerinden ayıran en temel etkidir. Her toplumun dil yapısı birbirlerinden farklıdır. Bu sebeple, her toplumun kendine ait bir dil kimliği bulunmaktadır. Dilin, toplumları birbirinden ayıran ve her toplumun konuştuğu dilden meydana gelen ayrı birer parmak izine sahip olduğu söylenebilir. Bu nedenle dil toplumların üzerinde çok büyük bir öneme sahiptir. Bir toplumun nasıl bir yapıya sahip olduğunu tahlil edebilmek için, o toplumun konuştuğu dile bakarak, toplumun yaşayış tarzını, gelişmişlik düzeyini ve o toplumu diğer toplumlardan ayıran temel özellikleri tüm şeffaflığıyla görebiliriz.

Aksan (2003:153),“Dil bakıldıkça büyüyen bir ağaçtır” diyerek yeni kuşakların ana dillerine saygı duymalarını, özen göstermelerini sağlayacak eğitim ve öğretim olanaklarını yaratacak koşulları oluşturmak bakımından en büyük görevin devlete düştüğünü söylemektedir.

İnsanların konuştukları dilin zenginliği toplumların gelişmişlik düzeyleriyle paralellik göstermektedir. Bu konuda Konfüçyus (Aktaran; Uygur, 2001: 23) ‘un dil ile ilgili olan düşünceleri örnek gösterilebilir:

“Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, sözcükler düşünceyi iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir! ” Düşünürün bu açıklamaları, dilin etkili, doğru ve yanlışsız kullanılmasının toplumları ileriye götüreceğini veya tam tersi bir şekilde toplumların körelmesine neden olacağını yani, dilin toplumların gelişmesiyle nasıl bir paralellik içerisinde olduğunu göstermektedir.

Ergin (2009: 4)‘e göre ise “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta; kendine has kuralları içinde yaşayıp gelişen canlı bir varlık; milleti bir arada tutan, koruyan ve milletin ortak malı olan sosyal bir kurum; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar sistemi ve seslerle örülmüş muazzam bir yapıdır”. Ergin bu tanımından sonra dilin canlı bir vasıtaya benzediğini söylemektedir. Ona göre dil, anlaşmayı sağlamak bakımından bir vasıta gibi iş görmektedir. Bu durumu daha iyi açıklamak için at ile dilin vasıtılığı konusundaki benzerliklere dikkat çeken şöyle bir örnek verir: Atla arabayı karşılaştırarak, atın da arabanın da bir vasıta olduğunu fakat insanların arabayı istediği yere götürebildiklerini, ona istediklerini yapabileceklerini ata ise; başını kesseler dahi korktuğu yere bir adım dahi attıramayacaklarını söyleyerek dilin vasıtılığının da atın vasıtılığı gibi olduğunu belirtmekte ve dilin doğal olarak gelişen bir varlık olduğuna işaret etmektedir (Ergin, 2009: 4).

Bir toplumda konuşulan dil, o toplumda yaşayan her insanın izini taşır. Dilin durağan olmamasının sürekli değişkenlik göstermesinin sebebi ise budur, çünkü insanın içinde olduğu hiçbir şey durağan olmaz. Nasıl ki insan vücudu gelişip büyüyor, olduğu gibi kalmıyorsa, dil de insanlar gibi gelişip büyümektedir. Bu dil gelişimi insanların yaşam şartlarına ve ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.

Ünlü dilbilimci Humbold (Aktaran; Korkmaz, 1970: 96) “Dil bir eser değil, bir faaliyettir.” diyerek dilin durağan olmadığını ve zaman içerisinde değiştiğini

ispatlamaktadır. Eğer dil bir eser olmuş olsaydı, asla zaman içerisinde değişiklik gösteremezdi ve yaratıldığı haliyle kalıp durağan bir özellik kazanmış olurdu. Oysaki dil, her toplumun yaşam tarzına, şartlarına ve insanların ihtiyaçlarına göre farklı renklere bürünür. Bu sebepten dolayı “Dil canlı bir varlıktır (Korkmaz, 1970: 97).” denilebilir. Korkmaz (1970: 97), dilin zaman içerisinde gösterdiği değişikliğin alelade olmadığını, belirli ölçüler dâhilinde olduğunu ve iki sebepten dolayı olacağını söylemektedir: Dildeki değişikliğin birinci sebebi doğal gelişim, ikincisi evrimdir.

Kamile İmer (1990:9) toplumsal alandaki her şeyin dilde de var olduğunu ve bu nedenle toplumda değişen veya gelişen ne varsa dilinde bu şekilde değiştiğini ifade ederek toplum ve dil arasındaki ilişkiyi anlatmıştır

İmer (1990: 11), evrende değişmeyen tek şey her şeyin değiştiğidir varsayımından yola çıkarak bu kuralın toplum ve dil ilişkisi için de geçerliliğini sürdürdüğünü söyler. Toplumların dili değiştirme gücünün bulunmasıyla birlikte dilin de toplum üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Çünkü toplumları ayakta tutan ve onların yok olmasına engel olan dildir.

“ ***Kimsenin konuşmadığı, bir dil gibiyim***

Kimsenin inanmadığı, bir deli...

Yazarının bile, okumadığı bir kitap...

Hiç çalmayan, bir şarkı...

Hiç sorulmayan, bir soru gibiyim...

Kalabalıklar içinde, varım; ama yok gibiyim

(<https://1000kitap.com/yazar/Murathan-Mungan/alintilar>, 20.10.2018)

Murat Mungan bu dizelerinde genel olarak yalnızlığı anlatır. Yalnızlığı anlatırken ‘*konusulmayan dil gibiyim*’ diyerek kendisini konuşulmayan bir dilin yaşadığı terk edilmişliğe benzetir. Bu benzetmeden toplumların konuşmadığı dillerin yalnızlığa mahkûm olduğunu, zaman içerisinde de konuşulmayarak unutulduğunu söyleyebiliriz. Konuşulmayan dil gelişmez; durağan kalır ve körelir. Bu da dilin zaman içerisinde yok olmasına neden olur. Bu diller ölü dil olarak

adlandırılmaktadır. Ölü diller birkaç taneyle açıklanamayacak kadar fazladır. “UNESCO, her yıl 10 dilin öldüğünü belirtmektedir”(Ertem,2012:1).

Christos Clairis (Aktaran; Sebetçi, 2016: 100)’e göre dillerin ortadan kalkmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan biri büyük kentlerde konuşulan dilin yerel lehçelerinin giderek azalmasıdır. Bir diğer neden ise, o dili konuşan sayısının azalmasıdır. Fransa’da Ortaçağ okullarında, ölü bir dil, yani değişme oranı çok zayıf olan Latince okutulur, yazdırılırdı. Matbaa ve Hümanizm akımıyla Fransızca yazı dilinin önemi arttı. Bir süre sonra Latincenin yanısıra, okullarda Fransızca da okutulmaya başlandı.

Dil, kültürün vazgeçilmez bir parçasıdır. Her dil ait olduğu toplumun kültürel izlerini taşımaktadır. Dil kültürün vazgeçilmez bir parçası olduğu için de eğer bir dil yok olmakla karşı karşıyaysa o dille birlikte o dilin kültürü de yok olmaktadır. Örneğin Güney Amerika’da yerli bir dil olan Amahuacayı konuşan sayısı oldukça azdır. Bu nedenle de okullarda resmi dil değildir (<https://paratic.com/>, 20.10.2018). Resmi dil olmadığı içinde o toplumda yaşayan insanlar daha popüler olan dillere yönelip o dili öğrenmeye başlamışlardır. Bu durum da daha popüler olan dillerin kültürlerinin yaşanması demektir.

Dilin yaşamaya devam etmesi için insan ve toplum için iki önemli faktör bulunmaktadır: Dil edinimi ve dil öğrenimi. Bu iki faktör birbirlerinden farklıdır; fakat birbirlerini tamamlayıcı özelliğe sahiptirler. Bir dili öğrenmek için öncelikle bir dil bilincine sahip olmamız daha sonra ise o dili öğrenecek bir ortam gerekmektedir.

Amerikan dilbilimci Stephen Krashen, bilinçaltı edinim ve bilinçli öğrenme kavramlarından bahsetmektedir. 1980’li yılların başında Krashen ‘Girdi varsayımı’ (input hypothesis) adını verdiği teoriyi ortaya koydu. Bu teoriye göre, bilinçaltında edindiğimiz dil, konuşma esnasında rahatça kullanabileceğimiz bir dildir. Öte yandan Krashen bu bilinçaltı edinimin, öğrencilerin ikinci dil öğrenimini etkilediğini ve ikinci dil öğreniminin, edindikleri dil girdilerine (input) bağlı olarak geliştiğini savunmaktadır (Aktaran; Harmer, 2008: 50). Bu da demek oluyor ki ana dilimiz ne kadar zenginse, sonradan öğrenilen dillerde de o seviyeye kadar ilerleyebiliriz.

Chomsky' e (Kıran, Z. , Kıran, A. , 2010: 160) göre insanlar dil edinme düzeneğiyle birlikte doğmaktadırlar. Hem edinim hem de öğrenim bu düzenek sayesinde mümkün olmaktadır. Beynimizde böyle bir düzenek olmamış olsaydı hiçbir şekilde konuşamazdık. Chomsky özel edinç ve evrensel edinç olmak üzere iki kavramdan söz eder. Chomsky bu iki kavram arasındaki ayrımı, bir çocuğun anadilini öğrenmesini dikkate alarak tanımlar. Anne ve babanın dili ne olursa olsun, çocuk herhangi bir dili öğrenebilir. Örneğin; Türkçe konuşulan bir ortamda yetişen İngiliz bir çocuk, anne ve babanın ana dilinin İngilizce olmasına rağmen Türkçeyi rahatlıkla öğrenecektir. Çünkü çocuk doğuştan gelen bir dil yetisiyle doğar. Başka bir deyişle, insanlar doğuştan bir dile sahip olarak dünyaya gelmezler. Dil yetisi sayesinde dili öğrenirler. Chomsky (Aktaran; Kıran, Z. – Kıran, A. , 2010: 163) ; “Dil yetisi olmasaydı çocukların konuşması bir mucize olurdu” demektedir.

Dil ile tanışmamız doğduğumuz andan itibaren başlamaktadır. "Ana dili başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir" (Aksan, 1994: 66). Bir insan doğduğu andan itibaren ana diliyle iç içe yaşamaya başlamaktadır. Çocuğun etrafında olan her şey daha konuşmaya başlamadan bilinçaltına yerleşmeye başlar. Çocuk konuşmaya başladıktan sonra da bilinçaltındakiler yavaş yavaş su yüzüne çıkar. Çocuk ailesinden ve çevresinden edindikleriyle konuşmaya başlar.

Vardar (2002: 17), Dilbilimi Terimler sözlüğünde ana dili şu şekilde açıklamaktadır: " İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil." Bu tanım yadsınamaz bir gerçekliğe sahiptir. Çünkü çocuk, okula başlamadan önce daha çok anne ve babasıyla vakit geçirmektedir ve bu nedenle de onların dil özellikleri bilinçaltına yerleşmektedir. Daha sonra, çevreyle etkileşime geçmeye başlayınca hangi çevrede büyüyorsa o çevrenin diline hâkim olmaktadır. Farklı yörenin insanları bir araya geldiklerinde aynı dili konuşmalarına rağmen konuşmaları farklılık gösterebilir. Bunun nedeni olarak da doğup büyüdüğü toplumun onları kendi dil özellikleriyle çevrelemiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu konuyla ilgili diyebiliriz ki, bir çocuğun dilinin aynası, çevresi ve ailesidir. Bir çocuğun dili ailesinden ve çevresinden beslenerek gelişip

zenginleşmektedir. Bunları birbirlerinden ayırmak mümkün değildir. Tıpkı bir kâğıdın iki yüzü gibidirler, birbirlerinden ayrılmaları mümkün değildir. Bu, kâğıdın değişmeyecek bir özelliğidir. İnsan ve dil arasındaki ilişkide böyledir. Nereye gidersek gidelim bilinçaltımızdakiler de bizimle birlikte gelecektir.

Nermi Uygur (2018: 14), anadilinin bağlayıcı gücünü şu şekilde ifade etmiştir: "Yabanda da yalnız değil insan. Orada da başkaları var. Onlarsız edemeyiz. Gene de onlardan biri olduğumuzu onlarla birlikte yaşadığımızı söyleyemeyiz. Onların mayası bir başka dile tutturulmuştur. Onların dilini öğrenecek, otuz yıl da o dile konuşsak ölüm döşeginde son sözümüz anadilimizde olacaktır. Bu duruma şöyle bir örnek verilebilir; Karadenizli ortaokul çağındaki bir çocuk okumak için İstanbul'a giderek hayatını burada idame ettirmeye başlasa bile 40'lı yaşlara geldiğinde İstanbullu arkadaşlarıyla şivesiz bir şekilde Türkçe konuşabilmesine rağmen köyüne gittiği zaman yine Karadeniz şivesiyle konuşmaya devam edecektir, çünkü insanın doğduğu andan itibaren maruz kaldığı dili sağlık sorunları olmadığı sürece unutmaması imkânsızdır.

Bilinçaltının ve çevrenin dil ediniminde ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu 'Genie' adında bir kızın yaşadıkları göstermektedir. Genie babası tarafından zekâ geriliği olduğu düşünülen ve bu nedenle yalnız başına sadece lazımlıkla bir odaya atılan bir kız çocuğudur. Kesinlikle hiç kimseyle temas halinde olmamıştır. Genie 1970 yılında 13 yaşındayken konuşamaz bir halde bulunmuştur. Bunun nedeni ise dil edinimi evresinde hiçbir dile maruz kalmamış olmasıdır. Bu dil edinim evresi ise kritik dönem olarak adlandırılmaktadır (Yule, 2010: 170). Kritik dönem çocuğun 2-3 yaş arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde çocuk ailesinden ve çevresinden herhangi bir dile maruz kalmaz ise bir dil bilincine sahip olması mümkün olmayacaktır ve diğer insanlar gibi konuşma yetisi kazanamayacaktır. Kritik dönemi bu şekilde geçirmiş olan bir insan ilerleyen yaşlarda tedavi görerek kendini geliştirebilir ama hiçbir zaman bu kritik dönemdeki süreç kadar kolay olmayacaktır ve bu gelişim olsa dahi sınırlı olacaktır (Yule, 2010: 171). Bu tıpkı küçük yaşlardan itibaren keman çalan biriyle, 30 yaşından sonra keman çalmaya başlayan birinin arasındaki farka benzer. Biri küçük yaşlarda başladığı için unutmaması zor olacaktır; ama diğeri genç yaşlarda başladığından dolayı

uzun bir süre de olsa çalışmalara ara verse keman çalmayı unutma olasılığı artacaktır. Buradan da anlıyoruz ki anadil eğitimi doğduğumuz andan itibaren başlamaktadır. Bir çocuğun çevresinde kullanılan dili konuşabilmesi için bu dili yaşaması gerekmektedir ancak anne ve babanın sağır olma durumu da olabilir. İşte o zaman J.J. Rousseau (Aktaran; Yule, 2010: 172)'nun da dediği gibi bir dil oluşturmamız için etkin olduğumuz iki duyudan sadece biri yeterlidir. Bu konuya örnek olarak da şu çalışma gösterilebilir;

Moskowits adlı bir bilim adamının 1991 yılında yapmış olduğu bir araştırmanın sonucunda sağır olan anne ve babanın çocuklarının sesleri duyamayacağına rağmen sağır olmayacağını ve dil edinimini gerçekleştirebileceğini ispat etmiştir. Çalışmasında sağır bir anne, baba ve oğulları yer almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi çocuk anadilini ilk olarak aile aracılığıyla bilinçaltına yerleştirmektedir. Bu evde ise çocuk sesleri işitememesine rağmen anadilini öğrenmiştir. Çocuğun dilini öğrenmesi Amerikan İşaret Dilini kullanmasıyla mümkün olmuştur. Kritik dönem olan 0-3 yaş arasını bu şekilde geçirerek bir dil bilincine sahip olmuştur. Eğer İşaret dilini kullanmamış olsaydı bu çocuk da büyüdüğü zaman Genie 'nin durumunda olabilirdi. Sonuç olarak aileler sağır dahi olsa bu durum çocuklarının dil öğrenmesine engel olmamaktadır (Yule, 2010, s.171). Asıl önemli olan, kritik dönem içerisinde herhangi bir şekilde dile maruz kalınmış olmaktır.

2.1.2. Dil Öğrenimi

Buraya kadar okul eğitiminden önce gerçekleşen dil ediniminden söz edildi. Dil edinimi ve öğreniminin birbirlerinden tamamen farklı olduğunu belirtmek gerekir.

Dil öğrenimi için öncelikle bir dil bilincine sahip olunması gerekir ve zamanla onun içi doldurularak dil öğrenmeye başlanılır. Bu nedenle edinim ve öğrenim birbirlerinden farklı olmakla birlikte birbirleriyle ilişki içerisinde. Çünkü tıpkı Genie' nin yaşadıkları gibi eğer edinim olmazsa öğrenim de

gerçekleşmez. Bu sebeple dil edinimini dil öğrenimine temel hazırlayan bir süreci kapsadığı söylenebilir.

Bu süreçte çocuk dinleme ve konuşma becerilerini kazanmaya başlar. Okuma ve yazma becerilerini daha sonra kazanır. Bu kazanım ise okulla daha sağlıklı bir şekilde mümkün olmaktadır. Okul öncesi dil edinimi, dilin temellerinin atıldığı dönemi içermektedir. Atılan temelin şekil alıp gelişmesi ise okul eğitimiyle adım adım gerçekleşmektedir. Çocuklar bu çağlarda artık dili nasıl kullanmaları gerektiği bilincine varırlar. Dil ediniminde dilin pasif olduğu düşünülürse, dil öğreniminde aktif bir rol oynadığı söylenebilir.

İnsanlar aldıkları eğitimlerle dillerini doğru bir şekilde kullanmaya başlar. Etraflarında olup bitenlere daha farklı anlamlar yükleyerek düşüncelerini karşı tarafa daha doğru bir şekilde aktarabilirler; bu yüzden dil öğrenimi de dil edinimi kadar büyük bir öneme sahiptir ve bu öğrenim aşamasında sınıf içerisinde aktif rol oynayan öğretmenlerimin çok dikkat etmesi gerekmektedir, çünkü küçük yaşlarda öğrenilen yanlış bilgilerin hafızadan atılması zor olmaktadır.

2.1.3. Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretilmesi

"Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 2000: 51)." Bireylerin ana dillerini doğru bir şekilde kullanabilmesi için dışarıdan müdahaleler gerekmektedir; yoksa birey sadece yaşadığı çevredeki dili ile iletişim kuracaktır. Bireyin çocukluk döneminde çevresinden öğrendiği yanlış dil becerilerine müdahale edilmezse çocukluk döneminde edinilen bilgilerin ileri yaşlarda telafisinin zor olacağından dolayı bireyin bu yanlış bilgileri unutması ve doğrularını öğrenmesi mümkün olmayabilir. Yapıcı ve Demir (2007: 179) 'ana dili eğitimi ve öğretimi': Kendiliğinden işleyen eğitim-öğretim sürecine dışarıdan yapılan "iyileştirme girişimi" olarak adlandırmaktadır. Bu iyileştirme girişimi sayesinde bireyler dillerini daha doğru bir şekilde öğrenmektedir.

Ana dili öğretiminin amacı öğrencilere doğduğu andan itibaren duyduğu ve gördüğü her şeyi bir sistem içinde vererek bunları tam ve doğru bir şekilde anlama ve ifade etme gücü kazandırmaktır. “Ana dili eğitimi ve öğretiminde her bilgi ve beceri tek tek yeri ve zamanı gelince en uygun yöntemle ve en doğal ‘eğitim ortamları’ oluşturularak kazandırılmalıdır”(Demir, Yapıcı, 2007: 180).

Bu bilgilerden yola çıkarak, anadil eğitimiyle birlikte sahip olduğumuz dilin şekillendiğini söyleyebiliriz. Ana dil eğitiminden önce insanlar gördükleri ve duyduklarıyla dillerini öğrenmektedir; ancak okula başladıktan sonra daha önce öğrenilenler bir plan dâhilinde anlatılır ve dil kurallara bağlı olarak farkında olmadan öğrenilmeye başlanır.

Türkiye’de anadili öğretiminin tarihine baktığımız zaman çok uzun bir geçmişe sahip olmadığını görmekteyiz. 1789 yılında III. Selim’in hükümdarlık döneminde yeni eğitim kurumlarının açılmasıyla okuma-yazma gereksinimi de artmıştır. 1808 yılında ise II. Mahmut döneminde anadili öğretimine büyük ölçüde önem verildiği görülmektedir. II. Mahmut’un ölümünden sonra ise yerine büyük oğlu Abdülmecid geçmiş ve 1839 yılı itibarıyla Tanzimat dönemi başlamıştır. Tanzimat dönemi boyunca da anadili dersleri içerik yönünden belli bilgi ve becerileri kuşatmıştır. Bu dönemdeki bilgi ve beceriler Cumhuriyet dönemine kadar tam bir oturmuşluk kazanmadan sürüp gitmiştir. Cumhuriyet döneminde ise anadil alanında Türkçe ve yazın çalışmaları ve etkinlikleri bir bütün olarak ele alınması ve derslerde izlenecek yöntem açıklanması gibi önemli çalışmalar yapılmıştır. Özdemir (1983: 45), anadili eğitiminin 1930 yılından sonra öne çıktığını ve orta öğretimde çalışan anadili öğretmenleri Ankara’da toplanıp bu konuyla ilgili tartışmalara girerek derslerde izlenecek yol ve yöntem üzerinde ortak noktalar saptadıklarını ve 1940 ‘tan sonra ise ders kitapları hazırladıklarını söylemektedir. Bugünkü uygulamaların temelini 1957 yılında hazırlanmış olan Türkçe programlar oluşturmuştur.

1981 yılında ise yeni eğitim uygulamasına geçilmiş; ancak dört temel becerinin kazandırılması hedeflenerek programlarının oluşturulmaması büyük bir eksiklik olarak görülmüştür. Çünkü dil öğretiminin temelinde dört temel beceri

vardır: Dinleme, Konuşma, Okuma ve Yazma. Bu becerilerin biri eksik olduğu zaman dilin tamamen öğrenildiği söylenilemez.

Anadili olarak Türkçenin öğretilmesine yönelik, 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dört temel beceriye önem verilmesine dair bir maddenin de yer aldığı 10 madde belirlenmiştir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda 2018'de hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (Sağır, 2018, s. 32). Öğrenciler bu doğrultuda Türkçenin kullanılmasını öğrenmekte ve sağlam bir dil anlatımının nasıl olacağını sezerek dili o yönde kullanmaya başlamaktadır.

Anadilini iyi bir şekilde bilen biri başka dilleri daha kolay bir şekilde anlayıp öğrenebilecektir. Öğrenciler ana dillerini de dört temel beceriyi geliştirmeye yönelik öğrenirlerse, kendi dillerinde yeteri kadar hâkimiyete sahip olarak farklı dilleri de daha iyi anlayabileceklerdir. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, ana dil öğretiminde dört temel becerinin kazandırılmasına yönelik eksikliği gidermek için ana dil öğrenimiyle ilgili iki önemli proje başlatmıştır. Selçuk, öncelikli amacının Türkçenin korunması ve geliştirilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu projeler kapsamında, anaokulundan başlayarak 12. sınıfa kadar öğrencilerin dört temel becerideki yeterlilikleri tespit edilecektir. Projelerden bir tanesi, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yürütülen ‘Söz Varlığını Tespit ve Geliştirme Projesi’dir. Selçuk; proje kapsamında, okul öncesinden 12. sınıfa kadar öğrencilerin sahip oldukları yazılı ve sözlü Türkçe varlıklarını tespit etmek üzere bir yaklaşım ortaya koymayı amaçladığını, bu kapsam doğrultusunda her sınıf kademesi için Türkçe söz varlığı listeleri oluşturulacağını ve bu şekilde tüm öğrencilerin bilmeleri gereken kelimelerin, bilimsel metotlarla tespit edileceğini belirtmektedir. Bu proje ile öğrencilerin ana dilleri ile kendilerini doğru ifade etmeleri amaçlanmaktadır. İkinci proje ise Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ‘Türkçe Dil Yeterliliklerinin ve Düzeylerinin Belirlenmesi Projesi’dir. Bu projede öğrencilerin Türkçe dil yeterliliklerinin tespit edilmesi için çeşitli ölçeklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmaların ana dili eğitimi olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (<https://meb.gov.tr/turkce-icin-iki-quothayatiquote-proje/haber/17743/tr>, 20.03.2019).

Hem dil öğreniminde en büyük destekçi olan öğretmenlere, hem de öğrencilere yol gösterici olan kitaplar da sınıf içerisinde neredeyse öğretmenler kadar önem taşırlar. Çünkü öğrenciler eve gittikten sonra kitaplarla baş başa kalmaktadır. Bu yüzden kitapları hazırlarken dört temel beceriye de yer verilerek ana dil öğrenimine katkısı olacak şekilde; ana dili öğretiminin amaçlarına uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. En ufak yanlış bir bilgi öğrencinin dil kullanımını kötü etkileyecektir. Yazı dilinin de konuşma dilinden farklı olduğu bilinen bir gerçek olduğundan kitapların hazırlanma aşamasında özen gösterilmesi gerekmektedir.

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Tarihsel Gelişimi

Türkçe, Avrupa ve Asya'nın kesiştiği noktada bulunan stratejik olarak oldukça önemli konuma sahip bir ülkenin dilidir. Böyle önemli bir konuma sahip olan bir ülkede yaşayan Türkler tarih boyunca birçok toplumla etkileşim halinde bulunmuştur. Türkçe, Türk dilinin farklı dillerle etkileşime girmesiyle oldukça büyük bir coğrafyaya yayılmaya başlamış ve dünyada en çok konuşulan dillerden biri haline gelmiştir. “Moğolistan ve Çin içlerinden Orta Avrupa’ya, Sibiry’a dan Hindistan ve Kuzey Afrika’ya kadar geniş bir alanda varlık gösteren Türk dili bugün de Türkistan, Azerbaycan, Anadolu, Balkanlar ve Avrasya bozkırlarında kullanılmaya devam etmektedir” (Ercilasun, 1997: 55-63). 2018 yılında ‘Dünyada en çok konuşulan diller’ üzerine yapılan bir araştırmaya göre Türkçenin beşinci sırada yer aldığı ortaya çıkmıştır. Dünyada yaklaşık 220 milyon kişinin Türkçe konuştuğu kaydedilmiştir (www.eskisehir.net, 28.03.2018).

Türkçe çok eski bir geçmişe sahip, dünyanın en zengin ve en eski dillerinden biri olarak bilinmektedir. Türkçenin, Hun İmparatorluğu (M.Ö. III. yy.-M.S. I. yy.) döneminden beri bilinmesine ve Kök-Türkler (M.S. VI.-VIII. yy) döneminden beri de yazılı metinlerle izlenilebilmesine rağmen, öğretimi söz konusu olduğunda çok uzun bir geçmişe sahip olmadığı görülmektedir. İlk ve Ortaçağ boyunca Türkçenin okullarda öğretilip öğretilmediği konusunda kesin bir bilgi yoktur. Uygurlar ve İslamlık dönemlerinde birçok çeviri çalışmalarına tanık olunmuş olsa da, aile ve çevre dışında bir dil öğretimi yapıldığı noktasında aydınlatıcı bilgilere rastlanılmamaktadır (Açar,2004: 1).

Türkçe, köklü bir geçmişe sahip diller arasında yer almaktadır. Bu yüzden geçmişe dönüp bakıldığında birçok eserde Türkçe izlere rastlanıldığı görülmektedir. Bunun en büyük nedeni ise Türklerin geçmişte zengin bir medeniyet kurmuş olmalarından kaynaklanmaktadır. “Türkler il ülüş sistemleri, toplum hiyerarşisi, ordu disiplini ve diğer devletlerle kurduğu diplomasi ilişkileriyle de gelişmiş bir dünya görüşüne sahip olmuşlardır” (Gümele, 2002, s.14).

Türk diline ait en eski izler Sümerce metinlerde görülmektedir. Osman Nedim Tuna (1990: 57) ‘Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ile Türk Dilinin Yaşı Meselesi’ adlı eserinde Sümercedeki, Türkçe kelimeleri ele alıp inceleyerek Sümercede ne kadar Türkçe kelimenin olduğunu göstermekte ve Türkçe kelimelerin Sümerler tarafından kullanıldığını ispatlamaktadır.

“Tarihin bilinen ilk dönemlerinden beri gelişmiş, işlenmiş ve zenginleşmiş bir dil olarak karşımıza çıkan Türkçenin hem ana dili olarak hem de yabancı dil olarak öğretimi konusunda yapılmış somut örnekler vardır” (Karakuş, 2006, s.12). Bu çalışmaların ilk örneği ise tartışmasız Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınmış Türk Dillerinin Divanı anlamına gelen ‘Divan-ü Lügat-it Türk’ adlı başyapıttır. Divan-ü Lügat-it Türk, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Türkçe –Arapça bir sözlüktür. Aynı zamanda Türk dilinde bilinen ilk sözlük olmasından dolayı da önem taşımaktadır. Sözlüğü bugünkü sözlüklerden farklı bir özelliği; bugünkü sözlük düzenlenmesinde olduğu gibi madde başları alt alta sıralanmamış; yeni madde başı önceki maddenin bittiği yere yazılmıştır. Bu durumda okuyucunun maddeyi rahatça görebilmesi için madde başının üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Türkçe örneklerin üstünde de kırmızı çizgi vardır (Ercilasun, 2004, s.322). Ercilasun, (2004: 322) Divan-ü Lügat-it Türk’e sadece bir sözlük gözüyle bakmanın yanlış olduğunu, sözlüğün dönemin tıbbi konularına ve Türklerin boyları hakkında bilgilere değinmesinden dolayı hem modern hem de ansiklopedik bir sözlük özelliği taşıdığını söylemektedir.

Divan-ü Lügat-it Türk’ten sonra Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılmış ikinci eser Kodeks Cumanicus’tur. “Bu eser hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Türkçe öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hristiyan dinini yaymak amacıyla Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında tahminen Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış bir eserdir. Misyonerler Kumanlar arasında Hristiyanlığı yayabilmek için onların dillerini öğrenmişler, Hristiyan dualarını Kuman Türkçesine çevirmişlerdir. Bu çevirileri Latin harfleriyle kaleme almışlardır. Bunun dışında Türkçe sözcüklerin Almanca karşılıklarını da yazmışlardır”(Aktaran; Göçer ve Moğol, Karakuş, 2006: 20- 21).

15. yüzyılda ise Ali Şir Nevai, Muhakemet-ül Lugateyn adlı eseriyle Türk gençlerine Türkçe'nin güzelliklerini anlatmaya çalışmıştır. Ancak bu dönemde Türkçenin eğitim dili olmaması sebebiyle bir dil politikası yoktur. Osmanlı'nın bir dil politikasına sahip olamamasının nedenlerinden birisi Osmanlı Devleti topraklarında yaşayan yabancılara kendi ana dillerini özgürce konuşma imkânı sağlamış olmasıdır. Durum böyle olunca da Türkçe zorunlu bir eğitim dili olamamıştır. Osmanlı Devleti'nin otuz dördüncü padişahı olan II. Abdülhamit zamanında Türkçenin önemi görülmeye başlanmıştır. II. Abdülhamit 'Maarif bütün ilerlemelerin hazırlayıcısıdır. 'diyerek eğitim ve öğrenime verdiği önemi dile getirmiş, her yerde okul açmış ve bu okullarda Türkçenin zorunlu eğitim dili olması için çalışmalar başlatmıştır. II. Abdülhamit döneminde Osmanlı Devletinde çalışmak isteyen memurlara Türkçe bilme şartı koşulmuştur. Yine Osmanlı İmparatorluğu döneminde Acemi Okullarında yabancı dil olarak Türkçe dersleri verilmiştir (Karataşer, 2017: 427).

“ Ülkemiz 1923 yılında cumhuriyetin ilanı ile uluslararası düzeyde yerini almış; dil ve kültür politikaları oluşturarak bu konudaki çalışmalarına ağırlık vermeye başlamıştır. Nihayet 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi daha sistemli ve ciddi biçimde ele alınmıştır”(Akdoğan, G., Özkan, A., Kurt, C.,2001: 40).

2.2.1. Cumhuriyet Dönemi Sonrasında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Eğitim Veren Kurumlar ve Bu Kurumların Yaptığı Çalışmalar

Türkçenin yabancı dil olarak ilk sistemli öğretimi, Ankara Üniversitesine bağlı Türkçe Öğretim Merkezi'nin (TÖMER) 1984' te kurulmasıyla başlamıştır. TÖMER'in 1980'lerde Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ilk ve tek kurum olarak hizmet vermeye başlamasıyla bu alanda kurumsallaşma başlamıştır. (<http://tomer.ankara.edu.tr/hakkimizda/>,02.11.2018).

1992 yılında Ege üniversitesi, 1994'te Gazi Üniversitesi, 2000'de İstanbul Üniversitesi, 2008'de Dokuz Eylül Üniversitesi, 2013' te ise Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezleri faaliyete geçmiştir. Her geçen yıl da bu

alandaki eğitim veren kurum sayısı artış göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında çalışan bu kurumların amacı, yabancı öğrencilerin Türkçeyi daha etkin bir şekilde öğrenmelerini ve kullanmalarını ve dilin ayrılmaz bir parçası olan kültürü de metinlerle, görsellerle, videolarla ve şarkılarla en doğru ve etkili şekilde öğrenmelerini sağlamaktır. Dil, kültürün aynası olduğundan dolayı bir dili öğretmek sadece dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini öğrenciye kazandırmak demek değil; aynı zamanda toplumun sahip olduğu tüm değerleri öğretmek demektir.

Türkiye dışında, dünyanın birçok kentinde yabancılara Türkçe öğretimi alanında önemli çalışmalar yapan bir kurum da Yunus Emre Enstitüsüdür. “ Yunus Emre Enstitüsü Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla, 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır (<http://www.yee.org.tr>, 01.01.2018).” Yunus Emre Enstitüsü, dünyanın çeşitli yerlerinde Türkçe öğretimi alanında çok büyük bir görev üstlenerek Türkçeye olan ilginin artmasını sağlamıştır. Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri, aşağıdaki tabloda yer alan ülkelerde faaliyet göstermektedir:

ABD-Washington DC	Bahreyn - Manama	Gürcistan- Tiflis	Avusturya- Viyana
Arnavutluk- İşkodra	Belçika - Brüksel	Arnavutluk - Tiran	Kazakistan- Astana
Hollanda- Amsterdam	Almanya- Köln	Hırvatistan- Zagreb	Kosova - İpek

Avustralya- Melbourne	Almanya-Berlin	Fransa – Paris	Kosova- Priştine
Katar - Doha	İran – Tahran	Cezayir - Cezayir	Kosova - Prizren
Ukrayna - Kiev	Fas – Rabat	İspanya- Madrid	Makedonya a - Üsküp
Azerbaycan-Bakü	İngiltere-Londra	İtalya - Roma	Macaristan- Budapeşte
Bosna Hersek- Foynitsa	KKTC – Lefkoşa	Japonya- Tokyo	Somali - Mogadişu
Bosna Hersek - Mostar	Güney Kore- Seul	Karadağ- Podgoritsa	Tunus - Tunus
Bosna Hersek - Saraybosna	Güney Afrika- Johannesburg	Katar - Doha	Afganistan - Kabil
Lübnan - Beyrut	Pakistan – Karaçi	Meksika - Meksiko	Ürdün - Amman
Malezya-Kuala Lumpur	Pakistan – Lahor	Rusya Federasyonu- Moskova	
Rusya Federasyonu - Kazan	Polonya – Varşova	Senegal - Dakar	
Mısır - Kahire	Romanya - Köstence	Sırbistan - Belgrad	
Moldova - Komrat	Romanya – Bükreş	Sudan - Hartum	

Yunus Emre Enstitüsü yurt dışındaki öğrencilere Türkçe öğretmekle kalmayıp, Türkçe öğrenen öğrencileri Türkiye'ye getirerek kısa sürede olsa öğrencilerin öğrendikleri dili yaşayarak öğrenmesini sağlamaktadır. Bunun en iyi

örneklerinden birisi olarak Türkçe Yaz Okulu gösterilebilir. Bu program, 24 Temmuz-20 Ağustos 2017 tarihleri arasında 57 ülkeden 700 öğrencinin Türkiye 'ye gelmesiyle gerçekleşmiştir. Yunus Emre Enstitüsü başkanı üç milyonu aşkın Suriyeli misafirlerin bulunmasından dolayı bu alanda yetişecek olan eğitmenlere her zaman ihtiyaç olacağını da bildirmektedir (<http://www.yee.org.tr>, 01.01.2018).

Son yıllarda Türkçe öğrenimine olan talebin arttığı gözlemlenmektedir. Türkiye, savaş ya da başka nedenlerle göç eden insanları birkaç yıldan beri göç almaya başlamıştır. Burada hayatlarını sürdürebilmek için de Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymuşlardır. Özellikle Suriye'de devam etmekte olan iç savaş nedeniyle ülkemize çok göç olmuştur. Bu yüzden de Türk devleti tarafından göç ettikleri topluma ayak uydurmaları için Suriyelilere ücretsiz Türkçe kurslarını faaliyete geçirilmeye başlanmıştır. Buradaki amaç Suriyelilerin Türkiye ile uyum sorununu gidermektir. Bu programa örnek olarak, İstanbul Aydın Üniversitesinin, Anadolu Eğitim Vakfı (AKEV), UNESCO Kürsüsü, İstanbul Valiliği ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü iş birliği ile başta kadınlar olmak üzere Suriyeli sığınmacılar için meslek edindirme projesi gösterilebilir. Projenin asıl amacı, Suriyelilerin bir meslek edinmesi ve sokakta yardım isteyerek geçinmelerinin engellenmesidir (<https://www.haberler.com/>, 26.12.2017).

Devlet üniversitelerinin yanı sıra özel üniversiteler de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yapmaktadırlar. Bunlardan bir tanesi Bahçeşehir Üniversitesi'dir. Bu üniversite Türkçe ve Yabancı Diller Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde sunulan Türkçe kurslarını hem Türkiye'de hem de BAU Global bünyesindeki diğer yurt dışı üniversite ve kampüslerinde düzenlemektedir. Ayrıca başka bir çalışma ise 'Survival Turkish' adı altında herhangi bir bölümde okuyan yabancı öğrencilere düzenlenen Türkiye 'ye uyum sağlama programıdır. Bu program 4 günde iki saat olarak gerçekleştirilmektedir. İki saat Türkçe dersinin ardından dersin içeriği ile ilgili olan aktiviteler yapılmaktadır(<http://turkmer.bahcesehir.edu.tr>, 20.12.2017). Bu aktiviteler sayesinde öğrenciler Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

Türkçenin öğretilmesi konusunda özellikle Suriyeli çocuklara Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bakanlığın Suriyeli çocuklar için

düzenlemiş olduğu bir program "Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi projesi Milli Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında "Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı anlaşması" (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. Proje süresi 2 yıl ile sınırlıdır ve faaliyetler 03.10.2016 tarihi itibariyle başlamıştır" (<https://pictes.meb.gov.tr>, 20.12.2017).

Milli Eğitim Bakanlığının yanı sıra Türkiye Diyanet Vakfı da yabancı öğrenciler için kurslar düzenlemektedir. Türkiye Diyanet Vakfı; KAGEM Sosyal Destek ve Eğitim Merkezi tarafından 'Farkındayım, yanı başındayım' adı altında bir proje düzenlenmiştir. Yabancı öğrenciler bu proje kapsamında ücretsiz olarak 8 ay boyunca derslere katılmış ve katılım sertifikası almışlardır. Çoğunluğunu Suriyeli öğrencilerin oluşturduğu eğitim programında Irak, Libya ve Filistinli gençler de yer almıştır. Öğretim sonunda 36'sı kadın, 53'ü erkek olmak üzere toplamda 89 yabancı öğrenci 'Gazi TÖMER' işbirliğiyle hazırlanmış olan sertifikayı almaya hak kazanarak %92 başarı sağlamıştır.

(<https://www.youtube.com/watch?v=kX3k4xlxmr8>, 20.12.2018).

Halk Eğitim Merkezlerinde de yabancı çocuklara ücretsiz olarak Türkçe öğretilmektedir. Bunların haricinde ise belediyeler özel çalışmalar yürütmektedir. Örnek olarak Samsun'da Canik Belediyesi Dış İlişkiler Birimi öncülüğünde, ülkelerinde yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Türkiye'ye sığınan ve Samsun'da yaşayan Suriye, Irak ve Afganistanlı ailelerin çocuklarına yönelik Türkçe kursu düzenlenmiştir. Bu çalışma bir yıl devam etmiştir ve bu çalışma çerçevesinde 70 misafir çocuk topluma uyum sağlamak için Türkçe eğitimi almıştır (<http://www.canik.bel.tr/haber/2333/canikten-misafir-cocuklara-turkce-belgesi/>,10.12.2018).

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında öğrencilere burs imkanı da sunulmaktadır. Burslu olarak Türkiye'ye gelen çok sayıda üniversite öğrencisi

mevcuttur. Türkiye Bursları kapsamında Türkiye’de yükseköğrenime hak kazanan öğrencilerden Türkçe bilmeyenlere 1 yıl boyunca ücretsiz Türkçe hazırlık eğitimi verilmektedir. Bu eğitim Türkçe bilmeyen bütün öğrenciler için zorunlu tutulmaktadır. Türkçe hazırlık eğitimi, öğrencilerin üniversite eğitimini görecekleri illerde bulunan Türkçe öğretim merkezlerinde (TÖMER) verilmektedir. Eğitim 8 ay sürmekte ve C1 kurunu tamamlayan öğrencilere C1 düzeyinde Türkçe Yeterlik Belgesi verilmektedir. C1 belgesi alan öğrenciler kayıt oldukları bölümde üniversite eğitimine devam etmektedirler. Diğer taraftan, “Eylül ayına kadar başarılı olamayarak Türkçe hazırlık eğitimine devam edecek olan öğrencilerin bursları 1 yıl süreyle dondurulur ve TÖMER ücretleri ödenmez. Öğrenci takip eden 1 yıllık eğitimi neticesinde C1 Türkçe Yeterlik Belgesini almaya hak başarırsa bursu yeniden başlatılır ve kaydedildiği bölümde eğitim hayatına devam eder. İkinci haklarında da C1 Türkçe Yeterlik Belgesini almayı başaramayan öğrencilerin bursu ve kaydı iptal edilir ” (<https://www.turkiyeburslari.gov.tr/turk-dili-egitimi/>,10.12.2018).

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Problemler ve Çözümüne İlişkin Çalışmalar

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine olan ilginin artmasıyla birlikte birçok da sorun ortaya çıkmıştır. Bu sorunları ana hatlarıyla bazıları öğretmen yeterlilikleri, 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi' adı altında bir lisans programının olmaması, kur saatlerinin kurumlara göre değişiklik göstermesi ve merkezi bir sınav olmaması biçiminde sıralayabiliriz. Aşağıda bu sorunlardan ve bu sorunları çözmek için bazı kurumların yaptığı çalışmalara değinilecektir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında lisans eğitimi olmamakla birlikte yüksek lisans ve doktora programları vardır. Bu alanda çalışmak isteyenler doktora / yüksek lisans eğitimi alarak kendilerini geliştirebilme imkânına sahiptirler. ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi’ alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi veren üniversiteler aşağıdaki gibidir:

- **Ankara Üniversitesi:** Yabancı Dil Öğretimi-Yüksek Lisans-Doktora
- **Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Yüksek Lisans-Doktora
- **Dokuz Eylül Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans-Doktora
- **Gazi Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi-Yüksek Lisans
- **Hacettepe Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi-Yüksek Lisans-Doktora
- **İstanbul Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi-Yüksek Lisans
- **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi:** Yabancılara Türkçe Öğretimi-Yüksek Lisans
- **Sakarya Üniversitesi:** Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi-Yüksek Lisans

Yukarıda adı geçen üniversitelerde nasıl bir program izlendiğine dair bilgi vermek amacıyla bazı üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarının içerdiği dersler aşağıda yer almaktadır:

Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Programı (<http://sosbilens.ankara.edu.tr>)

- Yabancı Dil Öğretiminde Temel Kavramlar
- Anadili Edinimi Yabancı Dil Öğrenimi Kuramları
- Yabancı Dil Öğretimi Teknikleri
- Yabancı Dil Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar
- Dil Öğrenme Psikolojisi
- Yabancı Dil Öğretiminde Yazın
- İkinci Dil Edinimi Çalışmaları
- Tematik Öğretim Yönteminde Program Geliştirme Yabancı Dil Öğretiminde Test Geliştirme
- Yabancı Dil Öğretiminde Güncel Eğilimler Öğrenen Özerkliği Alıcı Beceriler

- Dil Öğretiminde Bilişsel Yaklaşımlar

İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Programı (<http://ebs.istanbul.edu.tr>)

- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kelime Grupları ve Cümle Bilgisi
- Türkçenin Söz Varlığı ve Sözcük Öğretimi
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin dilbilimsel Yaklaşım ve Uygulamalar
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Aktarım ve Süreçleri
- Türkçenin Yapısı
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Semantik Farklılıklar
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dilbilgisi Sorunları
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İletişim Süreçleri
- Seminer
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kaynaklardan Yararlanma Ve Kaynak Kullanımı
- Yabancı Dil Olarak Türkçenin WEB Tabanlı Öğretim Yöntemleri
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programlarında Düzey Planlama

Hacettepe Üniversitesi Doktora Programı (<http://akts.hacettepe.edu.tr>)

- Yabancı Dil Olarak Türkçe Ve Eğitimsel Dilbilim
- Yabancı Dil Olarak Türkçede Söylem Çözümlemesi I
- Türkçede Sözdizimi Ve Metin Dilbilgisi
- Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Materyal Değerlendirme ve Geliştirme
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çağdaş Eğilimler
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Yaklaşımlar
- Çok dillilik Ve Dil Öğretimi-Öğrenimi
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ve Öğrenme Sorunları

- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Semineri
- Türkçe Kitle İletişim Araçlarında Dil Kullanımı
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmeni Yetiştirme Politikaları
- Edebiyat Ve Yabancı Dil Olarak Türkçe
- Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştırmalı Çalışmalar
- Deneme-Eleştiri Çözümlemesi
- Özel Alan Türkçesi
- Türkçe Söylem Türlerinin Ders Malzemesi Olarak Kullanılması
- Türkçe Yazınsal Metinlerde Biçem İncelemesi
- Türkçe Öğretiminde Anlam bilimsel Yaklaşımlar
- Türkçenin Yabancı Dil Olarak Çocuklara Öğretimi
- Roman - Öykü Çözümlemesi
- Yabancı Dil Olarak Türkçede Sözelem Ve Edim bilim Kur
- Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Tek. Kul.
- Türkçe Yazınsal Metinlerde Biçem İncelemesi I
- Türkçe Söylem Türlerinin Ders Malzemesi Olarak Kullanımı I

Bu alanda lisans programı olmadığından alanda çalışan öğretmenler, farklı lisans programlarından farklı donanımlarla mezun olmaktadır ve bu farklı donanımlardan dolayı yabancılara Türkçe eğitimi verirken belli bir standartı tutturamamak söz konusu olabilir. Yüksek lisans ve doktora programları bu farklılıkları ortadan kaldıracaktır ancak durum böyle olsa da temelden alınan eğitimin daha sağlam olacağı düşünülecek olursa bu kadar ihtiyaç duyulan bu alan üzerine kısa sürede üniversiteler tarafınca bir lisans programının açılması gerekmektedir. Ayrıca yüksek lisans ve doktora programları öğretmenlik sertifika programları olarak görülmemeli, bu alanın akademik anlamda gelişmesi için ele alınmalıdır. Ayrıca görüldüğü gibi her üniversitenin açtığı yüksek lisans ve doktora programı dersler bazında birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Bu programların da belli temel zorunlu dersler ile benzeşmesi belli bir standartı tutturmak açısından önemlidir.

Yunus Emre Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında önemli çalışmalar yapan bir kamu vakfıdır. Bu enstitü, Türkçe öğrenmeye olan talebin her geçen gün artmasından dolayı bu alandaki öğretmen ihtiyacını fark ederek bu ihtiyacı gidermek amacıyla devlet üniversiteleriyle işbirliği içerisinde sertifika programları düzenlemektedir. Dilbilimi, Türkçe öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı ve İngilizce Öğretmenliği gibi bölümlerden mezun olmuş öğretmenlere veya bu bölümlerin birinde son sınıfta olan öğrencilere sertifika programı düzenlenmektedir. Bu sertifika programlarını bazı üniversiteler Yunus Emre Enstitüsü işbirliğiyle bazıları ise kendi bünyelerinde olan Türkçe Öğretim Merkezleriyle birlikte yürütmektedirler. Bu programlardaki dersler alanında uzman kişiler tarafından verilmektedir. Bu programlarda, katılımcılar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hem teorik hem de pratik alanda eğitim görmektedir (<https://www.yee.org.tr/tr/birim/egitim-programlari>, 2018).

Sertifika programlarına talep oldukça fazla olduğundan, özellikle son zamanlarda birçok üniversite bu alanda sertifika programı düzenlemeye başlamıştır. Sertifika programlarına olan talebin fazla olmasının nedeni ise öğretmenlere hem yeni bir iş alanı sunuyor olması, hem de eğitimin kısa sürede tamamlanabilmesidir.

Aşağıda Yunus Emre Enstitüsünün düzenlemiş olduğu sertifika programı kapsamında yer alan dersler (<http://www.yee.org.tr>, 2018)

- *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni ve Türkçe Öğretimi*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kuram ve Yaklaşımlar*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Düzey Etkinlikleri ve İlk Ders Uygulamaları*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Yeri*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisi*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisi*
- *Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi Alanına Giriş*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sınıf İçi İlişkiler ve Sınıf Yönetimi*

- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisi*
- *İki Dillilik ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanına Yansımaları*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sınav Uygulama ve Değerlendirme*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sınav Hazırlama Ölçütleri*
- *Yunus Emre Enstitüsü Eğitim Standartları ve Ders Araç Gereçleri*
- *Bütünleşik Yaklaşımla Dil Öğretimi ve Uygulamaları*
- *Dil Öğretiminde Etkileşimli Araçlar ve web 2,0 Uygulamaları*
- *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Hazırlama Teknikleri*
- *Beden Dili*

Yabancı dil olarak Türkçe eğitimine ilgi duyan öğretmenlere bu alanda sertifika programı düzenlenerek uzman kişiler tarafından bu programın sürdürülmesi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yapılan önemli bir katkıdır. Ancak bu sertifika programlarının kısa süre içerisinde gerçekleşiyor olmasının öğretmenlere ne kadar faydasının olduğu da tartışılan bir konudur. Bu süreç çok kısa bir eğitimden ibaret olduğu için öğretmenlerin bu alanla ilgili yapılmış bütün çalışmaları takip edip kendilerini geliştirmesi gerekmektedir. Sertifika programları genellikle 90 saat süren bir eğitimi kapsamaktadır. Bu eksiklikleri gidermek adına, İstanbul Aydın Üniversitesi, “Öğretmen Akademisi” adı altında bir çalışma düzenlemekte ve bu alanda çalışan öğretmenleri aynı çatı altında toplayıp birbirlerine destek olmalarını sağlamaktadır. Üniversite, kendi okutmanlarıyla birlikte dışarıdan gelen okutmanları da bu programa davet etmektedir. Okutmanlar bu program çerçevesinde örnek ders sunumları hazırlayıp sunmakta, sunumlar yapılırken eksik olan kısımlar varsa diğer okutmanlar tarafından belirtilmekte, öneri ve tavsiyeler bildirilmektedir. Öğretmenler bu program sayesinde, ders öncesi anlatacağı konuya daha fazla hâkim olma fırsatı yakalayarak eksik yanlarını görebilmekte ve buna göre eksikliklerini tamamlayarak kendilerini geliştirme imkânına sahip olabilmektedir. Okutmanlar sadece kendi sunumlarını yaparken kendilerini geliştirmekle kalmamakta; aynı zamanda diğer okutmanların sunumlarını izlerken konu anlatımı esnasında hoşuna giden, konunun öğretimi açısından faydalı olacağını düşündüğü şeyleri de not ederek ve bunların üstüne kendi tecrübelerini de katarak dersleri esnasında bunları uygulayabilmektedir

(<https://tr-tr.facebook.com/aydin.tomer/>, 15.10.2018). Birlikten kuvvet doğacağı düşünülerek Türkçe öğretimine olumlu dönüşlerin olabilmesi için bu çalışmalara katılımın fazla olması gerekmektedir. Katılımcı sayısı ne kadar fazla olursa, her birinin ders anlatma ve konuyu öğrenciye aktarma şekli farklı olduğundan dolayı yorumlarda o kadar fazla ve farklı olacaktır. Farklılıkların da ortaya yeni şeyler çıkaracağı şüphesizdir.

Öğretmen ihtiyacına başka bir çözüm ise son zamanlarda Suriyeli öğrenciler için MEB'in sözleşmeli öğretmenlik için yaptığı çalışmadır. Bu ilana başvuru yapmak için öğretmenlere "Türkçe Öğretmenliği veya Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olma kriteri konulmuştur. Ayrıca öğretmenlerden, bu alanda sertifika eğitimi almış olmaları da istenmektedir. Bunların yanı sıra öğretmenlerin atamaları yapılmadan önce onlara iki haftalık bir eğitim verilmektedir. Çünkü bir Türk öğrenciye Türkçe öğretmekle, yabancı bir öğrenciye Türkçe öğretmek arasında çok büyük farklar vardır.

(http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/07143429, 14.10.2018)

Türkiye'deki çoğu üniversitede artık Türkçe Öğretim Merkezleri yer almaktadır. Üniversitelerin Türkçe öğretim merkezlerinde yabancı öğrencilere Türkçe öğretilmesi gurur verici bir davranıştır ancak bu işin ne kadar etkili yapıldığı tartışma konusu olmaktadır. Boylu ve Umur bu duruma farklı bir pencereden bakarak bir soruna değinmiştir: Boylu ve Umur (2016: 311), Türkçe Öğretim Merkezlerinde yürütülen programların sahip olduğu yapısal özelliklerin birbirlerinden ne kadar farklı olduğunu göstermek amacıyla yapmış oldukları bir çalışmada bu alanda eğitim veren 85 üniversite olduğunu ve her bir üniversitenin Türkçe Öğretim Merkezlerinin verdikleri eğitimin kur saatleri, sınavları ve eğitim sürecinde kullanılan materyaller açısından farklılık gösterdiklerini ve bu durumun da standartlaşmaya engel olmasından dolayı ciddi problemlere yol açtığını belirtmişlerdir. Bu duruma açıklık getirmek adına yabancılara Türkçe eğitimi veren birkaç üniversite arasındaki kur saat farkları aşağıda güncel haliyle verilmiştir.

İstanbul Üniversitesi 'Dil Merkezinde', A1-A2 (Temel Seviye), B1-B2 (Orta Seviye), C1-C2(İleri Seviye) olmak üzere 6 kurluk bir eğitimden oluşmakta ve standart, akşam ve hafta sonu kurları olmak üzere üç farklı sistemde eğitim

verilmektedir. Öğrenciler müsaitlik durumuna göre istediği programa dâhil olabilmekte; ancak programların saatleri değişiklik göstermektedir. Standart Kurslarda eğitim 440 saat, diğer iki kursta ise 288 saattir (<http://dilmerkezi.istanbul.edu.tr>).

Marmara Üniversitesi ise 14 kurluk bir eğitim vermektedir: “A1 =2 kur, A2 = 2 kur, B1=3 kur, B2=3 kur, C1 = 4 kur “.Her kurda 45 saat eğitim verilmekte ve öğrenci C1 seviyesini tamamladığında toplam 630 saat Türkçe dersi almış olmaktadır (<http://ydil.marmara.edu.tr>).

Ankara Üniversitesi TÖMER ‘de ise kurslar genel ve özel amaçlı kurslar olarak ikiye ayrılmıştır. “Genel amaçlı Yabancı dil kursları normal kurslar 2’şer aylık toplam 48 saatlik kurlar halinde ve yoğun kurslar, 1’er aylık toplam 40 saatlik kurlar halinde düzenlenir. Genel Amaçlı Türkçe Kursları ise, yoğun kurslar 1 aylık toplam 80 saatlik kurlar halinde ve normal kurslar iki aylık toplam 96 saatlik kurlar halinde düzenlenmektedir (<http://tomer.ankara.edu.tr>). Normal kursta ‘C1’ seviyesini bitiren bir öğrenci toplamda 576 saat Türkçe dersi almış olmaktadır.

Yukarıda da görüldüğü gibi üç kurum da farklı yöntem izleyerek eğitimlerini sürdürmektedir. Bu örnekleri Türkçe Eğitim Merkezi olan diğer üniversiteleri de ekleyerek çoğaltabiliriz. Ders saatlerinin, bütün materyallerin içeriklerinin ve kur sonu sınavlarının aynı olmaması gibi tüm bu farklılıklara rağmen, bu problemler arasında en önemli olanı; C1 kurunu bitirmiş bütün öğrencilerin aynı sertifikayı almasıdır. Bu da doğal olarak öğrencilerin dil seviyelerine yansımakta ve farklılıklara sebep olmaktadır. Bazı öğrenciler C1 sertifikasına sahip olmasına rağmen o sertifikanın kazandırması gereken niteliklere sahip değildir. Bazıları konuşma becerisini, bazıları ise yazma becerisini geliştirememiş olmaktadır. Seviye tespit sınavları uygulanıyorken, eğer öğrenci uzun süreden beri Türkiye’de yaşıyorsa zaten konuşmada bir sıkıntı yaşamamakta; fakat öğrenci sokak diline alıştığı için öğretmenler yazma becerisini kazandırmada zorluk çekebilmekte ve sınav esnasında kötü sonuçlarla karşılaşmaktadır. Bazen de bu kötü sonuçlara rağmen, merkezi bir değerlendirme olmadığından kendi öğretmeni öğrencisine inisiyatif tanıyarak bir üst kura geçmesine imkan sağlayabilmektedir (Boylu, Umur, 2016, s.319). Kitaplarda yer alan ünite

konularının farklı olmasından dolayı öğrencilerin öğrendikleri kelimeler dahi farklı olabilmektedir. Boylu ve Umur (2016: 320) bunun nedeni olarak Türkçe Öğretim Merkezlerinde uygulanan sınavların ölçme ve değerlendirme açısından donanımlı kişiler tarafından yapılmadığını ve bütün Türkçe Öğretim Merkezlerinin ortak bir sınava sahip olmamasından kaynaklandığını söylemektedir. Bu sorun merkezi bir sınavın uygulanmasıyla ve öğretmenlerin öğrencilerini bu merkezi sınava hazırlarken ortak çalışma yürütmeleriyle çözülebilecektir. Merkezi sınavın uygulanmasıyla ortadaki farklılıklar giderilebilecektir. Nasıl ki Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye' deki bütün öğrenciler için bir müfredat belirleniyor ve müfredat dâhilinde öğrencilere sınav yapılıyorsa, aynı çalışma Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı için de tek bir kurum tarafından belli zamanlarda tüm düzeyler için yapılabilir. Böylelikle dil düzeyini ölçme işi tarafsız ve standart bir biçimde gerçekleştirilebilir. Örneğin, Almanca düzeyini ölçmek için Goethe Enstitüsü dünyanın her yerinde geçerli olan standart düzey belirleme sınavları yapmaktadır.

Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde, merkezi bir sınav olmasa da kendi kurumu ve anlaşmalı olduğu kurumlar içerisinde merkezileşmeye yönelik ilk adımı Yunus Emre Enstitüsü atmıştır. Yunus Emre Enstitüsü, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin dil yeterliklerini ölçmek üzere, bir Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) modeli geliştirmiş ve bu sınavın uluslararası ölçekte uygulamalarına başlamıştır. Enstitü, bu uygulamasıyla Türkçenin uluslararası geçerliğe sahip standart bir sınava kavuşmasını amaçlamaktadır. 6 Ekim 2011 tarihinde sınav hazırlıklarına ilişkin YÖK'te Yunus Emre Enstitüsünde Ankara, Ege, Gazi, Hacettepe üniversiteleri TÖMER'lerinden akademisyenler ve MEB YEGİTEK 'ten bir uzmanın katılımıyla bir toplantı yapılmış ve model sorular hazırlanmıştır. YYS'nin ilk uygulaması 19.10.2012 tarihinde Tahran YEE'de gerçekleştirilmiştir. Uluslararası ölçekte ilk uygulama ise 24-25 Mayıs 2013 tarihinde 10 ülkede (Kosova, Arnavutluk, Mısır, İran, Azerbaycan, Japonya, Gürcistan, Bosna Hersek, Belçika, Kazakistan) uygulanmıştır. YYS, yılda üç kez yurt dışındaki Yunus Emre Enstitüleri ve Enstitünün işbirliği içinde olduğu kurum ve kuruluşlarda yapılmaktadır. Yurt dışındaki Yunus Emre Enstitülerinden gelecek talepler doğrultusunda bu ayların dışında da sınav uygulanabilmektedir (<https://tys.yee.org.tr/>, 12.02.2019). Bu

merkezileşme, Türkiye'deki bütün üniversitelerle iş birliği yapılarak genişletilebilir.

2.2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Alanında Kullanılan Ders Kitapları

Geçmişten günümüze kadar Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Bu alanda yazılmış olan ders kitapları; Göçer, Tabak ve Coşkun'un çalışmalarında listelenen kitaplarla (Göçer v. d. , 2012,s. 76-90) ve bu çalışmalardan sonra yayımlanan tüm kitaplar ile birlikte zenginleştirilerek kronolojik olarak aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- 1941 - Kâşgarlı Mahmud: Dîvânü Lûgat-it-Türk (Tıpkıbasım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- 1945 - Atalay, Besim: Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye: İstanbul: TDK Yayınları.
- 1964 -Tahir Nejat Gencan: Türkçe Öğreniyorum - Yabancı Uyruklu Öğrenciler için- İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- 1981- Can KAYA: Yabancılar için Türkçe – İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri: ODTÜ Yayınları
- 1984 - S. Sami Uysal: Yabancılar Türkçe Dersleri: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş
- 1986 - Hengirmen, Mehmet: Türkçe Öğreniyorum I, II, III ve Ekleri: Ankara
- 1987- Güzel Türkçe'yi Öğreniyorum 1, 2, 3, (N. Koç İnkılap Kitapevi)
- 1987 - Nurettin Koç: Güzel Türkçeyi Öğreniyorum (Öğrenci Kitabı 1, 2, 3) İstanbul: İnkılâp Kitabevi

- 1990 - Sümer Güven: Türkçe Öğreniyoruz I. İstanbul: Engin Yayınları.
- 1996 - Alî Şîr Nevâyî: Muhâkemetü'l-Lugateyn İki Dilin Muhakemesi (Haz. F. Sema Barutçu Özönder). Ankara: TDK Yayınları.
- 1996- Gürkan Vural: Türkçe 'ye Doğru 1.2.3, İstanbul: Öz-Eğit-Der Yayınları.
- 1999 - Mustafa Çetin: Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- 1999 - Oleg Kabardin: Türkçe Öğreniyorum. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları
- 1999- Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 (Türkofoni Yayınları)
- 1999-Türkçe /Turkish (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi –Sumru Özsoy)
- 1999- Lehrerhandbuch by Margarete I. Ersen –Rasch, Hayrettin Seyhan: Güle Güle
- 2000- Hikmet Sebüktekin: Turkish for Foreigners Vol. 1: Yabancılar İçin Türkçe, Cilt. 1 (3. Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- 2000 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 1.İstanbul: Dilset Yayınları
- 2000 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 1.İstanbul: Dilset Yayınları

- 2002 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 3. İstanbul: Dilset Yayınları
- 2002 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 4. İstanbul: Dilset Yayınları
- 2002 - Hikmet Sebüktekin: Turkish for Foreigners Vol. 2: Yabancılar İçin Türkçe, Cilt. 2 (3. Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- 2002 - Emine Açıkgöz, Emel Zeytin ve Selen Doğan: Hitit Yabancılar için Türkçe 1. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2002 - Emine Açıkgöz, Emel Zeytin ve Selen Doğan: Hitit Yabancılar için Türkçe 2. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2002 - Emine Açıkgöz, Emel Zeytin ve Selen Doğan: Hitit Yabancılar için Türkçe 1. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2003 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 5. İstanbul: Dilset Yayınları
- 2003 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Adım Adım Türkçe Ders Kitabı 6. İstanbul: Dilset Yayınları
- 2004 - Hakan Yılmaz ve Zeki Sözer: Yabancı Dilim Türkçe Öğretim Seti-Dilmer Yayınları
- 2005 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit, Ercan Taşdemir ve Serkan: Yeni Öğrenenler İçin Gökkuşluğu Türkçe Ders Kitabı 1-2. İstanbul: Dilset Yayınları.

- 2005 - Murat Özbay ve Fahri Temizyürek: Türkçe Öğreniyoruz - Güneş- Ders Kitabı 1. Ankara: TİKA Yayınları.
- 2005 - Murat Özbay ve Fahri Temizyürek: Türkçe Öğreniyoruz - Güneş Ders Kitabı 2. Ankara: TİKA Yayınları.
- 2005 - Murat Özbay ve Fahri Temizyürek: Türkçe Öğreniyoruz - Güneş- Ders Kitabı 3. Ankara: TİKA Yayınları.
- 2005 - Murat Özbay ve Fahri Temizyürek: Türkçe Öğreniyoruz - Güneş- Ders Kitabı 4. Ankara: TİKA Yayınları
- 2005- Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3.4.5.6 (M. Hengirmen, N. Koç. Engin Yayınları)
- 2006 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Gökkuşuğu Türkçe Ders Kitabı 1. İstanbul: Dilset Yayınları.
- 2006 - Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Hüseyin Duru, Salih Gün, Hüseyin Bargan, Hamza Özsoy ve Abdullah Yiğit: Yabancılar İçin Gökkuşuğu Türkçe Ders Kitabı 2. İstanbul: Dilset Yayınları
- 2006 - Emine Şenduran: Bu Ne Demek / Başlangıç Düzeyi Ders Kitabı 1- 2 - Alıştırma Kitabı Cd'li (Kutulu Set). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- 2006 - İsa Özkan: Yabancılar İçin Türkçe 1, 2. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- 2007 - Güniz Evirgen: Learning Turkish Step by Step. İstanbul: Cinius Yayınları.
- 2010 - Yusuf Polat: Türkçenin Kapıları - Yabancılar İçin Türkçe - Turkish for Foreign Learners - Ankara: Kurmay Yayınları.

- 2010 - N. Engin Uzun (Ed.): Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe- Temel A1-A2 (Ders Kitabı, Öğretmen Kitabı, Çalışma Kitabı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2010 - N. Engin Uzun (Ed.): Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe- Orta B1 (Ders Kitabı, Çalışma Kitabı) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2010 - N. Engin Uzun (Ed.): Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe- Yüksek B2-C1 (Ders Kitabı, Çalışma Kitabı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 2011 - Hakan Bayezit ve Servet Kemikli: Türkçe Öğreniyoruz - Yabancılar için Türkçe İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- 2011- Adım adım Türkçe Öğretim Seti (Dilset Yayınları) ; Gökkuşluğu Öğretim Seti
- 2012 –F. Bölükbaş, F. Keskin, E. Gedik, , F. Özenç: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 –İstanbul: Kültür Sanat Basımevi
- 2012 - F. Bölükbaş, F. Keskin, E. Gedik, , F. Özenç, G. Gönültaş, H. Tokgöz, G. Ünsal: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 – İstanbul: Kültür Sanat Basımevi
- 2012 – F. Bölükbaş, F. Keskin, E. Gedik, , F. Özenç, G. Gönültaş, H. Tokgöz, G. Ünsal: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 – İstanbul: Kültür Sanat Basımevi
- 2012 – F. Bölükbaş, F. Keskin, E. Gedik, , F. Özenç, G. Gönültaş, H. Tokgöz, G. Ünsal: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 – İstanbul: Kültür Sanat Basımevi

- 2012 – F. Bölükbaş, F. Keskin, E. Gedik, , F. Özenç, G. Gönültaş, H. Tokgöz, G. Ünsal: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 – İstanbul: Kültür Sanat Basımevi
- 2013- İbrahim DİLEK: İpekyolu Yabancılar İçin Türkçe – Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı, Ankara
- 2013- M Kurt, -N. Temur: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 - Gazi Üniversitesi – TÖMER
- 2013- M Kurt, -N. Temur: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A- Gazi Üniversitesi – TÖMER
- 2013- M Kurt, -N. Temur: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 - Gazi Üniversitesi – TÖMER
- 2013- M Kurt, -N. Temur: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 - Gazi Üniversitesi – TÖMER.
- 2013- M Kurt, -N. Temur: Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 - Gazi Üniversitesi – TÖMER.
- 2013 - V. D. Günay, Ö. Fidan, B. Çetin, F. Yıldız: İzmir Yabancılar için Türkçe A1 Ders ve Alıştırma Kitabı. 2. Baskı. Papatya Yayıncılık.
- 2015- İbrahim Gültekin, Mahir Kalfa, İbrahim Atabey, Filiz Mete, Aydan Eryiğit ve Uğur Kılıç: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti: Yunus Emre Enstitüsü
- 2015- V. D. Günay, Ö. Fidan, B. Çetin, F. Yıldız (Yayına hazırlayanlar): İzmir Yabancılar için Türkçe B1 Ders ve Alıştırma Kitabı. 2. Baskı. Papatya Yayıncılık.
- 2015 - V. D. Günay, Ö. Fidan, B. Çetin, F. Yıldız (Yayına Hazırlayanlar) : İzmir Yabancılar için Türkçe B2 Ders ve Alıştırma Kitabı. 2. Baskı. Papatya Yayıncılık.

- 2015 - Günay, D. , Yıldız, F. , Çetin, B. , Köleci, E. , Oryaşın, U. , Atak, A. , Demirhan, Y. , Tülü, T. , Şen, E. (Yayına Hazırlayanlar): İzmir Yabancılar için Türkçe C1 Ders Kitabı, Papatya Yayıncılık
- 2015- Hikmet Sebüktekin: Turkish For Foreigners: Yabancılar İçin Türkçe Cilt: 1,2; Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- 2018- Harran Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi İrem Yayıncılık-Harran Üniversitesi
- 2018- Yabancılar için Türkçe Görüntülü Eğitim Seti - Elit Eğitim

Günümüzde yabancılar Türkçe öğretimi alanındaki çalışmalar 1980'li yıllardaki çalışmalara oranla ciddi bir artış göstermektedir. Aslan' a (2012: 167-183) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki artışın nedeni 1980'li yıllara kadar Türkiye'nin yurt dışına kapalı bir toplum olmasıdır. Yaşam şartlarının değişmesiyle birlikte ihtiyaçlar da değişmiş ve bu değişiklikler Türkiye 'nin ve Türkçenin kendi sınırları dışına çıkmasını zorunlu bir hale getirmiştir. Türkiye ve Türkçe gelişen dünya ile birlikte bugün dünya devletleri ve dünya dilleri ile yarışır hale gelmiştir. Bu duruma paralel olarak yabancılar Türkçe öğretmek üzere hızlı bir şekilde ders materyaline, uzmana ve merkezlere ihtiyaç duyulmuştur. Yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü gibi kitap sayısı yıldan yıla artış göstermiştir.

2.2.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çocuklar İçin Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde yetişkinlerin yanı sıra yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çocuklara yönelik çalışmalar da yapılmaktadır ancak çocuklar için yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu sebeple çocuklar için hazırlanmış olan kitaplar ayrı bir başlık altında sunulmaktadır.

Çocukların ve yetişkinlerin dil öğrenme biçimleri birbirlerinden tamamen farklı olmasından dolayı bir dilin etkili bir şekilde öğretilmesi için, öncelikle o dilin öğrenenlerin düzeylerine göre tanımlanmış olması gerekmektedir (Karababa, 2009: 270).

Çocuklar için çalışmalar yapan kurumların başında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında en çok çalışma yapan Yunus Emre Enstitüsü gelmektedir. Enstitü, çocuklar için birçok çalışma yapmıştır ve yapmaya da devam etmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, her yaş grubunun algılama dünyasının farklılık gösterdiği bilincinde olduğunu ve bu yüzden de her yaş grubuna ayrı olarak algılamayı kolaylaştırıcı araç ve gereçlerin oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Bu sebepten dolayı kitaplar Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanırken, yabancı dil öğrenme aşamaları ve her yaş grubunun öğrenmelerini kolaylaştırıcı unsurlar göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe öğretim setlerini 3 farklı yaş grubuna yönelik hazırlamıştır (<https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretim-setleri> -10.12.2018).

Bu kitaplar,

- Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Seti: 6-9 yaş
- Türkçe Öğreniyorum Seti: 10-15 yaş
- Yedi İklim Türkçe Seti: 15 yaş üzeri

Yukarıdaki kitapların dışında Bahçeşehir Üniversitesi TÜRKMER tarafından hazırlanan,

- Merhaba Türkçe
- Yeni Dünyam Türkçe bulunmaktadır.

Başka bir çalışma ise Enver GEDİK tarafından hazırlanan;

- Yeni Hayat, adlı bir çalışmadır.

Yukarıda adı geçen kitaplar, aşağıda ayrıntılı olarak tanıtılacaktır.

- **Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Seti:** 6-9 yaş hedef kitle için 4 ders ve 4 öğretmen kitabı ile dinleme CD'lerinden oluşmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsünün ‘Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)’ setini öncelikle ülkemizdeki geçici koruma altında bulunan Suriyeli çocukları ve Türkçeyi öğrenmek isteyen bütün yabancı çocuklar düşünülerek hazırlanmıştır. Bu kitap sayesinde öğretmenlerin ders içerisinde yaşadığı zorlukların giderilerek öğretmenlere destek olacak bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Resim 1:Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Seti

- **Türkçe Öğreniyorum Seti:** 10-15 yaş hedef kitle için 4 ders ve 4 çalışma kitabı ile dinleme CD'sinden oluşmaktadır.

‘Türkçe Öğreniyorum Seti’ A1 ve A2 düzeylerinde, 1.-4.sınıf öğrencileri başta olmak üzere Türkçenin seçmeli ya da zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde, Enstitünün Türk Kültür Merkezlerinde (çocuk grupları için) ve Türkiye'ye çeşitli sebeplerle gelen 10-15 yaş hedef kitleye yönelik düzenlenen kurslarda kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Ülkemizde yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrenci kitlesinin çoğunu Suriyeli öğrenciler oluşturduğu için ‘Türkçe Öğreniyorum Seti’ nin son kısmına Türkçe - Arapça bir sözlük eklenmiştir (<http://www.yee.org.tr>).

Resim 2:Türkçe Öğreniyorum Seti

Yedi İklim Türkçe Seti: 15 yaş üzeri hedef kitle (yetişkinler) için 6 ders, 6 çalışma, 6 öğretmen kitabı ile dinleme CD'lerinden oluşmaktadır.

‘Yedi İklim Türkçe Seti’ her seviye için bir ders kitabı, bir çalışma kitabı, bir öğretmen kılavuz kitabı, bir dinleme kitapçığı ve bir dinleme CD’si olmak üzere 30 materyalden oluşmaktadır. Seti oluşturan 6 ders kitabından her biri ‘Diller için Avrupa Ortak Öneriler Metninde ifade edilen A1, A2, B1, B2 ve C1, C2 düzeyinin kazanımlarını kapsamaktadır. Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde yetişkinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme ihtiyaçlarına uygun metin ve görsel seçimine özen gösterilmiştir. Yunus Emre Enstitüsünün Türk Kültür Merkezlerinde, işbirliği bulunan üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde ve yurt içinde bulunan birçok paydaş Türkçe öğretim merkezindeki Türkçe dersleri Yedi İklim Türkçe Seti sürdürülmektedir”(https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretim-setleri 10.12.2018).

Resim 3: Yedi İklim Türkçe Seti

Her yaş grubunun dil öğrenim sürecinin farklı olduğunun bilincinde olup bu alandaki ihtiyacı gidermek adına çalışmalar yapan ve çocuklar için kitaplar hazırlayan bir diğer kurum ise Bahçeşehir Üniversitesi'dir. ‘Bahçeşehir Üniversitesi TÜRKMER’ çocuklar için çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar sonucunda yaş gruplarına göre farklı iki kitap hazırlamıştır: ‘Merhaba Türkçe’ ve ‘Yeni Dünya Türkçe’.

- **Merhaba Türkçe:** Adından da anlaşılacağı üzere okul öncesi yaş grubunu yani 4-6 yaş arası çocuklar için hazırlanmış üç seriden oluşan bir kitaptır.

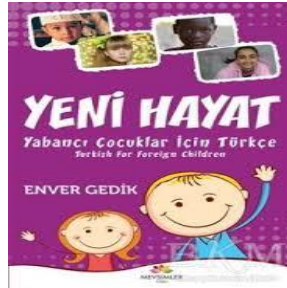
Resim 4: Merhaba Türkçe

- **Yeni Dünyam Türkçe:** Okul çağı 7-11 yaş arası çocukları kapsayarak hazırlanmış iki seriden oluşan bir kitaptır.

Resim 5: Yeni Dünyam Türkçe

- **Yeni Hayat:** Enver Gedik tarafından hazırlanan bir çalışmadır. Bu kitap, ülkelerinde eğitimlerini yarıda bırakmış ya da eğitim hayatına hiç başlamamış oldukları halde Türkiye’de ikamet eden ve eğitim alan yabancı çocukların Türkçe öğrenmelerini amaç edinerek hazırlanan bir kitaptır (<https://www.dr.com.tr>, 2018)

Resim 6: Yeni Hayat

Çocuklar, yetişkinlere nazaran yeni şeyleri daha çabuk öğrenebilmektedir. Bu da hafızalarının tazeliğinden kaynaklanmaktadır fakat yine de onların ilgisini çekmeyen yetişkinler için hazırlanmış olan kitaplar onların öğrenim sürecini yavaşlatır ve hatta bu durum onları dil öğrenmekten bile alıkoyabilir. Çocukların bir şeyler öğrenebilmesi için sürekli ilgilerini çekecek materyallerin kullanılması gerekmektedir. Ders içerisinde kullanılan en temel ve en önemli materyal kitaplar olduğundan çocukların ilgilerine karşılık verecek şekilde kitapların hazırlanması Türkçenin öğretilmesi için önemlidir.

Her yaş grubunun algı dünyasının farklı olmasından dolayı, dil öğreniminde yaş faktörünün ne derece önemli olduğu bilinmektedir. Bu yüzden de kitaplar bu ayrıntı göz önüne alınarak hazırlanmalı ve sınıflarda öğrenciler çocuk ve yetişkin gurubu olarak ikiye bölünüp eğitim almalıdır. Sınıflar bu şekilde ayrılırsa, öğretmenler derslerde öğrencilerinin yaşlarına uygun materyaller kullanabilir. Etkili bir öğrenim gerçekleştirilmek isteniyorsa bu gereklidir. Çocuklar ve yetişkinler için tek bir kitabın kullanılması demek hem çocukların hem de yetişkinlerin zevkine, ilgisine, duygu ve düşüncelerine tam olarak hitap edememek demektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖRSEL DÜZEN

Bu bölüm, ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından İncelenmesi’ adlı çalışmanın temelini oluşturmaktadır. ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından İncelenmesi ile ilgili bulgulara yer vermeden önce bilinmesi gereken kavramlar hakkında bilgi verilecektir.

Bu bölümde ders kitaplarının hazırlanırken hangi görsel düzen ölçütlerine bağlı kalınarak hazırlanması ve hazırlanırken de görsel tasarım ilkelerine uygun olması gerektiğinden bahsedilecektir. Görsel tasarım ilkelerine yer verilecek ve uzman görüşleriyle birlikte hepsi tek tek açıklanacaktır.

3.1. Ders Kitaplarındaki Görsel Düzen

Yabancı dil kitabının hazırlanma aşamasında öğrenciye dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için dikkat edilmesi gereken birçok unsur vardır. Ancak bu bölümde konumuz gereği yalnızca görsel düzen üzerinde durulacaktır.

“Alan farklılıklarına bakılmaksızın ders kitaplarında kullanılan görsel unsurların ortak amacı öğrenmeyi desteklemek, kolaylaştırmak, kalıcı hale getirmek, öğrencinin dünyasına dokunarak, duyguları harekete geçirmek, motive etmek ve konuya odaklanmasını sağlamaktır”(Genç, Ünver, 2013, s.394).

Görsel düzen denilince ilk olarak akla kitabın görsel tasarımı gelmektedir. Bir kitap hazırlanırken görsel tasarım ilkelerine göre hazırlanmış olması gerekmektedir. Bu ilkeler;

- Bütünlük
- Denge
- Vurgu

- Hizalama
- Yakınlık
- Yerleştirme kavramlarından oluşmaktadır.

Ayrıca ders kitapları tasarlanırken “sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu, kenar boşluk ayarları vb. tipografik ve görsel öğeler birbirleriyle uyumlu bir bütünlük ve tutarlılık oluşturmalıdır” (Keser,2004: 274).

Platon (Aktaran; Kaptan, S., Kaptan, 2018: 1); “Estetik eğitim, eğitimin temelidir.’ diyerek görselliğin eğitimde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu anlatır. Bu sebepten dolayı kitabın içerisinde yer alan bilgiler nasıl ince elenip sık dokunarak hazırlanıyorsa kitaptaki görsellere de bu derecede önem verilmelidir ancak abartıdan uzak durulmalı, görsellerin yalın ve sade olmasına dikkat edilmeli, kitabın bütünüyle uyum içerisinde olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca görseller, öğrencilerin ilgisini arttıracak nitelikte olmalıdır ki öğrenime katkı sağlasın. Ders kitapları bu şekilde hazırlandığı zaman amaca uygun bir çalışma olmuş olacaktır.

Ders kitaplarında içerik kadar öneme sahip olan bir unsur vardır ki o da, öğrencilerin ilgisini çekerek onların öğrenimine katkı sağlayan; dış görünüşüdür. Kapak tasarımı, ilk etkileşimi sağlayan bir özelliktir. Kitabın okura yansıtılmasında çok büyük bir öneme sahiptir. Bir ders kitabını kalp olarak düşünürsek kalp atışlarını da kitabın dış görünüşü diyebiliriz. Bu yüzden ders kitapları hazırlanırken rastgele değil bir plan içerisinde, belirli ölçütler dâhilinde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. “Ölçütlere uygun olarak hazırlanmış ders kitabı demek, öğrencinin yaş, ilgi, zekâ ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış metinlerden oluşan öğretim programlarının hedeflediği ilkeler doğrultusunda hazırlanan eğitim-öğretim materyali demektir” (Önkaş, Günay, 2015: 366). Önkaş ve Günay’ın düşüncelerinden yola çıkarak, ders kitabı hazırlama ölçütlerinin yönelinen gruba göre değişiklik göstereceğini ve kitap hazırlama aşamasında hedef grubun özel durumlarının göz ardı edilmemesi gerektiği söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca, ders kitaplarının hazırlanmasında dikkate alınması gereken ölçütler, ‘*Görsel tasarımın ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu*’ başlığı altında şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Taslak ders kitabında kullanılan fotoğraf, resim, tablo, grafik, diyagram ve benzeri görsel öğeler özgün, tasarım ve renk seçimlerinin estetik değeri yüksek olmalıdır. Bu öğeler öğrencinin gelişim düzeyine uygun ve öğrenmeyi destekleyecek nitelikte tasarlanır.
2. Görsel tasarımı ve sayfa düzenlemesi ünite içinde ve kitap boyunca tutarlı bir biçimde yapılır.
3. Reklam unsuru taşıyan öğeler içermez.
4. Sayfa düzenlemesi aşırı yoğun olmamalıdır.
5. Sayfada uygun miktar boş alan ve kenarlık bırakılmalı, başlıklar, alt başlıklar ve varsa etkinlikler kolay okunur ve tutarlı bir biçimde verilir.
6. Metinler yaşa uygun yazı tipi ve puntoda verilir.
7. Taslak ders kitabında sayfa düzeni ve görsel tasarım öğrencilerin dikkat ve ilgisini uygun yerlere çeken ve estetik değeri yüksek bir biçimde yapılır.

(http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_01/12113913_yonetmelikderskitaplari.pdf, 12.12.2018)

Öğrencilerin bir dili doğru ve kalıcı bir şekilde öğrenebilmesi için, ders kitaplarının, ders kitabı inceleme ölçütleri göz önüne alınarak hazırlanması gerekmektedir.

Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin bazıları kendi ülkelerinde eğitim almayı, bazıları ise Türkiye'ye gelerek eğitim almayı tercih etmektedir. Türkçe öğrenmek için kendi ülkelerinden Türkiye'ye gelen öğrenciler öncelikle etraftan gördüklerini ve duyduklarını hayata geçirmeye başlarlar; fakat bunu yeterli bulmayan burada çalışacak olan veya okuyacak olan insanlar kurslara gitmeye başlar. Kursa başladıktan sonra kitapta yer alan görseller ve metinler aracılığıyla Türkçeyi daha doğru bir şekilde öğrenirler ve bu nedenle Türkçenin etkili bir şekilde öğretilmesinde ders kitaplarının etkisi oldukça öneme sahiptir. Eğitim ve öğretimde öğrencilere kaliteli bir ortam sağlanırsa, öğrencilerin de ömür boyu iletişimlerinin sağlıklı olacağı yadsınamaz bir gerçektir.

3.2. Görmek ve Görsel Tasarım

İnsanlar; görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma olarak beş duyu organına sahiptir. Duyu organları insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Konumuz dil öğrenimiyle ilgili olduğu için duyu organlarının sadece dil öğrenimindeki etkilerine değineceğiz.

Yalın (2006: 21), bir çalışmasında beş duyu organının yeni şeyler öğrenmedeki paydalarına yer vermiştir. Yapmış olduğu çalışmaya göre yeni şeyler öğrenirken öğrenilenlerin %83'ünü görme, %11 'ini işitme, %4'ünü koklama, %1 'ini de dokunma ve tatma duyuları ile algılarız. Bu sıralamada görerek öğrenilenlerin öğrenme sürecinde daha fazla etkiye sahip olduğu söylenebilir. Görme duyusunun etkisi henüz teknolojinin gelişmediği dönemlerde de aynı etkiyi sahipti. Buna ilişkin olarak, eski dönemlerdeki görme duyusunun nasıl bir etkiye sahip olduğunu gösterebilmek adına Uçar (2004: 17) “Yaklaşık olarak M.Ö 15 000’li yıllarda bize ulaşan en eski mağara resimlerini yapmış olan insanoğlu, gördüklerini algılayabiliyor ve resmedebiliyordu. Bu resimlerde av sahneleri ve insanoğlunun varlık sembolü olarak kullanılmışçasına el resimleri vardı. Bu resimler, imgelerin insan üzerinde etkisine ilişkin şekil çizilerek yapılmış ilk görsel iletişim örnekleridir.” diyerek görme duyusunun etkisini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. İnsanların bu görsellere anlam yükleyerek birbirleriyle iletişim kurduklarını, duygu ve düşüncelerini mağara duvarlarına resimler çizerek ifade ettiklerini görmekteyiz.

Görmek bir nesneye anlam yükleyerek bakmaktır. Bu sebeptendir ki herkesin algılama dünyası farklılık göstermektedir. Bir görsel birçok anlam içerebilir ve birçok kelimeye çağrışım yapabilir. Aynı nesneye bakılmasına rağmen görülenler farklı olabilir. Bunun en önemli nedeni insanların yaşam tarzları ve kültür farklılıklarıdır. “Şehir yaşamı ile ilgili bir resmi, şehir yaşamını bilmeyen çocuklar şehir yaşamını bilen çocuklardan farklı bir şekilde algılayıp yorumlayacaklardır” (Seferoğlu, 2015: 29). Bu örneğe benzer başka bir örnek;

hayatında ilk defa deniz gören bir çocuğun o an hissettikleriyle, deniz olan bir şehirde yaşayan bir çocuğun hisleri aynı olmayacaktır.

3.2.1. Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

Eğitimde materyal kullanımı, etkili bir eğitim – öğretim ortamı hazırlayarak öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlamakta ve öğretilmesi hedeflenen programların başarıya ulaşması için önemli bir rol oynamaktadır. Eğitimde materyal kullanımıyla duyularımız arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bu yüzden eğitimde materyal seçimine çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Doğru materyal demek faydalı ve kalıcı öğrenim demektir. Bu yüzden ders kitaplarının nitelikleri arttırılmalı ve bunun için de seçilen metinlerin düzeyi, niteliği ve içerdiği iletilerin yetkinliği kadar grafik tasarımının da yetkin bir biçimde tasarlanmış ve gereğince resimlenmiş olması gerekmektedir. Bilgiyi sunmada en etkili yolun görsellere yer vermek olduğu unutulmamalıdır Görsellerle desteklenmeyen kitaplar öğrencinin edindiği bilgilerin kalıcı olmasına engel olmaktadır. Görseller, metinlerden daha uzun süre hafızamızda kalarak bize önemli bilgileri hatırlatabilmektedir

(https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/24175139_1198.pdf, 14.10.2018).

Ayrıca ders kitapları öğrencileri yoracak görsellikte ve içerikte olmamalı ve gereğinden fazla da görsele yer verilmemelidir. Çünkü bu da karışıklığa sebep olacaktır.

Görsellerin sayfada kullanımına da dikkat edilmesi gerekmektedir. Gereksiz yere sayfa dolsun diye konuyla ilgisi olmayan görsellere yer vermek yanlıştır. Sayfa doldurmak için bağlamla herhangi bir ilgisi olmayan görsellere yer vermek yerine, öğrencilerin konuyla doğru bağlantı kurmasını sağlayacak ve onların yaratıcılığını arttıracak görseller tercih edilmeli ve öğrencilerin bu görsellerden çağrışım yaparak konuyla bütünleşmesi sağlanmalıdır.

3.2.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

Görme duyusunun dil öğrenimindeki önemi yadsınamaz bir gerçektir. “Görsel araçlar sunumu basitleştirmek, düşünmeyi canlandırmak, anahtar noktaları vurgulamak, istatistiksel verilerin anlaşılabilirliğini arttırmak, karşılaştırma yapmak, ilişkileri göstermek, yeni kavramları ve detayları açıklamak, varlıkların nitel boyutlarını sergilemek amacıyla kullanılırlar”(Demirel, Altun,2017: 44).

Görsel öğelerin dil öğrenimine olan etkisi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Seferoğlu (2015: 28) bir çalışmada görsel öğelerin dil öğrenimindeki rolünü sekiz maddeyle açıklamıştır:

- Öğrenen bireylerin dikkatini çekerek onları güdüler.
- Onların dikkatlerini canlı tutar.
- Duygusal tepkiler vermelerini sağlar.
- Kavramları somutlaştırır.
- Anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir.
- Şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve alınmasını kolaylaştırır.
- Bir kavramla ilgili öğeler arasındaki örgüt şemaları ve akış şemaları yoluyla kolayca verebilir.
- Bazı öğrencilerin görsel öğelerle, kaçırmaları olası birtakım noktaları anlama şansı verebilir.

Seferoğlu'nun çalışmasında yer alan maddelerin dil öğreniminde gerçekleşmesinin her zaman mümkün olmadığına dair Genç ve Ünver' in bir çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmada Almanca ders kitapları üzerine öğretmenlerle yaptıkları görüşmeler sonucunda, ders kitaplarındaki görsel unsurların dil becerilerinin gelişimini etkilediğini; ancak dil öğreniminde tek başına belirleyici bir rol oynamadığına dair görüşler ortaya çıkmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin kitaptaki görsel öğelere yeterli miktarda yer verildiği görüşünde olmalarıyla birlikte bu görsel öğelerin öğrenime olan katkısı konusunda her öğrenciden aynı dönüşü alamadıklarını belirtmişlerdir (Ünver, Genç, 2013, s. 395).

Yukarıdaki çalışmalardan yola çıkarak, görsellerin seçiminde, çocuk ve yetişkin grubu öğrencilerinin dikkatini çekecek görseller farklılık göstereceğinden dolayı yaş grubuna da dikkat edilmesi gerektiği söylenebilir. Bu farklılığın olma sebebi ise yedi yaşındaki bir çocukla yirmi yaşındaki bir gencin ilgi alanlarının farklı olmasıdır. Küçük çocuklar renkli ve canlı renklerle verilmiş olan görsellerden ve çizgi film karakterlerinden etkilenirken, yetişkinlerin günlük hayattan alınmış olan gerçeği yansıtan görseller ilgilerini çekmektedir. Kitapta yer alan görsel öğelerin öğrenciler göz önünde tutularak hazırlanması gerekmektedir. Sonuç olarak görseller ne kadar kaliteli olursa olsun veya kitapta ne kadar fazla olursa olsun her zaman öğrenime katkısı olumlu yönde olmayabiliyor. Öğrenime katkısının olması için öğrencilerin motivasyonunu yavaşlatmayacak görsellere yer verilmeli, görsel ve metin ilişkisine dikkat edilmelidir. Öğrencinin motivasyonunu arttırmak için görseller günlük hayatın içinden seçilerek hedef dilin kültürünü yansıtan özelliklere sahip olmasına özen gösterilmelidir. Çünkü öğrencilerin farklı bir ülkenin ana dilini konuştuklarının, farklı bir kültüre sahip olduklarının ve yeni bir dil öğrenebilmeleri için o dilin kültürüyle iç içe olmalarının gerektiği unutulmamalı ve çalışmalar bu yönde sürdürülmelidir. Öğrencilerin motivasyonlarının, canlı kalabilmesi için sürekli bir yenilik ihtiyacı vardır. Yenilikler ve farklılıklar ise öğrencide heves ve merak uyandırdığından dolayı okumayı desteklemektedir. Bu sebepten eğitimin her alanında olduğu gibi dil öğreniminde de görsel öğelere yeterince yer verilmelidir ki öğrenilen bilgilerle görseller arasında sürekli olarak bir çağrışım yapılabilsin. Öğrenilen bilgilerin öğrencilerin zihninde canlanıp hayat bulması sağlanmak isteniyorsa görsel öğelerin kullanımına önem verilmelidir.

Görsel öğeler öğretilmesi hedeflenmiş olan konu hakkında öğrencilere bilgi vermesi bakımından bir ipucu niteliği taşıdığından öğrenci görsele baktığı zaman üniteyle ilgili yorum yapabilmelidir. Öğrencinin bir görsel hakkında yorum yapması demek hedef dilde düşünme becerisini geliştirmesi demektir. Bu sebeple, ders kitaplarında görsellerin seçimine ayrıca önem verilerek dil öğretimine katkı açısından değerlendirilmelidir.

Görseller sadece öğrencilerin öğrenimini kolaylaştırmakla da kalmaz, aynı zamanda dersin öğretmenine de kolaylık sağlar. Örneğin metinde geçen olayları

öğretmen görseller eşliğinde anlatırsa hem zaman kazanacak, hem de ders daha akıcı geçecektir. Görseller, anlatımı zor olan sözcüklerin tanımını yaparken öğretmenlerin en büyük yardımcısı ve kurtarıcısı olmaktadır. Bu yüzden de kitaptaki görsel tasarımların nasıl hazırlanmış olduğuna ve bunların metin ve öğretilmek istenenlerle nasıl bir uyum içerisinde olduğuna dikkat edilmelidir. Aksi durumda öğretmenin görseli öğrenciye aktarmasında zorluk yaşanacaktır. Ayrıca kitapta metinlerle uyuşmayan görseller varsa bu durum öğrencinin kitaba olan güvenini sarsacak ve kitaba ön yargılı yaklaşmasına neden olacaktır. Öğrencinin yeni bir dil öğreniyorken kullandığı kitap hakkında olumsuz şeyler düşünmesi onun dil öğrenimini geriletecektir.

3.2. Görsel Tasarım İlkeleri

Ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri 2004 yılında Alpan tarafından oluşturulmuştur. 48 maddeden oluşan bu ilkeler 18 uzmanın incelemesi sonucunda ortak görüş olarak ortaya çıkmıştır (Keser, 2004: 268). Bu çalışmada da, 18 uzman tarafından belirlenen görüşler ana hatlarıyla ele alınacaktır.

“Grafik tasarım ilkelerine göre düzenlenmiş bir ders kitabı öğrencinin ilgisini çekebilir, konuları eğlendirerek ve düşündürerek öğretebilir” (Alpan, 2004: 166). Alpan (2004: 165), görsel tasarımın öğrenci başarısına nasıl bir katkı sağladığını göstermek adına bir çalışma yapmış ve bu çalışmada grafik tasarım ilkeleri ışığında düzenlenen bir kitapçıkla, geleneksel bir şekilde hazırlanmış olan bir kitapçığı incelemiştir. Bu araştırma, 288 ilköğretim üçüncü sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Araştırmanın deneklerini öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışma sonucunda grafik tasarım ilkelerine göre düzenlenmiş olan kitabın derse olan ilgiyi daha çok arttırdığı ve okumaya heveslendirdiği ortaya çıkmıştır.

Grafik tasarım ilkelerine göre düzenlenmiş olan kitaplar, öğrencinin görseli gördüğü zaman metnin içeriğine merak duymasını sağlamakta ve okumayı heveslendirmektedir. Geleneksel bir şekilde hazırlanmış olan kitaplarda ise öğrencilerin sıkıldığı gözlemlenmiştir. Alpan'ın (2008: 142) aynı kitap üzerinde yapmış olduğu başka bir çalışma ise grafik tasarım ilkelerine göre düzenlenmiş olan

kitapçığıdaki bilgilerin kalıcılığını ölçmek adına öğrencilere uyguladığı bir testtir. İlk olarak üç hafta sonra bir test, ikinci olarak ise 10 hafta sonra bir test yaparak öğrencilerden kalıcılık açısından olumlu sonuçlar alındığı gözlemlenmiştir. Buradan da kitaplarda sistemli bir biçimde görsel tasarım ilkelerine uygun olarak kullanılan görsellerin öğrencileri kalıcı öğrenmeye teşvik ettiği sonucunu çıkartabiliriz. Alpan'ın yapmış olduğu kalıcılık testi doğrultusunda görsellerin öğrenmede kalıcılığı sağladığı söylenebilmektedir.

3.2.1. Bütünlük

“Görsel elemanlar ve bunların fonksiyonları arasındaki ilişki bütünlüğü oluşturur” (Demirel, Altun, 2017: 60). Ders kitaplarında bütünlüğün olması demek kitapta var olan her şeyin bir ahenk içerisinde olması anlamına gelmektedir. Ders kitaplarının tasarımında sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu, kenar boşluk ayarları vb. tipografik ve görsel öğeler birbirleriyle uyumlu bir bütünlük içerisinde olmalıdır.

”Görsel unsurların kitapta anlam kazanabilmesi için bütünlük önem taşımaktadır” (Kaya, 2006: 103). Bu sebepten dolayı görsel unsurlar hem kitabın tamamında hem de her ünite de bir bütünlük içerisinde yer almalıdır. Ancak bu şekilde doğru bir öğrenim gerçekleşecektir. Bir kitaptaki bütünlük, öğrenciye öğretilmek istenenlerin doğru yolla aktarılmasını ve bu bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlamaktadır.

Alpan (2004: 121)'a göre de kitap her ne kadar farklı farklı bölümlerden oluşmuş olsa da, bu farklılıklara rağmen kitabın değişik bölümleri arasında sağlanan uyum ve bütünlüğe göre düzenlenmiş bir yapı başarılı bir tasarımın göstergesi olmaktadır. Başka bir deyişle kitapta yer alan ünitelerin her birinin farklı konular ele almasına rağmen bütünlüğü kitabın içerisinde yer alan diğer kısımlardan yakalamak gerekmektedir. Görsel unsurların amaca uygun olabilmesi için kitabın içinde bir bütün olarak yer almasına dikkat etmek gerekir.

3.2.2. Denge

Denge, öğrencinin kitaba baktığı zaman göz yorgunluğuna ve beyin karışıklığına neden olmasını engellediği için önemli bir faktördür.

“Denge, sayfa merkezinden yatay ya da dikey hayali olarak çizilen bir çizgiyle belirlenir. Bunun sonucunda ‘ayna görüntüsü’ elde edilir. Böylece sayfanın, diğer tarafına benzemesi sağlanmaktadır” (Kaya, 2006: 103).

Uçar (2004: 154) dengeli tasarımların insanda bir huzur ve dinginlik duygusu oluşturduğunu; ancak simetrik, mutlak bir dengenin sıkıcı, statik bir his uyandırdığını ve uzun süre seyredilemeyen görsel tasarımlar yarattığını belirtmiştir. Buna karşılık cesur bir şekilde oluşturulmuş asimetrik bir dengenin daha duygusal, deneysel, akılda kalıcı, eğlenceli ve sürükleyici olduğunu ifade etmiştir.

3.2.3. Vurgu

İmer, Kocaman ve Özsoy (2011: 258)‘un birlikte hazırlamış oldukları Dilbilim Sözlüğünde ise vurgu, "Bir sözcükteki ya da öbekteki bir seslemi, öteki seslemlerden daha belirgin, daha baskılı bir biçimde söyleme; böylece kimi zaman yeni bir anlam ortaya koyma." olarak ifade edilmiştir. Vurgu, ders materyallerinin de en can alıcı noktasıdır. Bundan dolayı öğretim materyallerinde vurgulanmak istenen kısmın bütüne baskın olması ve bütünü belirleyici bir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bu yüzden vurgulanmak istenen yer, diğer nesnelere renk, boyut ve yazı tipi bakımından farklı olarak en ilgi çekici nokta olarak tasarlanmalıdır (Demirel, Altun, 2017: 61).

Vurgu, farklı yöntemlerle uygulanabilmektedir. Örneğin; yön gösteren çizgi ve şekiller kullanılarak dikkat çekmek istenilen kısım gösterilebilir, ya da vurgulanmak istenen unsur farklı bir yazı stiliyle veya farklı bir boyutta yazılır. Ayrıca dikkat çekmek için metinlerdeki bazı sözcükleri renklendirmek de vurgu araçlarından biridir. Çünkü farklı bir ton her yaş grubunun dikkatini çekecektir. “Metinlerin renklendirilmesinde amaca göre cümle, kelime, hece ya da harfler farklı renklerde yazılabilir” (Taşkaya, 2010: 25). Söz gelimi, bir ünitenin konusu

geçmiş zaman ise ve bu üniteye yazılmış olan bir metin geçmiş zamanı anlatmak amaçlı yazılmışsa, bu zamanla ilgili olan fiillerin ve zaman zarflarının vurgulanması amaçlanarak renklendirilebilir. Anlam bakımından eş anlamlı veya zıt anlamlı olan kelimeler metinde yer alıyorsa bu kelimeleri öğretmek amacıyla farklı renklerde yazarak vurgulama yapılabilir. Bu şekilde yapılan vurgulama, öğrenilen bilgileri kolaylıkla hatırlatacak ve öğrenmede kalıcılık sağlayacaktır.

Keser (2004: 11), bir görsel öğeye bakıldığı zaman göz hareketlerimizin sol üst köşede odaklandığını söylemektedir. Bu bulgudan hareketle ders kitaplarında içerik el veriyorsa vurgulanması gereken öğelerin sol üst köşeye yerleştirilmesine dikkat edilmesi önemlidir.

3.2.4. Hizalama

Hizalama, algılama açısından önem taşımaktadır. Kitap içerisinde düzenli bir şekilde yerleştirilmiş olan öğeler daha rahat anlaşılmayı sağlarlar. “Sağdan sola hizalanmış yazı, okunurluğu zorlaştırdığı için, yazının soldan hizalı sağdan serbest olması, gözün metni takibini kolaylaştırır. Eğer tire işareti (-) ile bölünen sözcük yoksa sağ taraf düzensiz bir hale gelebilmektedir. Sol tarafın boş bırakıldığı formata resim konulacaksa resim sol tarafta yer almalıdır” (Kaptan, S. , Kaptan, A.Y. 2004,s.5).

3.2.5. Yakınlık

Sayfadaki resim ve metinler birbirine çok yaklaşmış, satırların ve paragrafların aralıkları çok dar bırakılmış ise algılama zorlaşabilir. Öğrencilerin kitaba baktıkları an zorlanmadan anlatılmak istenenleri görmeleri gerekir. Bu da sayfa içerisinde kullanılan unsurların nasıl bir düzende yer aldığıyla alakalı bir durumdur. Bu nedenle kitap yazarken ‘Sayfa boş kaldı!’ kaygısını yaşamak yerine, öğrencilerin iyi bir şekilde algılayabilmelerini sağlamak için verilmek istenen bilgilerin onların algısını kolaylaştırıcı olmasına dikkat edilmelidir. Önemli olan, bilgiyi doğru ve etkileyici bir şekilde öğrenciye aktarmaktır.

3.2.6. Yerleştirme

Kitap içerisinde her şey belli bir düzen içerisinde olmalı ve kitapta yer alan metinler ve görseller belli bir plan dâhilinde yerleştirilmelidir. Böylece kitapta öğrenci ilerledikçe bir önceki sayfada edindiği bilgileri öğrendiğini bir sonraki sayfaya geçtiği zaman anladığının bilincine varmalıdır. Bu yüzden kitaplar hazırlanırken öğrencinin nasıl bir sırayla daha kolay ve etkili bir şekilde öğreneceği göz önünde tutulmalıdır.

3.3. Kapak ve Sayfa Tasarımı

Dil öğretmeyi amaç edinmiş kitapların en önemli unsurlarından bir tanesi de kapaklardır. Kapak, bir kitabın hedef kitleyle olan ilk etkileşimidir. Bu nedenle kapak, eğer iyi tasarlanırsa kitabın hedef kitleyle tanışması etkili olacaktır.

Kapak, kitabın bir eklentisi değil, bütünleyici bir parçasıdır. Bir kitaba bakıldığı zaman o kitabın kapağından içeriğin tümü hakkında yorum yapılabilmesi gerekmektedir. Kapak, içerik kadar öneme sahip olması nedeniyle kesinlikle içerikten bağımsız olmamalı; kitaba gönderme yapmalı ve okuyucuya genel bir bakış sunmalıdır. Bu yüzden de amaca uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. Fazla detaya yer verilmemeli; yalın ve sade; ancak dikkat çekici olmalıdır. Ön kapak kadar arka kapakta önem taşır; çünkü bir kitap aldığımız zaman yaptığımız ilk iş, önce ön kapağına sonra arka kapağına bakmaktır. Bu yüzden ön ve arka kapak arasında görsellerin kullanımında, renklerin ve yazı boyutlarının seçimi konusunda bir bütünlük olmalıdır.

Kitap kapağı kadar sayfa tasarımının da önemi vardır. Sayfa tasarımı, metnin okunmasını, içeriğinin anlaşılmasını ve estetik görünümünü etkili hale getirmek için sayfadaki, yazının, görsel öğelerin ve boşlukların okuyucuya ve öğrenme ilkelerine uygun olarak düzenlenmesidir (Şahin, 2012: 132).

Kitap tasarımcısı sayfayı çekici hale getirmek zorundadır. Sayfada kullanılacak resimler, metin, sayfa numarası, renk gibi her türlü malzeme bir

bütünlük sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bir uyum içerisinde bir araya getirilip gruplandırılan elemanlar dağınıklığı önleyeceği gibi sayfada dengeyi de korur.

Gülyüz'e (2003: 164) göre, kitapların sayfa düzenlemesi yapılırken, sayfanın boğucu olmaması, resimler yerleştirilirken akıcılığın kesilmemesi, aksine desteklenmesi gerekir. Resimler daha çok, metnin üstüne, kenarına ya da sol tarafa bir sayfa olarak düşünülebilir. Yine ara başlıklarda sayfa ortasından başlamak, ara başlıklar atmak, değişik puntolarla seçilmiş cümleleri giriş başlığı yapmak mümkündür.

3.3.1. Kâğıdın cinsi

Ders kitaplarının öğretimsel açıdan verimliliğinde fiziksel yapı özelliklerinin etkisi büyüktür. Kâğıt, kitabın görselliğini yansıtan ve uzun süreli kullanımını sağlayan temel bir öğedir. Bu yüzden kitaplarda kaliteli, kolay yırtılmayan ve yıpranmayan, resimlerin özelliğini bozmayan, parlama yapmayan, gözü yormayan, pürüzsüz, mat ve baskıda renkleri dağıtmayan, göz sağlığına uygun, resimlerin net, güzel görünmesi için birinci kalite kâğıt hamuru kullanılmalıdır. Saman kâğıda basılmış renklerin ve yazıların birbirine karıştığı, ağır ve kullanışsız bir ders kitabı öğrenciler tarafından itici bulunmaktadır. Oysa kuşe kâğıda basılmış, canlı renkleriyle dikkat çeken, sağlam cilt yapısına sahip ders kitapları, öğrenci için daha çekici olabilmektedir. İçeriğinde ne kadar yararlı bilgiler olursa olsun fiziksel yapısı itici olan bir kitabın, öğrencinin ilgisini çekme ihtimali az olacağından, öğretimde etkili bir şekilde kullanılması zorlaşacaktır (Seven, Kılıç, 2007: 56). Amaç, öğrencilerin motivasyonunu arttırarak derse ilgi duymalarını sağlamak olduğundan, yanlış kâğıt kullanımından kaçınılmalıdır. Bu nedenle ince değil; arka sayfayı göstermeyecek kalitede kalın kâğıtlar tercih edilmelidir.

3.3.2. Sayfa numaraları

Sayfa numaraları, kitabın düzenini oluşturan bir diğer unsurdur. Öğrenciler içindekiler kısmına bakarak hangi sayfada ne öğreneceği hakkında bilgi

edinmektedir. Sayfa numaraları, kitapların genellikle sağ ve sol alt köşesinde veya üst köşesinde yer almaktadır; ancak belli bir ölçüt yoktur.

3.3.3. Cilt

İyi bir cilt kitabın uzun süreli kullanılmasını sağlayarak kitabın kalitesini arttırmaktadır. Kitabın maliyeti ne kadar fazla olsa da en uzun ömürlü ciltleme yöntemi iplikle dikiştir. İplik dikiş, kitap ve kataloğu oluşturan formaların iplik dikiş makinesinde alt alta gelecek şekilde dikilmesiyle elde edilen cilt çeşitidir (www.teknikbilimlermyo.istanbuledu.tr, 05.11.2018). Eğer amaç kaliteli bir iş çıkartarak kitabın uzun süre kullanımını sağlamaksa, bu ciltleme yönteminin kullanılması tavsiye edilmektedir.

Alpan (2004: 146), kitap ciltlemesi konusunda öğrenci ve veliler üzerinde yapmış olduğu bir araştırma sonucunda olumsuz görüşlerle karşılaşmıştır. Yorumların olumsuz olmasının nedeni ise kitabın cildinde ‘Amerikan Tutkalı’ kullanılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Deney sonucunda bu yöntemin uygun bir seçim olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre ders kitapları için sırttan dikişli ciltleme yönteminin en güvenilir yöntem olduğu söylenebilir.

3.3.4. Renk kullanımı

Kitaplarda doğru renk seçimi, kitaba olan ilgiyi arttırmaktadır. Renkler, yaş grubuna göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, çocukların ilgisini parlak, canlı renkler çekiyorken, yetişkinler daha pastel renklere ilgi duymaktadır. Bu yüzden kitaplar hazırlanırken yaş grubunun özelliklerine göre uygun renklerin seçilmesine özen gösterilmelidir.

Renk, tasarımda hataları kapatıcı bir etken olarak değil, tamamlayıcı ve vurgulayıcı bir tasarım elemanı olarak kullanılmalıdır. Çoğu zaman renk, ilk algılanan grafik elemanıdır. Amaç, bilgi iletişimini sağlamaksa; renk, okunurluğu arttıracak ve mesajın iletilmesini destekleyecek nitelikte kullanılmalıdır (Kaptan, Kaptan, 2004:5).

Renk seçiminde sıcak ve soğuk renklere dikkat etmek gerekmektedir. Sıcak renkler; kırmızı, turuncu ve sarı, soğuk renkler ise; yeşil, mavi ve morudur. Sıcak renkler soğuk renklere göre gözü daha çok etkileme özelliğine sahiptir. Bu nedenden dolayı eğer zeminde mor renk kullanımı tercih ediliyorsa yazıda soğuk renklere uzak durarak sıcak renklerin kullanımına özen gösterilmelidir.

3.4. Metin Tasarımı

"Ders kitaplarının metin tasarımında öğrencinin düzeyi, ilgileri, beklentileri, algılama biçimi gibi özelliklerinin, diğer bir deyişle hedef kitlenin tanımlanması gereklidir. İnsanın görme doğasından ve öğrenme kuramlarından elde edilen bilgilerle oluşturulan metin tasarımının, ders kitabının amacına ulaşmasında önemli rol oynayacağı söylenebilir"(Alpan, 2008: 109).

Metin tasarımında en önemli işlevlerden biri metnin okunabilirliğidir. Metnin olabildiği kadar açık ve yalın olması gerekmektedir. Bu yüzden okunabilirlik açısından metin ve resim arasındaki ilişki önemle ele alınmalıdır. Metin tasarımında dikkat edilmesi gereken konulardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

3.4.1. Yazı Boyutları

Yazı boyutları öğrencilerin yaşlarına göre farklılık göstermekle birlikte, kitapta dikkat çekilmesi istenilen bölüme göre de farklılık gösterebilir. "İlköğretim birinci sınıflar için 20-24, ikinci sınıflar için 18 punto, üçüncü sınıflar için 14 punto, dördüncü sınıflar için 12, beşinci sınıflar için 11 daha üst sınıflar için ise 10 punto büyüklüğünde yazı kullanılması önerilmektedir. Metin ve el kitaplar için en uygun yazı boyutu 10-12 puntodur" (Yalın, 2001: 152).

Bazı çocuklar kitap okurken sıkılmaktadır. Büyük harfli yazılar, dikkatlerini daha çok çektiğinden dolayı çocuk okuma kitapları büyük harflerle yazılmaktadır. Bunlar haricinde ise özellikle başlıklar metinlerde kullanılan puntolardan farklı yazılabilir.

3.4.2. Yazı Karakteri

Alpan'a (2008: 112) göre yazı karakterlerinin seçimi okuyucuya bırakıldığında, okuyucular süslü ve estetik yanı ağır basan yazıları seçmektedirler. Buradan okuyucuların ilgisini sade yazıların değil, estetik yanı ağır basan yazıların çektiği anlaşılmaktadır. Bu sebepten dolayı, yazı karakteri seçiminde çok sade ve çok abartılı olmamasına dikkat edilerek, yazının kolay anlaşılacağı şekilde dikkat çekici bir yazı karakteri seçimine özen gösterilmelidir. Yazı karakteri süslü seçilirse, öğrenci metni okuyorken yazı karakteri seçiminden dolayı yorulabilir ya da tam tersi yazı karakteri sade seçilirse, öğrenci metni okuyorken sıkılabilir.

3.4.3. Yazı Rengi

Ders kitaplarında yer alan metinlerde genellikle zemin beyaz yazılar ise siyah olmaktadır veya zeminde koyu bir renk kullanılarak yazı renginin daha açık tonlarda kullanıldığını görmek de mümkündür.

Renk seçiminde yazının okunaklı olmasına dikkat edilmelidir. Bunun içinde yazı rengi seçimi yapılırken sıcak ve soğuk renklerin kullanımı önemlidir. Örneğin, zeminde mor renk kullanılıyorsa burada yazı rengi mavi olamaz. Böyle bir kullanım hem göz yoracak hem de öğrenciler için dikkat çekici bir özelliğe sahip olmayacaktır. Bu nedenle eğer zeminde mor renk kullanılıyorsa yazı rengi beyaz olarak tercih edilebilir veya tam tersi beyaz zemin üzerine mor renk kullanılabilir. Önemli noktalara dikkat çekmek için başlıkların kullanımında da yazı renginin farklı olması tercih edilebilir. Farklı renk tercih edilmesinin nedeni ise başlığa dikkat çekip metnin içeriği hakkında bilgi aktarımı yaparak öğrencinin düşünmesini sağlamaktır.

3.4.4. Satırlar Arası Yatay ya da Dikey Boşluğun Kullanımı

Ders kitaplarında dikey boşluk olarak satır aralığı 1, 5 olmalıdır. "Başlıklarla paragraflar arasındaki boşluklar ise tutarlı biçimde aşamalı

kullanılmalıdır. Metin düzenlemede genellikle iki yana dayalı bloklama kullanılmaktadır. Ancak gözü rahatlatıcı yatay boşlukların oluşturulmasını sağlamak için sağa dayalı bloklama yönteminin kullanımının giderek yaygınlaştığı görülmektedir” (Keser, 2004: 269).

Metnin az yer kaplaması kaygısıyla yazının dikey ve yatay yönlerden sıkışık aralıklarda dizilerek, boşlukların sınırlı kullanılması, hemen hemen hiç boşluk bırakılmaması, metin tasarımının olumlu olan özelliklerini de yok etmektedir. Metin kaliteli dahi olsa ilkelere uygun bir şekilde yazılmamışsa kalitesinden kaybetmesine neden olacaktır.

Ders kitaplarında genellikle görsel öğelerin ve metnin sıkışık bir biçimde yerleştirildiği, gözü rahatlatıcı boşlukların hemen hemen hiç olmadığı, izleyende karmaşa etkisi bırakan bir düzenleme söz konusudur. Alpan’a göre (2008: 119) harfler arasındaki boşlukları düzenleme biçimleri okunabilirliği doğrudan etkilemektedir. Bu yüzden yetişkinler için sıkışık biçimler kullanılabilir. Ancak çocuk ve yaşlılar için optik olması koşuluyla normal ve gevşek dizgi türlerinin seçilmesi daha uygundur.

3.4.5. Odak Noktası Olan Kelimelerin Dikkat Çekici Bir Şekilde Yazılması

Bir kitap hazırlanırken, belli bir plan dâhilinde hangi üniteye hangi konunun anlatılacağı belirlenmektedir. Her ünite belli bir konunun öğretilmesi amaç edinilerek hazırlanmakta ve bu amaç doğrultusunda üniteler belli konuları öğretmek için ayrı bir özenle tasarlanmaktadır. Bu nedenle de her üniteye öğretilmesi amaçlanmış olan konular üzerinde durularak öğrenciye aktarılmaya çalışılmaktadır. Örneğin; bir üniteye yiyecek adlarını öğretmek amaç edinilmişse, o üniteye konuyla ilgili olan kelimeleri odak noktası yapmak adına yiyecek adlarıyla ilgili kelimeler dikkat çekici bir şekilde yazılabilmektedir. Bu sayede öğrenci kelimelerin anlamlarını bilmese bile o üniteye neler öğreneceğini anlayabilir.

Odak noktası olan kelimelerin dikkat çekici bir şekilde yazılması demek, metinde vurgulama yapmak demektir. Keser’e (2004: 271) göre ders kitaplarında koyu, italik, renkli, yazı çeşitlerinin, bütünlüğü bozmayacak biçimde çarpıcı

tasarlanmış olması gerekmektedir. Öğretilmek istenen konuyla ilgili kısımlarda vurgulama da yapılabilir. Bu öğrenimi olumlu yönde etkileyecek bir yöntemdir.

3.4.6. Sözcükler Arası Boşlukların Dengeli Olması

Sözcükler arasında en az 1,5 satır boşluk bırakılmalıdır; aksi takdirde öğrenciler yeni bir dil öğreniyorken kelimenin aslını bilmediklerinden dolayı iki kelimeyi bir bütün olarak düşünebilirler ve bu da yanlış öğrenmeye sebep olabilir. Bu sebepten dolayı, çalışmanın konusu olan dil kitapları hazırlanırken öğrencilerin bu dili hiç bilmediği göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.

Sözcükler arası eşitsizlik fiziksel olarak da hoş görünmeyeceğinden kitabın albenisinde de olumsuz etki yaratacaktır. Bu yüzden sözcükler arası boşluklara dikkat etmek gerekmektedir.

3.4.7. Metnin Sayfadaki Bütünlüğü

Okunacak metinlerin görünüşleri önemlidir. Metnin sayfadaki bütünlüğü; kullanılan renklerle, metni yorumlamak adına verilmiş olan görsellerle, yazı karakterleri ve boyutlarıyla kitapla bir bütün içerisinde olmasını gerektirmektedir. Örneğin; zeminde kullanılan renk sarı ise metni beyaz renkle yazmak uygun olmaz. Zemin ve renk arasında bir bütünlük olmaması okunabilirliği zorlaştırmaktadır. Bu yüzden birbirlerine zıt renkler tercih edilmesi daha doğru olacaktır. Çoğu kitapta olduğu gibi; zemin beyaz ise metin siyah olmalıdır. Renkler seçilirken metinle bir ahenk içinde olmasına dikkat edilmelidir. Metinde vurgulanmak istenen kısımlar haricinde metnin tümü aynı yazı karakteriyle yazılmalıdır, aksi takdirde bu da gözü yoracak ve öğrenci okumaktan sıkılacaktır.

Metnin niteliğini korumak için görsellerle bütünlük içerisinde olması gerekmektedir. Bu da ancak doğru görselin seçilmesiyle mümkün olacaktır.

3.5. Metin – Resim İlişkisi

Bir kitapta görsellere yer vermek demek metinlere birden çok anlam yüklemek demektir. Öğrenciler görsellere bakarak metin hakkında birden fazla yorum yapabilmektedirler. Bu yüzden metin ve resim arasındaki ilişki çok önemlidir. Göze ilk çarpan unsurun görseller olacağından da, görsellerin seçiminde kesinlikle çok dikkat edilmesi gerekmektedir.

Görseller, sözcüklerden önce insan beyninde yer aldığı için öğrenim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bir metnin hazırlanma aşamasında hangi görselin kullanılacağı da eş zamanlı olarak düşünülmelidir. Görüntüler metnin içeriğine ayna tuttuğu için metnin genelinde asıl anlatılmak istenen şeyin görsellerde öne çıkması gerekmektedir.

Ders kitaplarında metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla her metin için bir görsel kullanılması gerekir ve bu kullanılan görseller ne kadar kaliteli olursa metnin de o kadar nitelikli olmasına yardımcı olur; başka bir deyişle resim ve metin arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Metnin oldukça nitelikli olduğunu; ama metin için kullanılan görsellerin uygun kalitede olmadığı düşünülecek olursa, görsel kalitesizliğinden dolayı metnin de olumsuz etkileneceğinin bilinmesi gerekir. Çünkü öğrenciler önce görsele bakarlar, görselden yola çıkarak düşünürler ve son olarak da bir yorumda bulunurlar. Görselin niteliksiz olması da öğrencilerin metin hakkında yapacakları yorumları olumsuz etkileyerek yanlış yorumlar yapmalarına neden olabilir ve öğrenciye öğretilmesi amaçlanan bilgiler istenilen ölçütte aktarılamayabilir. Bu nedenle hem resmin hem de metnin kendi içerisinde bir bütün oluşturması gerekmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri ve veri analiz teknikleri konusunda bilgiler verilecektir. Tezin araştırma yöntemi aşağıda belirtildiği gibidir:

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının görsel düzen inceleme ölçütlerine uygunluk düzeyinin, anket uygulaması yöntemi ile incelenmesi tercih edilmiştir. Anket uygulaması ile öğretmen görüşlerine başvurulmuş ve elde edilen bulguların incelenip, kitaptan alınan örnek görsellerle desteklenmiştir. Çalışmada, ankette katılımcılara İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabıyla ilgili tavsiyeleriniz var mı? diye soru yöneltilmiştir. Buradan elde edilen görüş ve tavsiyeler kitaptan örneklerle desteklenerek sunulmuştur. Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” ders kitabının görsel tasarım ilkelerine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Açısından Değerlendirilmesi’ adlı anket yöneltilmiştir. Anket için toplam 9 soru hazırlanmıştır. Anket, 7. soruya kadar bu alanda çalışan bütün öğretmenler için hazırlanmıştır. Anketin açıklama kısmında ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ ders kitabını kullanmayan öğretmenlerin 8. ve 9. soruları cevaplamamaları gerektiği belirtilmiştir.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, yabancı dil olarak Türkçe dersi veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul Yabancılar İçin Türkçe

setini kullanan öğretmenler ve bu set hakkındaki görüşlerinin yer aldığı anket sonuçları oluşturmaktadır.

4.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, yabancı öğrencilere yönelik olarak hazırlanmış olan 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabının görsel düzen açısından değerlendirilmesi için yabancılar Türkçe öğreten öğretmenlerin görüşlerine başvurularak verilerin toplanması amaçlanmıştır. Bu sebeple bu alanda çalışan öğretmenlere bir anket hazırlanmıştır. Anketin uygulanması sürecinde, bu alanda çalışan öğretmenlerin internet üzerinden mail adreslerine ulaşılarak anket gönderilmiştir. İstanbul Aydın Üniversitesi ve Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi TÖMER müdürleriyle iletişime geçilerek bu kurumlarda çalışan okutmanların anketi doldurmaları sağlanmıştır. Facebook üzerinden yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili gruplarda anket paylaşılmıştır.

Aşağıdaki başlıklar altında verilerin toplanma süreci ve verilerin toplanmasında faydalanılan yaklaşım ve yöntemler ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

4.3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışma yabancılar Türkçe dersi veren öğretmenlere internet üzerinden anket yoluyla uygulanmıştır. İçlerinden 'İstanbul Yabancılar Türkçe' setini kullanmış ve kullanmakta olan öğretmenlerin görüşleri seçilerek değerlendirilmiştir. Yapılan ankette, görsel düzen inceleme ölçütleri, kitapların görsel tasarımında kapak ve sayfa tasarımı, metin tasarımı ve metin- görsel arasındaki ilişki ele alınarak inceleme yapılmıştır. Bu ölçütler sıralanırken MEB' in yayınlamış olduğu inceleme ölçütleriyle birlikte başta bu alanda doktora çalışması olan Alpan(2004: 204) olmak üzere bazı uzman görüşleri ve bu alanda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi neticesinde ders kitabı inceleme ölçütleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

➤ Görsel unsurlar, görsel algı yönünden renk uyumuna dikkat edilerek açık, temiz ve net mi?

- Kapak bir albeniye sahip mi?
- Kitap kapağı sağlam hazırlanmış mı?
- Kitabın ön ve arka sayfası bir bütün içerisinde hazırlanmış mı?
- Kitabın cildi kaliteli mi?
- Yazı karakterleri seçilirken yaş grubuna dikkat edilmiş mi?
- Yazı karakteri okunabilir bir durumda mı?
- Görsel öğeler okuma akışını engelliyor mu?
- Görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiş mi?
- Görsel tasarım içeriği destekleyecek nitelikte mi?
- Metinlerde vurgulama yöntemi kullanılmış mı?
- Görsel öğelerin kullanımında gereksiz öğelerden kaçınılmış mı?
- Tasarımda bütünlük ilkesine uyulmuş mu?
- Görsel öğeler ilgili metinlerin yakınında yer alıyor mu?
- Sayfa düzenlemesi kitabın tamamında tutarlı bir şekilde mi yapılmış?
- Sayfa düzeni göz yoruyor mu?
- Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmış mı?
- Sözcükler arasındaki boşluklar okumaya engel yaratıyor mu?
- Sıcak ve soğuk renk kullanımına dikkat edilmiş mi?

4.3.2. Anketin Uygulanması

Okulların sayısı, uzaklıkları ve zaman kısıtlılığı göz önünde bulundurularak, verileri toplamak için internet ortamında bir anket oluşturulmuştur.

4.3.3. Verilerin Analizi

Öncelikle, araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi, SPSS 20. 0 for Windows programının kullanımıyla gerçekleştirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

“İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE” SETİNİN TANITIMI

VE BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya konu olan, Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi için İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinde kullanılan "İstanbul, Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı" (A1-A2) setinin tanıtımı yapılacaktır. "İstanbul, Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı"(A1-A2) setinin çalışma konusu olarak seçilmesindeki neden birçok devlet ve özel üniversite tarafından tercih ediliyor olmasıdır. Çalışma konusu olan kitabın tanıtımından sonra ise öğretmenler için hazırlanan anketten elde edilen bulgulara yer verilecektir. Ders ve çalışma kitabından seçtiğimiz bir ünitenin tamamı örnek olarak çalışmanın ekler bölümüne konulmuştur.

5.1. İstanbul “Yabancılar İçin Türkçe” Setinin Tanıtılması

İstanbul ‘Yabancılar İçin Türkçe’ seti Avrupa Ortak Dil Kriterleri’nde belirlenmiş dil seviyelerine göre düzenlenerek 2012 yılında Kültür-Sanat Basımevi tarafından yayınlanmıştır. Dr. Fatma Bölükbaş, Funda Keskin, Enver Gedik ve Fazilet Özenç tarafından hazırlanan bu kitap beş setten (A1, A2, B1, B2, C1/ +) oluşmaktadır. Set’in içinde çalışma kitabı ve dinleme metinlerinin bulunduğu CD de yer almaktadır. A1 seti 56, A2 Seti 104, B1 seti 111, B2 seti 128 ve C1/+ seti 240 sayfadan oluşmaktadır. Görüldüğü gibi her setin sayfa sayısı kendi kazanımlarına göre farklılık göstermektedir.

İstanbul ‘Yabancılar İçin Türkçe’ öğretim setinde bulunan her bir kitapta, altı ünite bulunmaktadır. Ayrıca her ünite kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Her ünite de yer alan alt konu içerisinde hazırlık çalışmaları, okuma, dilbilgisi, dinleme, konuşma ve yazma; ünite sonlarında ise kültürden kültüre, sınıf dili, eğlenelim öğrenelim, neler öğrendik, öz değerlendirme, kelime listesi bölümleri bulunmaktadır. Ünitelerin ilk sayfasında içerikle ilgili bilgiler sağ üst köşeye yerleştirilmiştir. Konu başlıkları ve ünite adları büyük harflerle yazılmıştır. Sayfa

numaraları sol alt köşededir. Kitap içerisindeki görseller genellikle metnin sol yanında yer almaktadır. Alpan (2008: 121)' a göre bütün düzeylerdeki kitaplar için içindekiler listesinin işlevsel bir şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir. İşlevsel bir şekilde düzenlenmesi; kitap içeriğini tanıtıcı, öğrencinin içindekiler bölümüne baktığında hiç Türkçe bilmeseyse bile konu hakkında bilgi edinmesi demektir. Ancak ilgi çekmek adına da rastgele görsel kullanılmamalı gerçek anlamda konu içeriğine bağlı kalınmalıdır. Bu detay dikkate alınarak 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe 'setinde farklı tasarımlar kullanılarak farklı düzenle içindekiler bölümünün hazırlandığını görmekteyiz. İstanbul ders kitabının içindekiler kısmında ünitelerde işlenecekler, minik kutulara ayrılmış halde bir tablo içerisinde verilmiştir. Tabloların yan yana ünite adı, konu, okuma, dil bilgisi, dinleme, yazma ve konuşma bölümleriyle ilgili konu adları tek tek yazılarak sunulmuştur. Çalışma kitapları incelendiğinde ise içindekiler kısmının yer almadığı tespit edilmiştir. Ancak çalışma kitabının konu başlıkları ve sıralaması ders kitabının içindekiler kısmında yer alan konu başlıkları ve sıralamasıyla aynıdır.

İÇİNDEKİLER			
	ÜNİTE ADI	KONU	OKUMA
1. ÜNİTE sayfa 7-20	MERHABA	A. Tanışma, selamlaşma, dilekler B. Alfabe C. Bu ne? O kim?	A. Tanışma C. Sınıf
2. ÜNİTE sayfa 21-36	NEREDE?	A. Okulda B. Sayılar C. Şehirde	A. Okul B. Kaç? C. Neredesin?
3. ÜNİTE sayfa 37-50	NE YAPIYORSUN?	A. Bir günüm B. Boş zamanlarım C. İstanbul'da geziyorum	A. Bir günüm B. Sosyal gruplar C. Hafta sonu ne yapıyorsun?
4. ÜNİTE sayfa 51-64	BENİM DÜNYAM	A. Ailem B. Arkadaşlarım C. Ailemden uzakta	A. Benim ailem B. Benim sınıfım C. Sevgili ailem
5. ÜNİTE sayfa 65-78	ZAMAN ZAMAN	A. Saatler B. Bayramlar C. Özel günler	A. Ne zaman? B. Bayramlar C. Özel günler
6. ÜNİTE sayfa 79-91	ÇEVREMİZ	A. Ailem B. Nerede? C. Vücudumuz	A. Akrabalarım B. Antika dükkanı C. Ben ve arkadaşlarım

Resim 7: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 1

Dil Bilgisi	DİNLEME	YAZMA	KONUŞMA
B. Türk alfabesi C. Bu-şu-o Kim?-Ne? Çoğul eki (-lar) Soru eki (mi) Burası neresi?	A. Tanışalım B. Alfabe C. Kapalıçarşı	A. Tanışma diyalogu yazma B. Kelimeler C. Ev	A. Sınıftaki arkadaşlar ile tanışma B. Sesletim C. Nesnelere sorma
A. Bulunma durumu (-DA) Var-yok B. Sayılar Kaçınıcı? C. İsim cümleleri	A. Benim odam B. Otel formu C. Ben ve arkadaşım	A. Ev eşyalarını anlatma B. Otel formu doldurma C. Karakterimizi anlatma	A. Kendi odasını tanıma B. Sayıları yazma C. Arkadaşımızı tanıma
A. Şimdiki zaman B. Yönelme durumu (-(y)A) Uzaklaşma durumu (-DAn) C. -mAk istemek	A. Tanışma B. Günlük hayat C. İstekler	A. Günlük hayatı anlatma B. Boş zamanlarımızı anlatma C. İstek bildiren bir diyalog yazma	A. Arkadaşın günlük hayatını anlatma B. Hobiler C. Planlar
A. İyelik ekleri B. Ülke, milliyet, dil adları C. Kendi, hep	A. Zehra Hanım'ın torunları B. Dünyadan portreler C. Ailemi özlüyorum	A. Ailemizi tanıma B. Bilgi formu doldurma C. Mektup yazma	A. Aileleri tanıma B. Diller C. Aileden uzakta yaşamak hakkında konuşma
A. Saatler -DAn -(y)A kadar B. -DAn önce/-DAn sonra -mAdAn önce/-Diktan sonra C. -DAn beri / -Dir	A. Çok işim var B. Yılbaşı gecesi C. Doğum günü	A. Buluşma diyalogu yazma B. Plan yapma C. Özel bir gün	A. Not yazma B. Bayramlarımızı tanıma C. Hayatımızdaki önemli günler
A. İsim tamlamaları B. Belirtme durumu (-(y)I) -ki eki C. Karşılaştırma (daha, en)	A. Akrabalar B. Yeni odam C. Hastanede	A. Ailemizi tanıma B. Yönler C. Dünyadaki "en"ler	A. Arkadaşınızın yakınlarını tanıma B. Adres söyleme C. "En"lerimiz

Resim 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 2

İÇİNDEKİLER			
ÜNİTE ADI	KONU	OKUMA	
1. ÜNİTE sayfa 7-22	GEZELİM GÖRELİM	A. Mutfakta B. Lokantada C. İnternette	A. Şiş kebap yapalım B. Yemek siparişi C. Arkadaş anıyorum
2. ÜNİTE sayfa 23-36	HABERİNİZ OLSUN	A. Buluşlar-icatlar B. Geçen hafta sonu C. Haberler	A. Dünyada ilkliler B. Dün neler yaptın? C. Sevgilik için balık
3. ÜNİTE sayfa 37-50	NELER OLACAK?	A. Gelecek planları B. Nereye gideceğiz? C. Hava durumu	A. Öğuma mektup B. Avrupa turu C. Piknikte
4. ÜNİTE sayfa 51-66	EVVEL ZAMAN İÇİNDE	A. Kim ne yapmış? B. Masallar ve efsaneler C. Fıkralar	A. Yeni komşu B. Keleğilen ve sihirli taş C. Eşeğin sözü
5. ÜNİTE sayfa 67-80	NE OLUR NE OLMAZ	A. Doğa olayları B. Alışkanlıklar ve riceler C. Özetler	A. Doğa olayları B. Alışkanlıklarımız ve hobilerimiz C. Çelikkuşu
6. ÜNİTE sayfa 81-94	NELER YAPABİLİRSİNİZ?	A. Yetenekler B. Lütfen C. Görmeden gitmeyelim	A. İş ilanı B. Otelede C. Yağmurlu bir günde İstanbul'da neler yapabilirsiniz?

Resim 9: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 1

DİL BİLGİSİ	DİNLEME	YAZMA	KONUŞMA
A. Emir kipi B. İstek kipi C. Yapım ekleri (-il, -siz, -lik)	A. Yol tarifi B. Tatil planı C. Evlilik haberi	A. Yemek tarifi B. Dünya turu C. İnsanları fiziksel olarak tanıtırma	A. Yol tarif etme B. Lokanta diyalogu C. Arkadaşımızı tanıtırma
A. Belirli geçmiş zaman B. İsim cümlelerinde belirli geçmiş zaman Bağlaçlar (çünkü, bu sebeple, bu nedenle) C. Vesite eki (ile)	A. Önemli kişiler B. Hafta sonu C. Haberler	A. Geçmişimiz B. Geçen yaz tatilimiz C. Haber yazma	A. Dünyadaki ünüler B. Seyahatlerimiz C. Haber anlatma
A. Gelecek zaman B. İsim cümlelerinde gelecek zaman C. Karşılaştırma (gibi, kadar)	A. Seçim vaatleri B. Ailece bir tatil C. Hava durumu	A. Bizim seçim vaatlerimiz B. Gelecek tatilimiz C. Giyim tarzları	A. Gelecek planlarımız B. Ülkemizdeki turistik yerler C. Ülkemizde hava
A. Belirsiz geçmiş zaman B. Pekleştirme sıfatları Küçültme ekleri (-Cik, -CA, -CAğiz) C. Doğrudan anlatım (diye) Bağlaçlar (hem hem, ne ne, ya ya)	A. Üniü olmadan önce B. Bir İstanbul efsanesi C. Rüyalar	A. Hayatımızdaki önemli kişiler B. Masal tamamlama C. Komik bir anı	A. Geçmişimiz B. Şehir efsaneleri C. Fıkra anlatma
A. Geniş zaman B. Rica etme C. -Dir eki	A. İklimler B. Affedersiniz C. Hokkabaz	A. Ülkemiz iklimi B. Diyalog yazma C. Film özeti	A. Yer çekimi B. Bir günümüz C. Filmler
A. Yeterlilik fiili (-(y)Abil) B. Yeterlilik fiili fonksiyonları C. Zarf-filler (-(y)ip, -mAdAn)	A. İş anıyorum B. İlk yolculuk C. Ayaküstü yemekler	A. İş görüşmesi B. Tavsiyelerimiz C. Yabancı bir şehirde	A. Yeteneklerimiz B. Mutluluk formülleri C. Ülkemiz yiyecekleri

Resim 10: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı İçindekiler Listesi 2

İstanbul Yabancılar Türkçe ders kitabında, her ünite girişinde ünite hakkında bilgi veren kapaklar hazırlanmıştır. Bu kapaklardaki görseller, ünitenin içinden seçilmiş olan görsellerdir. Ünite kapaklarında ilk olarak üst kısımda Türkiye ‘de tarihi yerlerin (özellikle İstanbul) görselleri yer almakta, daha sonra ise ünite konusunu içeren görsellere yer verilmektedir. Her ünitenin kendi içerisinde bir düzeni vardır. Burada öğrenciler hiç Türkçe bilmeseler dahi ünitenin kapak sayfasında yer alan görsellere baktıkları zaman üniteyle ilgili fikir sahibi olmaları amaçlanmıştır üniteye başlamadan önce neleri öğrenecekleri hakkında bilgi sahibi olacaklardır.

Ünite girişlerinde Resim 11 ve 12’ de olduğu gibi hazırlık çalışması olarak görseller yer almaktadır. Üniteye başlamadan önce öğrencilerle sohbet ederek öğrenciyi derse hazırlamak, öğrencinin ders içerisindeki çekimserliğini ortadan kaldırmak ve kendisini daha rahat hissetmesini sağlamak adına güzel bir başlangıç olmaktadır. Derse ısınma kısmından sonra, okuma metinleriyle birlikte alıştırmaları, sırasıyla da bir dinleme, yazma ve konuşma bölümleri bulunmaktadır. Kitapta dil

bilgisi konuları okuma metinlerinden sonra verilmektedir. Buradaki amaç, öğrencinin kuralları öncelikle bir bağlam içerisinde görüp anlamasını sağlamaktır.

ÜNİTE 3 NE YAPIYORSUN?
A. BİR GÜNÜM

öğreniyoruz, okumuyorum, yiyoruz, okuyor musun, gelmiyor musun, gidiyor, dinliyor, yapıyorsun

-Ne yapıyorsun?
-Ben kitap okumuyorum, müzik dinliyorum.
-Eve gelmiyor musun?
-Biz yemek yiyoruz.
-Murat okula gidiyor.

-Biz Türkçe öğreniyoruz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1 Resimlere bakalım. Aşağıdakilerden hangilerini yapıyoruz?

 Kalkıyorum.	 Uyuyorum.	 Okula gidiyorum.	 Çalışıyorum.	 Ders çalışıyorum.
 Kahvaltı ediyorum.	 Yemek yiyorum.	 Kitap okuyorum.	 Telefonda konuşuyorum.	 Yemek pişiriyorum.
 Otobüse biniyorum.	 İşe gidiyorum.	 Banyo yapıyorum.	 Televizyon izliyorum.	 Bilgisayar kullanıyorum.

2 Yukarıdakilerden ilk önce hangisini yapıyorsunuz? Sıra ile söyleyelim.
3 Ne zaman, ne yapıyoruz? Aşağıdaki tabloya kendimize göre üç cümle yazalım.

Resim 11: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A1 Ders Kitabı s.38

ÜNİTE 3 NELER OLACAK ?
B. NEREYE GİDECEĞİZ?

doktor olacağım, hazır olmayacak, evde olacak mısın, yorgun olmayacak mısın

-Yarın bütün gün işte olacağım.
-Bu iş akşama kadar hazır olmayacak.
-Bu akşam evde olacak mısın? -Hayır olmayacağım.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI**OKUMA**

AVRUPA TURU

Alp: Merhaba!
Görevli: Merhaba efendim, buyurun! Nasıl yardımcı olabilirim?
Alp: Ben eşimle beraber Avrupa turuna çıkmak istiyorum. Bana bununla ilgili bilgi verebilir misiniz?
Görevli: Sizin için çok güzel bir kampanyamız var. Bu kampanyamızın

Resim 12: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı, s.42

74

Ünite sonlarında ise hedef konuyla ilgili ‘Kültürden Kültüre’ kısmı yer almaktadır. Bu sayede öğrenciler farklı kültürler hakkında bilgi edinebilmekte ve bu kendi kültürleri hakkında da konuşabilme imkânına sahip olmaktadır (Resim 13). Bu etkinlikten sonra öğrencilerin üniteden edinmiş olduğu kazanımları ölçmek için bir ‘Öz Değerlendirme’ sayfası bulunmaktadır. Buradaki asıl amaç öğrencinin dil bilgisi seviyesini ölçmektir (Resim 14). Son olarak ise ünitede geçen kelimelerin yer aldığı bir liste bulunmaktadır. Bu kelimeler türlerine göre alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE

İLK UÇAN İNSANLAR

Hezarfen Ahmet Çelebi
17. yüzyılda yaşamış Müslüman Türk bilginiydi. Kendisine takma kanatlar yaptı, kuş gibi uçtu. 1632 yılında lodoslu bir havada kuş kanatlarına benzer kanatlarını taktı ve Galata Kulesi'nden kendini boşluğa bıraktı. İstanbul Boğazi'ni geçti. 3358 metre ileride Üsküdar'a indi. Hezarfen Ahmet Çelebi, Türk ve dünya havacılık tarihinin en önemli kişilerinden biridir.

Wright Kardeşler
Ohio'lu iki bisiklet ustası Wilbur ve Orville Wright, 1890'da kuşları incelediler, onlar gibi uçmak istediler ve çalışmalar yaptılar. Wright Kardeşler ilk uçağı 17 Aralık 1903'te yaptı. Orville birinci denemede 12 saniye uçtu ve sadece 37 metre ilerledi. O günkü son denemesinde ise, bu süre 59 saniyeye çıktı ve 280 metrelik bir mesafeye uçtu.

1. Hezarfen Ahmet Çelebi ve Wright Kardeşler uçmak için neyi incelediler?
2. Buluşları yapmak için bilim adamları kendilerine neyi örnek alıyorlar?
3. Sizin ülkenizde de ünlü bir mucit var mı? Anlatalım.

Resim 13: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.34

NELER ÖĞRENDİK?

1. Aşağıdaki kelimelerle cümleler kuralım.
 1. yıl / İstanbul'da / geçen / mıydınız ?
 2. okula / dün / çünkü / gelmedi / hastaydı / çok ?
 3. hafta sonu / sinemaya / ile / gittik / Ayşe ?
 4. neden / içmediniz / süt / kahvaltıda / siz ?
 5. üçüncü / yarışmada / oldu / madalya / aldı / bronz / Kenan ?
2. Hangi fiil geçmiş zamanda? İşaretleyelim.

1. a. geleceğim	b. geliyorum	c. geldim
2. a. yedik	b. oynuyorlar	c. kazanacak
3. a. tanıyoruz	b. seveceğim	c. dinlendik
4. a. koşmuş	b. çalıştık	c. uyuyacağım
3. Aşağıdaki boşlukları uygun kişilerle dolduralım.
 1. toplantıda yoktu.
 2. seni aradık ama bizi aramadın.
 3. Kadıköy'de oturuyorlar.
 4. beni anlamadınız galiba.
 5. Ahmet'ten özür diledim ama beni affetmedi.
4. Hangisi doğru? İşaretleyelim.

1. a. yaptık	3. a. okuldaydım
b. yaptuk	b. evdeydım
c. yaptık	c. tiyatrodaydım
2. a. Ben hiç ata bindim.	4. a. Biz geldimiz.
b. O hiçbir derse gelmedi.	b. Siz geldiniz.
c. Biz dün geliyoruz.	c. Onlar geldik.
5. Aşağıdaki boşlukları “ile” ile kullanarak dolduralım.
 1. Okula otobüs.... gittim.
 2. Marketten 2 patates..... 1 kilo domates aldım.
 3. Dişlerimi diş fırçası..... fırçalıyorum.
 4. Senin..... çok mutluydum.
 5. Ayşe'..... Mehmet nişanlandı.
6. Aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi geçmiş zamanla tekrar yazalım.

Örnek:
Hastayım. Dün hastaydım.

 1. Çalışkanım.
 2. Mutluyum.
 3. Cömertsin.
 4. Tembeller.
 5. Yorgunsunuz.

ÖZ DEĞERLENDİRME

Bunları Türkçe yapabilir misiniz? Her cümle için kendinize bir puan veriniz.
1. Yapamam, 2. Biraz yapabilirim, 3. Yapabilirim, 4. İyi yapabilirim, 5. Çok iyi yapabilirim.

1. Gazete ve dergilerdeki haberlerin belli başlı illetlerini anlayabilirim. (yer, saat, kişiler vb.)	1	2	3	4	5
2. Eğitim geçmişimi, önceki ve şu anki işimi anlatabilirim.	1	2	3	4	5
3. Hafta sonu ve tatil etkinlikleri gibi olayları anlatabilirim ve yazabilirim.	1	2	3	4	5
4. Basit düzeydeki cümlelerimi “ve, ama, çünkü” gibi kelimelerle bağlayabilirim.	1	2	3	4	5

Resim 14: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.35

KELİME LİSTESİ			
İSİMLER			
alaycı	hükümdar	muhteşem	vasıta
alışkanlık	işin	müdür	yazar
alkol	idareci	müfettiş	yolculuk
ampul	ihtiyaç	müze	FİLLER
as	iletişim	nargile	affetmek
ay	ilginç	okyanus	bastırmak
bağımlılık	ilk	ödül	icat etmek
baklagil	iskelet	politika	ilerlemek
beslenme	kahkaha	protein	incelemek
beyaz	kahraman	puan	kazanmak
bilgin	kalsiyum	radyo dalgası	keşfetmek
bolca	kanat	reçete	mezun olmak
bordo	kaplumbağa	romancı	yayımlamak
buluş	kemik	rütbe	
cömert	kırmızı	saf	
çizgi film	kolesterol	sahil	
demokrasi	komutan	saniye	
deney	konforlu	sarı	
derbi	kongre	satış	
dük	koyun	sene	
düşes	kristal	sıradan	
egzersiz	kurnaz	sinyal	
ekonomi	kuruyemiş	siyah	
emekli	kültür	şövalye	
erişkin	lacivert	takım	
esnek	lakap	takma	
fare	lodos	tavan	
fırsatçı	madde	tavşan	
gazetecilik	magazin	teleskop	
gece	mağaza	telsiz	
gündüz	meşgul	toplantı	
hayalci	metre	tür	
hırsız	mizaç	unvan	
hizmetçi	mucit	usta	

Resim 15: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.36

5.2. İstanbul “Yabancılar İçin Türkçe” Seti İçin Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarından Elde Edilen Bulgular

Yabancı dil öğretiminde öğrenme sürecinin etkili olması için ders kitabı tasarımının önemine daha önceki bölümlerde değinmiştik. Bu bölümde ise hedef olarak ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ seti seçilerek dil öğreniminde görsel düzenin önemini göstermek amaç edinilmiştir. Bu amaçla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan öğretmenlere bir anket hazırlanmıştır. Yapılan bu ankette, öncelikle katılımcıların demografik özellikleri, eğitim durumları ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki tecrübeleri hakkında bilgi edinmek için sorular hazırlanmıştır (Ek-

Katılımcılar hakkında genel bilgiler edindikten sonra, görsel düzen inceleme ölçütleri, kitapların görsel tasarımında kapak ve sayfa tasarımı, metin tasarımı ve metin- görsel arasındaki ilişki ele alınarak inceleme yapılmıştır. Ölçütler sıralanırken MEB ‘in yayınlamış olduğu inceleme ölçütleriyle birlikte başta bu alanda doktora

çalışması olan Gülgün Alpan olmak üzere uzman görüşleri ve bu alanda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmiş ve anketteki sorular hazırlanmıştır. Öğretmenlerin bu ölçütler hakkındaki görüşlerine öncelikle bir tabloyla daha sonra ise grafiklerle yer verilmiştir. Grafikler, veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasına yardımcı olacağı düşünülerek hazırlanmıştır. Bu şekilde, okuyucuların anket sonuçlarını tablo içerisinde bir bütün halinde görmeleri, grafiklerle de sonuçları parça parça inceleyerek yorumlarla birlikte fikir edinmeleri amaçlanmıştır. Tablolar, kapak tasarımı, sayfa tasarımı ve görsel tasarım olmak üzere üçe ayrılmıştır.

5.2.1. Demografik Bulgular

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	67	74,44%
	Erkek	23	25,56%
	Toplam	90	100,00%
Yaş	22-30	57	63,33%
	31-40	26	28,89%
	41-50	5	5,56%
	51 ve üstü	2	2,22%
	Toplam	90	100,00%

Tablo 1: Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik verileri incelendiğinde % 74,44'ünün kadın, % 25,56'sının ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralıkları dört farklı gruba ayrılmıştır. Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların %63,33'ü 22-30, %28,89'u 31-40 yaş, %5,56'sı 41-50 yaş aralığında, %2,22'si ise 51 yaş ve üstündedir.

5.2.2. Öğrenim Durumuna ve Çalışma Tecrübelerine Dair Bulgular

Eğitim Durumu	Lisans	39	43,33%
	Yüksek Lisans	42	46,67%
	Doktora	9	10,00%
	Toplam	90	100,00%
Mezun Olunan Bölüm	Türkçe Öğretmenliği	29	32,22%
	Türk Dili Ve Edebiyatı	31	34,44%
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	5	5,56%
	Dil bilimi	10	11,11%
	İngilizce Öğretmenliği	5	5,56%
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	2	2,22%
	Diğer	8	8,89%
	Toplam	90	100,00%
Çalışma Deneyimi	0-1	19	21,11%
	2-5	43	47,78%
	6-10	21	23,33%
	11 ve üstü	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%
Kullanılan Kitap	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	72	80,00%
	Yedi İklim Türkçe	6	6,67%
	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	3	3,33%
	Yabancılar İçin Türkçe (Gazi Üniversitesi)	2	2,22%
	Lale Türkçe Öğretim Seti	0	0,00%
	İzmir Yabancılar İçin Türkçe	0	0,00%
	Diğer bölümler	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%

Tablo 2: Öğrenim Durumu ve Çalışma Tecrübeleri

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde lisans mezununun %43,33, yüksek lisans mezununun %46,67, doktora mezununun ise %10,00 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %34,44'ü Türk Dili ve Edebiyatı, %32,22'si Türkçe Öğretmenliği, %11,11'i Dilbilimi,%5,56'sı İngilizce Öğretmenliği, %2,22'si Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı mezunu ;%8,89'u ise diğer bölümlerden mezundur. Diğer bölüm mezunlarının alanları ise; “Latin Dili ve Edebiyatı”, “İngilizce Mütercim Tercümanlık”, “Fransız Dili ve Edebiyatı” ve “Almanca Öğretmenliği” dir.

Katılımcıların iş tecrübeleri ise dört farklı kategoriye ayrılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. %21,11'i 0-1 yıl deneyim aralığında, %47,78'i 2-5 yıl deneyim aralığında, %23,33'ü 6-10 yıl deneyim aralığında, %7,78'i ise 11 ve üstü yıl deneyim aralığında olduğu görülmektedir. Sonuçlardan görüldüğü gibi 11 yıl ve daha fazla çalışmış olan öğretmen oranı oldukça azdır. Bunun nedeni yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yaygın olarak son yıllarda öğretilmeye başlaması olarak düşünülebilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında birçok ders kitabı vardır. Bu yüzden katılımcıların hangi kitabı kullandığını tespit etmek için çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde günümüzde yaygın olarak kullanılan yedi ders kitabı seçenek olarak sunulmuştur. Buna göre katılımcıların %80,00'inin İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini, %6,67'sinin Yedi İklim Türkçe setini, %3,33'ünün Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setini, %2,22'sinin Yabancılar İçin Türkçe (Gazi Üniversitesi) setini kullandığı, Lale Türkçe Öğretim ve İzmir Yabancılar için Türkçe setlerinin ise hiç kullanılmadığı, %7,78'inin ise diğer kitapları kullandığı tespit edilmiştir. Diğer kitaplar kısmında katılımcılar Yabancı Dilim Türkçe, Dilmer ve Türkçeye Yolculuk setlerini kullandıklarını belirtmiştir.

5.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:

Çalışmadaki bulgular, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setini kullanan öğretmenlerin verdiği yanıtlar doğrultusunda Ek 2’de (s.) tablo halinde verilmiştir.

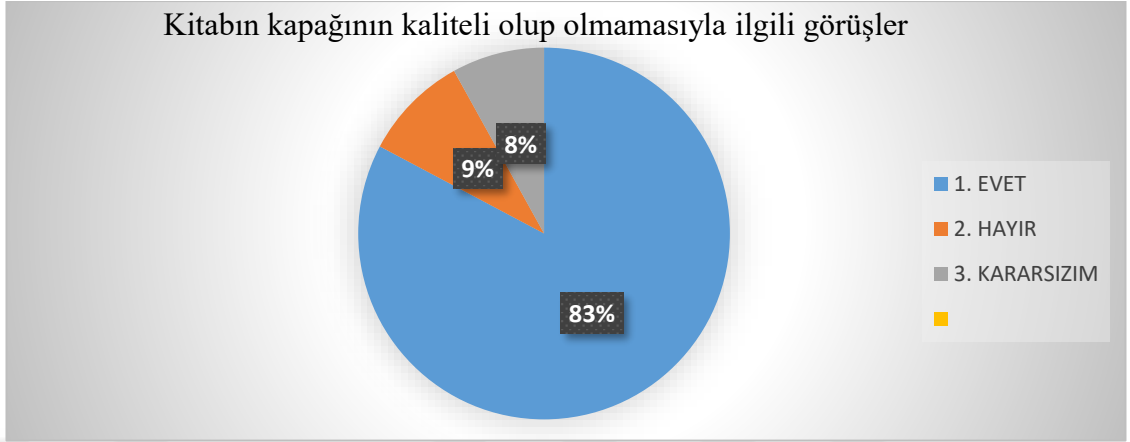
5.2.3.1. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kapak Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:

Kapak tasarımı, daha önceki bölümlerde söz edildiği gibi okuyucuyla etkileşimi sağlayan ilk unsurdur. Bu bölümde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 setinin ön ve arka kapak tasarımına ve bu tasarımlarla ilgili anket sonuçlarının yüzdelerik değerlerine yer verilmiştir. ‘Kapak Tasarımı’ ile ilgili aşağıda toplam 4 madde bulunmaktadır:

Madde No	Soru	Evet		Hayır		Kararsızım	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1	Kitabın kapağı kalitelidir.	72	82,76%	8	9,20%	7	8,05%
2	Kitabın ön ve arka kapağı birbirleriyle uyumludur.	75	87,21%	5	5,81%	6	6,98%
3	Kapak, içerik hakkında bilgi vermektedir.	54	63,53%	18	21,18%	13	15,29%
4	Kitap cildi uzun süreli kullanıma elverişlidir.	44	51,76%	30	35,29%	11	12,94%

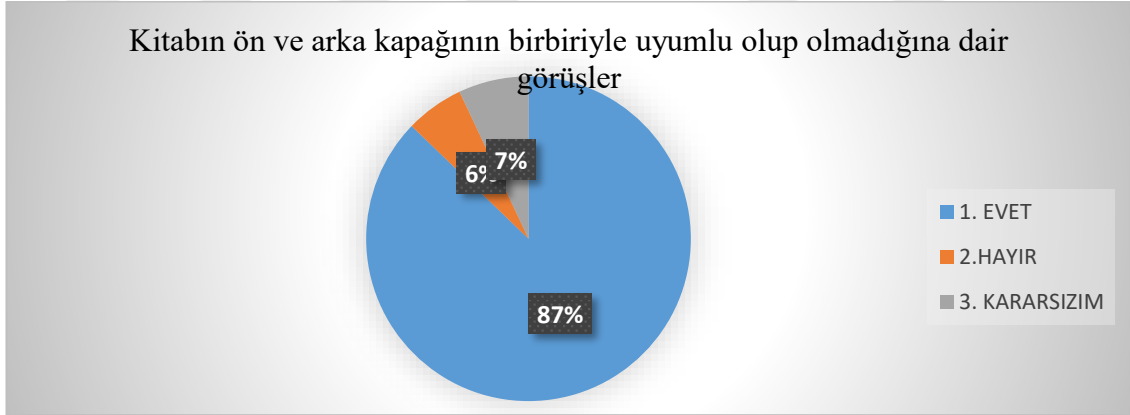
Tablo 3: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kapak Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdelerik Değerleri

- Madde 1’in yer aldığı grafikte katılımcılar, %83 oranında kitap kapağının kaliteli olduğunu, %9 oranında kaliteli olmadığını düşünmekte, geri kalan %8 oranındaki katılımcının ise bu konuda kararsız olduğu görülmektedir.

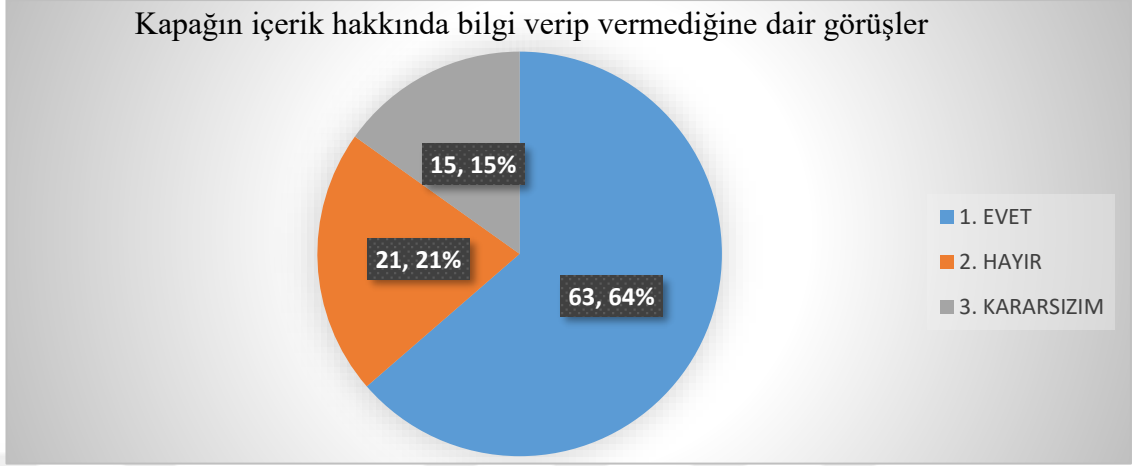
Grafik 1: Kitabın kapağının kaliteli olup olmamasıyla ilgili görüşler

- Madde 2'nin yer aldığı 2. grafikte katılımcıların %87'si kitabın ön ve arka kapağının birbirleriyle uyumlu olduğunu, geri kalan %6 oranındaki katılımcının bu konuda olumsuz düşündüğü görülmektedir. %7 oranındaki katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Grafik 2: Kitabın ön ve arka kapağının birbiriyle uyumlu olup olmadığına dair görüşler

- Madde 3'ün yer aldığı grafikte katılımcıların %63'ünün kapağın içerik hakkında bilgi verdiği konusunda olumlu düşündüğünü, %21 oranındaki katılımcının bu konuda olumlu düşünmediğini, geri kalan %15 oranındaki katılımcının ise kapağın içerik hakkında bilgi verip vermediği konusunda kararsız olduğu görülmektedir.

Grafik 3: Kapağın içerik hakkında bilgi verip vermediğine dair görüşler

- Madde 4'te ise katılımcılara kitap cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığına dair bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya % 52 oranındaki katılımcı kitabın uzun süreli kullanıma elverişli olduğunu düşünerek olumlu, %35 oranındaki katılımcı ise kitabın uzun süreli kullanıma elverişli olmadığını düşünerek olumsuz cevap vermiştir. Geri kalan %13 oranındaki katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Grafik 4: Kitap cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığıyla ilgili görüşler

5.2.3.2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Sayfa Tasarımı

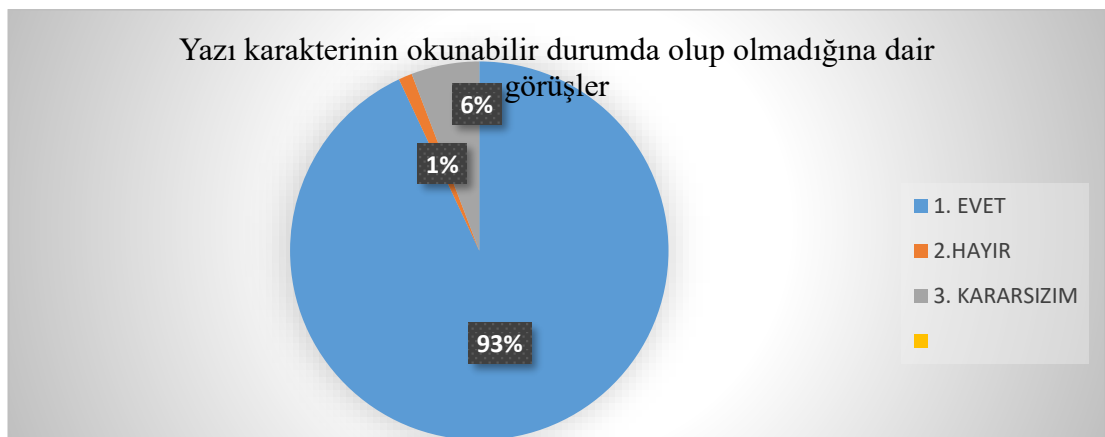
Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular:

Bu bölümde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 setinin sayfa tasarımı incelenmiştir. Sayfa tasarımıyla ilgili toplam 3 madde yer almaktadır.

Madde No	Soru	Evet		Hayır		Kararsızım	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
5	Yazı karakteri okunabilir durumdadır.	80	93,02%	1	1,16%	5	5,81%
6	Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmıştır.	74	86,05%	6	6,98%	6	6,98%
7	Sayfa düzenlemesi, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisindedir.	55	63,95%	17	19,77%	14	16,28%

Tablo 4: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Sayfa Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdeler Değerleri

- Madde 5'te yöneltilen yazı karakterinin okunabilir durumda olmasıyla ilgili soruya, katılımcılar %93 oranında evet, %1 oranında hayır cevabını verdiği ve %6 oranındaki katılımcının ise kararsız olduğu görülmektedir.

Grafik 5: Yazı karakterinin okunabilir durumda olup olmadığına dair görüşler

- Madde 6 ise, sözcükler ve harfler arasındaki boşlukların öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ile ilgilidir. Anket sonuçlarına bakıldığı zaman % 86 oranındaki katılımcının bu konuda olumlu düşündüğünü, hayır cevabını veren ve kararsız olan katılımcı oranının ise %7 oranında eşit olduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 6: Sözcükler ve harfler arasında uygun boşlukların bırakılıp bırakılmadığına dair görüşler

- Madde 7’de katılımcılara kitabın tamamının tutarlılık içinde hazırlanıp hazırlanmadığına dair bir soru yöneltilmiştir. Katılımcıların %64’ü ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ ders kitabının tutarlılık içerisinde hazırlanmış olduğunu, %20’sinin bu konu hakkında olumsuz düşündüğünü, geri kalan %16’ sının ise bu konuda kararsız olduğu görülmektedir.

Grafik 7: Sayfa düzenlemesinin, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisinde olup olmadığına dair görüşler

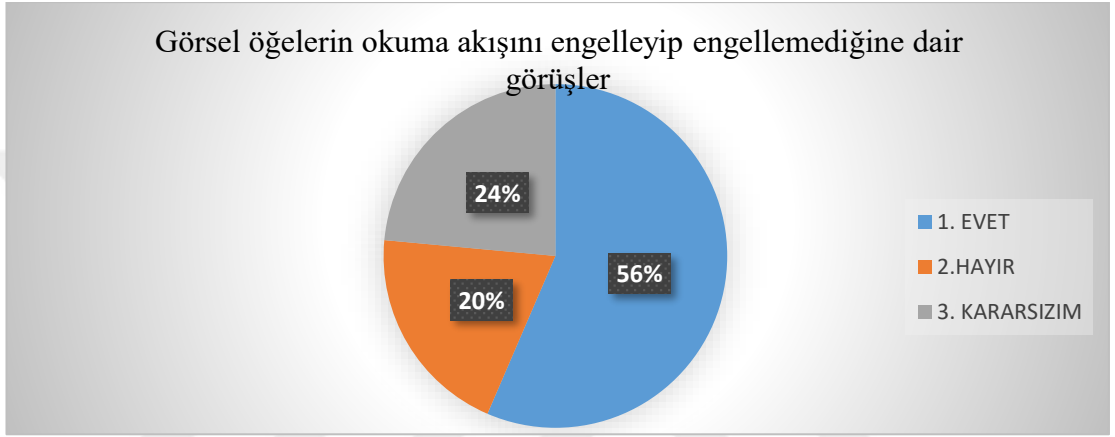
5.2.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında yer alan görsellerin kullanımıyla ilgili ankette toplam 10 madde yer almaktadır. Aşağıda görsellerle ilgili bulgulara öncelikle tabloda sonra ise grafiklerde yer verilmiştir.

Madde No	Soru	Evet		Hayır		Kararsızım	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
8	Görsel öğeler okuma akışını engellemektedir.	48	56,47%	17	20,00%	20	23,53%
9	Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilmiştir.	52	61,18%	15	17,65%	18	21,18%
10	Ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.	44	51,76%	25	29,41%	16	18,82%
11	Çalışma kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.	29	33,72%	38	44,19%	19	22,09%
12	Görsel ve içerik tasarımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.	36	41,86%	29	33,72%	21	24,42%
13	Kitaplarda güncel görsellere yer verilmiştir.	30	34,88%	39	45,35%	17	19,77%
14	Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilmemiştir.	45	52,33%	24	27,91%	17	19,77%
15	Görsellerin anlaşılması kolaydır.	62	72,09%	12	13,95%	12	13,95%
16	Kitaptaki görseller, yönelinen yaş grubuna uygundur.	52	60,47%	16	18,69%	18	20,93%
17	Görsel öğelerde renk kullanımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.	46	53,49%	18	20,93%	22	25,58%

Tablo 5: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdeler Değerleri

- Madde 8’de görsel öğelerin okuma akışını etkileyip etkilemediğine dair bir görüşe yer verilerek katılımcıların düşünceleri alınmıştır. Katılımcıların %56’sı bu konuda olumlu düşünmekte, %20 oranındaki katılımcı olumsuz düşünmekte, geri kalan kısım ise kararsız olduğunu belirtmektedir.

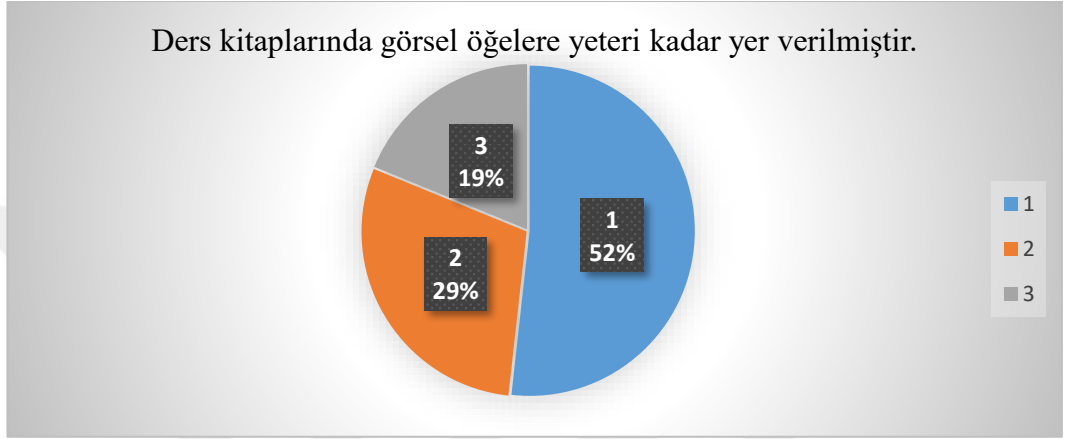
Grafik 8: Görsel öğelerin okuma akışını engelleyip engellemediğine dair görüşler

- 9. maddede katılımcılara, görsel araçların sayfa içerisindeki düzeniyle ilgili bir madde yöneltilmiştir. %61 oranla katılımcıların çoğunluğu, görsellerin sayfa içerisindeki kullanımını konusunda olumlu düşünmekte, %18’i olumsuz düşünmektedir. %21’i ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

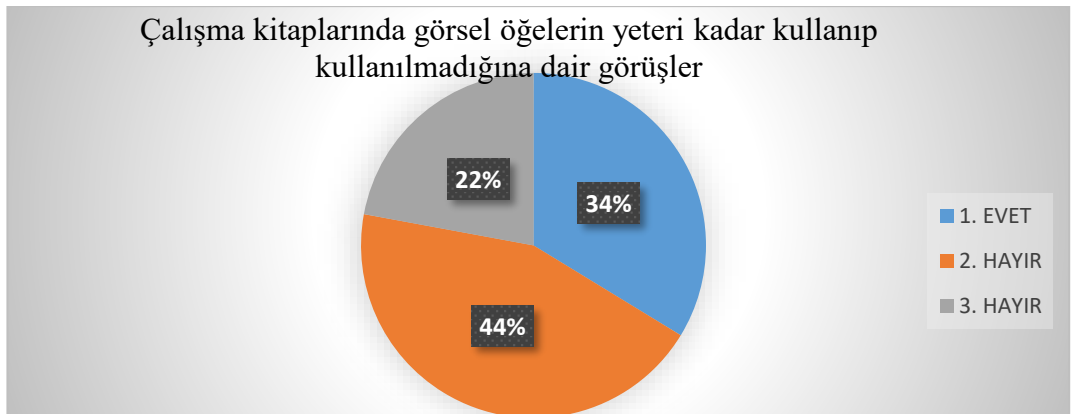
Grafik 9: Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilip edilmediğine dair görüşler

• Madde 10'nun yer aldığı grafiğe bakıldığında katılımcıların çoğunun %52 oranla ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verildiği düşüncesine katıldığı görülmektedir. Geri kalan katılımcıların %29'u bu konu hakkında olumsuz düşünmekte, %19'u ise kararsız olduğunu belirtmektedir.

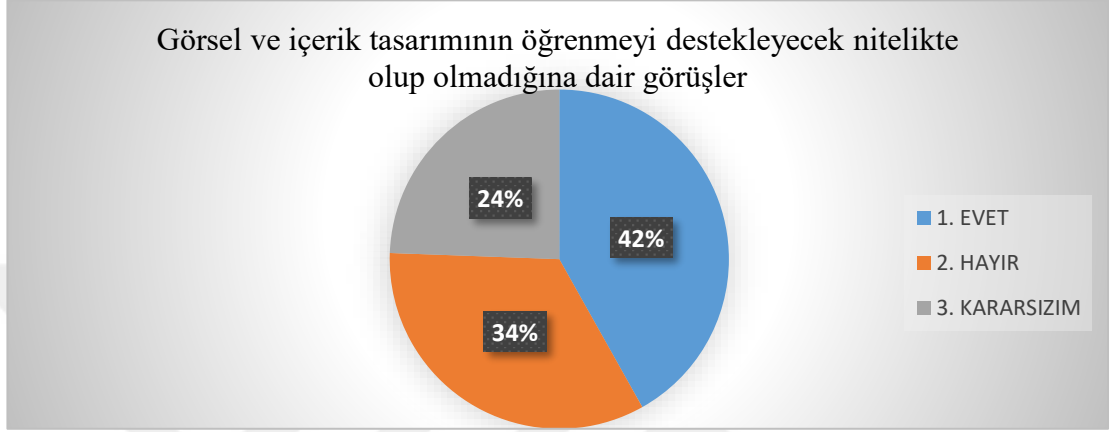
Grafik 10: Ders kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler

• Madde 11'de çalışma kitaplarında görsellere yeteri kadar yer verilip verilmediği hakkında katılımcılara sorular yöneltilmiş ve katılımcıların %34'ü yeteri kadar görsele yer verilmediğini, %44'ü yeteri kadar görsellerin yer aldığını, %22'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

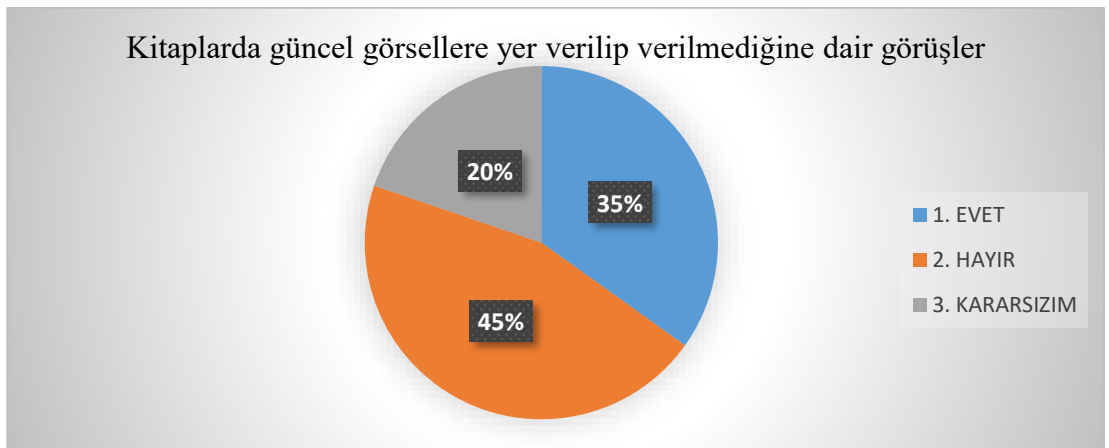
Grafik 11: Çalışma kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler

- Madde 12'ye verilen yanıtlarda katılımcıların %42'si görsel ve içerik tasarımının öğrenmeyi desteklediğini, %34'ü görsel ve içerik tasarımının öğrenmeye etki etmediğini ve %22'si ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Grafik 12: Görsel ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler

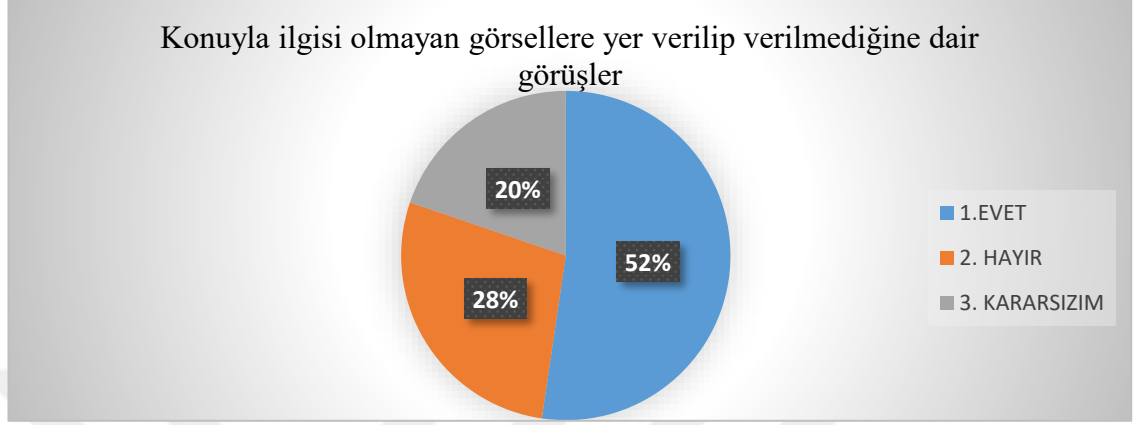
- Madde 13, kitaptaki görsellerin güncel olup olmadığıyla ilgilidir. Katılımcıların %35'i görsellerin güncel olduğunu, %45 'i güncel olmadığını düşünmektedir. %20 'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Grafik 13: Kitaplarda güncel görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler

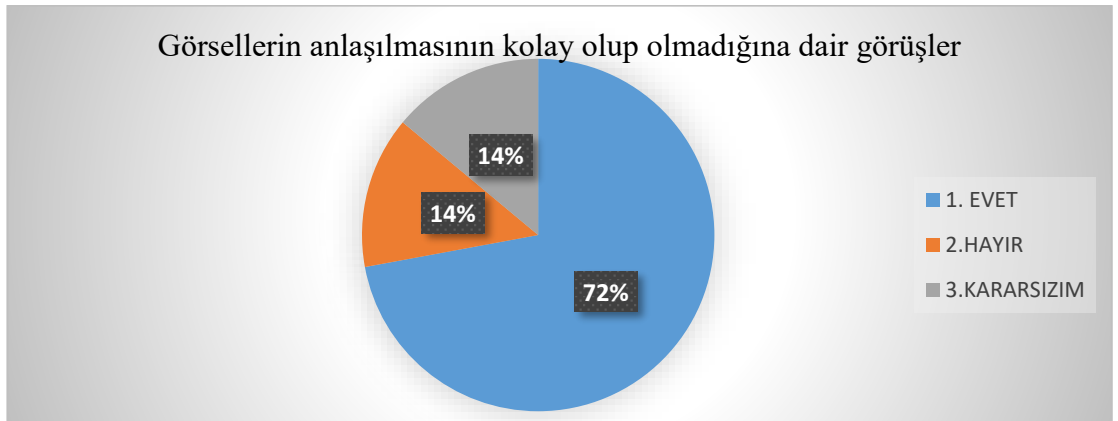
- Madde 14'te, katılımcılara, kitaptaki görsellerin aktarılmak istenen konularla ilgili olup olmadığına dair bir soru yöneltilmiştir. Katılımcıların %52'si görsellerin

aktarılmak istenen konuyla ilgili olduğunu, %28'i görsellerin konularla bir bağlantısı olmadığını düşünmekte, %20'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Grafik 14: Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler

- Madde 15'te, katılımcılara görsellerin anlaşılmasında herhangi bir problem olup olmadığına dair bir soru sorulmuştur. Katılımcıların çoğu %72 oranla görsellerin kolaylıkla anlaşıldığını düşünmekte, geri kalan katılımcılar ise % 14'ü hayır cevabını vermiş geriye kalan %14'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Grafik 15: Görsellerin anlaşılmasının kolay olup olmadığına dair görüşler

- Madde 16'da katılımcılara görsel öğelerin yönelinen yaş grubuna uygun olup olmadığıyla ilgili bir soru sorulmuştur. Katılımcıların %60'ı kitaptaki görsellerin yönelinen yaş grubuna uygun olduğunu, %19'u uygun olmadığını düşünmekte ve geri kalan %21 oranındaki katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Grafik 16: Kitaptaki görsellerin, yönelinen yaş grubuna uygun olup olmadığına dair görüşler

- Madde 17’de görsellerin renk kullanıma ilişkin bir soru yer almaktadır. Katılımcıların %53’ü görsel öğelerde kullanılan renk kullanımının öğrenmeyi desteklediğini, %21 ‘i görsellerde kullanılan renklerin öğrenme sürecini desteklemediğini düşünmekte ve geri kalan %26 oranındaki katılımcı ise ne olumlu ne de olumsuz bir fikre sahip olduğunu belirtmektedir.

Grafik 17: Görsel öğelerde renk kullanımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler

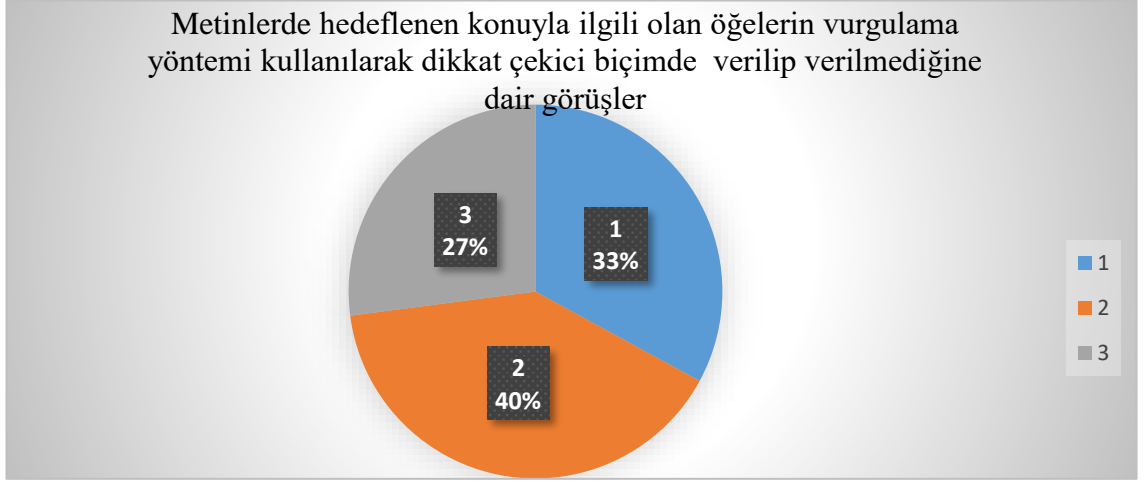
5.2.3.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 setinin metin tasarımı incelenmiştir. Bu bölümde sadece 2 madde yer almaktadır;

Madde No	Soru	Evet		Hayır		Kararsızım	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
18	Metinlerde (okuma metinleri, alıştırmalar ve dilbilgisi sunumu) vurgulama yöntemi kullanılarak hedeflenen konuyla ilgili olan öğeler dikkat çekici biçimde verilmiştir.	28	32,94%	34	40,00%	23	27,06%
19	Metinler, görsellerle bir bütünlük içerisindedir.	44	51,16%	21	24,42%	21	24,42%

Tablo 6: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Maddelerin Katılımcı Sayısı ve Yüzdeler Değerleri

- Grafik 18’de görüldüğü gibi 18. maddeye verilen cevaplar %40 oranında olumsuzdur. Katılımcıların %33’ü vurgulama yönteminin kullanıldığını düşünmekte, %40’ı kullanılmadığını düşünmektedir. %27’si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Grafik 18: Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğelerin vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilip verilmediğine dair görüşler

- Madde 19'da, kitapta yer alan görsellerin metinleri yansıtip yansıtmadığına dair katılımcıların fikirleri alınmıştır. Katılımcıların %51'i metinlerin görsellerle bir bütünlük içerisinde olduğunu, %25'i görsellerin metinlere ışık tutmadığını düşünmekte ve %24'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir.

Grafik 19: Metinlerin, görsellerle bir bütünlük içerisinde olup olmadığına dair görüşler

ALTINCI BÖLÜM

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, bir önceki bölümde sunulmuş olan araştırma bulguları, ilgili çalışmalar ışığında değerlendirilecektir.

6.1. Demografik Bulguların Değerlendirilmesi

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	67	74,44%
	Erkek	23	25,56%
	Toplam	90	100,00%
Yaş	22-30	57	63,33%
	31-40	26	28,89%
	41-50	5	5,56%
	51 ve üstü	2	2,22%
	Toplam	90	100,00%

Tablo 2: Demografik Bulgular

Demografik bulguların yer aldığı tabloda 22-30 yaş aralığındaki katılımcıların fazla olduğu görülmektedir. Bunun en büyük sebebi ise ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi’ alanında yapılan çalışmaların son yıllarda giderek artış göstermesidir. Bu çalışmalar çerçevesinde birçok üniversite sertifika programı düzenlemekte, yüksek lisans ve doktora programları açmaktadır.

6.2. Öğrenim Durumuna ve Çalışma Tecrübelerine Dair Bulguların Değerlendirilmesi

Eğitim Durumu	Lisans	39	43,33%
	Yüksek Lisans	42	46,67%
	Doktora	9	10,00%
	Toplam	90	100,00%
Mezun Olunan Bölüm	Türkçe Öğretmenliği	29	32,22%
	Türk Dili Ve Edebiyatı	31	34,44%
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	5	5,56%
	Dil bilimi	10	11,11%
	İngilizce Öğretmenliği	5	5,56%
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	2	2,22%
	Diğer	8	8,89%
	Toplam	90	100,00%
Çalışma Deneyimi	0-1	19	21,11%
	2-5	43	47,78%
	6-10	21	23,33%
	11 ve üstü	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%
Kullanılan Kitap	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	72	80,00%
	Yedi İklim Türkçe	6	6,67%
	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	3	3,33%
	Yabancılar İçin Türkçe (Gazi Üniversitesi)	2	2,22%
	Lale Türkçe Öğretim Seti	0	0,00%
	İzmir Yabancılar İçin Türkçe	0	0,00%
	Diğer	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%

Tablo 3: Öğrenim Durumu ve Çalışma Tecrübeleri

Öğrenim bilgilerinin yer aldığı tablodan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan öğretmenlerin çoğunluğunun yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların mezun olduğu bölümlere bakıldığında ise farklılıklar göze çarpmaktadır. Çalışma hazırlanırken bölüm kısıtlaması yapılmamasının sebebi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan öğretmenler için de herhangi bir bölüm kısıtlaması olmaması ve bu alanda çalışan öğretmenlerin hangi bölümlerden mezun olduğunun tespit edilmesidir. Dil alanında çalışan herhangi bir öğretmen gerekli donanımlara sahip olduktan sonra yabancılara Türkçe verebilmektedir.

Yıldız ve Tunçel' in (2012: 175) yapmış olduğu bir çalışmaya göre yurt içinde veya yurt dışında görev yapan öğretim elemanlarının çok farklı bölümlerden mezun olduğu tespit edilmiştir. İngilizce Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği, Fransızca Öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, Türkçe eğitimi lisans programları mezunlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yabancılara Türkçe öğrettiği göz önüne alındığında bu alandaki çeşitlilik net olarak ortaya çıkmaktadır. Yıldız ve Tunçel' in öğretmenlerin sahip olduğu donanımlarla ilgili görüşleri, anketten elde edilen bulguları desteklemektedir. Bu alanda çalışan öğretmenlerin mezun olduğu bölümler birden fazladır.

Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi alanında farklı donanımlara sahip her öğretmenin vereceği eğitimde farklı olacaktır. Bu alanda çalışmanın bazı koşulları vardır; hem yüksek lisans veya doktora yapan hem de sertifika alan herkes çalışabilmektedir. Buradaki amaç öğretmenlerin ağırlıklı olarak hangi bölümlerden mezun olduğunu tespit etmektir.

Öğretmelerin çalışma tecrübelerine bakıldığı zaman ankete katılanların çoğunluğunu bu alanda çalışmaya yeni başlayan öğretmenlerin oluşturduğunu görmekteyiz. Kullanılan kitap olarak da yüksek oranla 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabının tercih edildiği görülmektedir.

Sonuçlardan da görüldüğü gibi öğretmenler farklı lisans bölümlerinden mezun olarak yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışabilmekte; ancak katılımcıların çoğunluğunu da Türk Dili ve Edebiyatı bölüm mezunları oluşturmaktadır. Daha önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi bu alanda tartışılan en büyük konulardan biri

Yabancılar Türkçe öğreten öğretmenlerin hangi bölüm mezunu olması gerektiğidir. Bu konuya henüz kesin bir cevap yoktur.

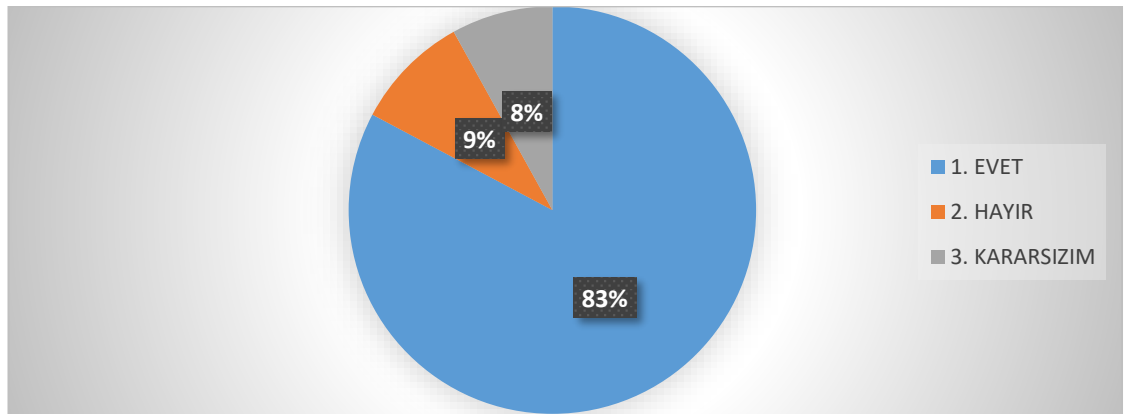
6.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının *Kapak Tasarımı* ile İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının *Kapak Tasarımı* ile ilgili 4 maddeden elde edilen bulguların değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

Resim 16: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2 Ders Kitaplarının Kapak Görşeli

• Kitabın kapağının kaliteli olup olmamasıyla ilgili görüşler

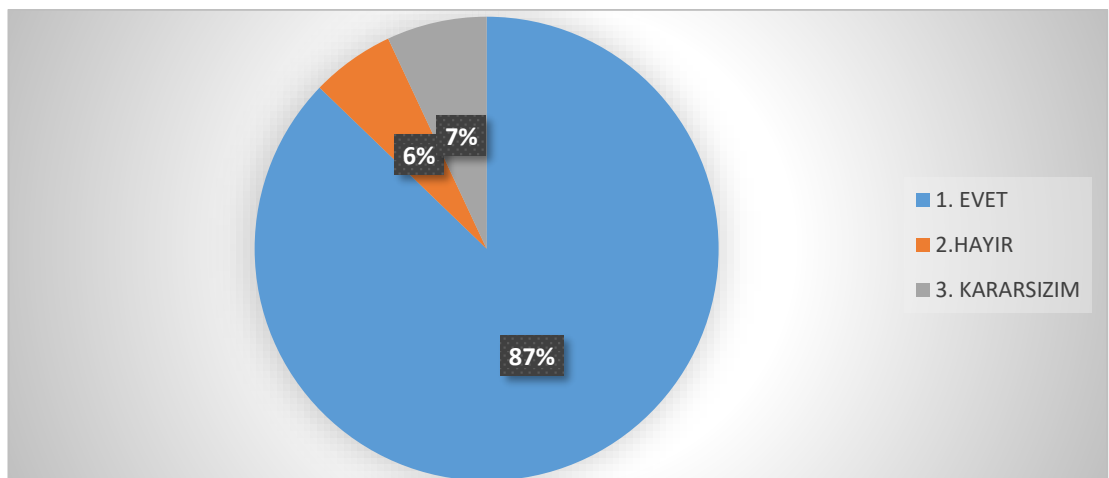
Grafik 1: Kitabın kapağının kaliteli olup olmamasıyla ilgili görüşler

Ders kitabının hazırlanma aşamasında kapak tasarımına dikkat edilmesi gerekir. Çünkü göze çarpan ilk unsur kitabın kapağıdır. Öğretmenlere İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının kapak kalitesiyle ilgili yukarıda yer alan görüş sunulmuştur ve öğretmenlerin çoğunluğu kaliteli olduğunu düşünerek olumlu cevaplar vermiştir.

Güneş'e (2002: 108) göre bir ders kitabının kaliteli olabilmesi için aşağıdaki kapak özelliklerine sahip olması gerekmektedir:

“Ders kitabının kenarları düzgün kesilmiş olmalı, dikiş ve ciltleme kusurları bulunmamalıdır. Ders kitaplarının dış kapağında; kitabın adı, bu kitabı yazarının (derleyenin) adı; kullanılacak okul ve sınıf, yayınevinin adı ve simgesi; konuyu tanıtıcı resimler, bulunması gerekir. Ders kitabının dış kapağını düzenleme konusunda standart bir uygulama bulunmamaktadır. Yazarlar, basımcılar ve yayıncılar kitabın niteliğine, düzeyine ve içeriğine göre dış kapak düzenlemeleri yapmaktadırlar. Ayrıca kitap kapağında öğrencinin ilgisini çekici çeşitli resimler de kullanılmaktadır.” Resim 16'da İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının ön ve arka kapak görseli yer almaktadır. Görsellerde de görüldüğü gibi öğrencilerin dikkatini çekecek farklı resimler yer almaktadır.

- **Kitabın ön ve arka kapağının birbiriyle uyumlu olup olmadığına dair görüşler**

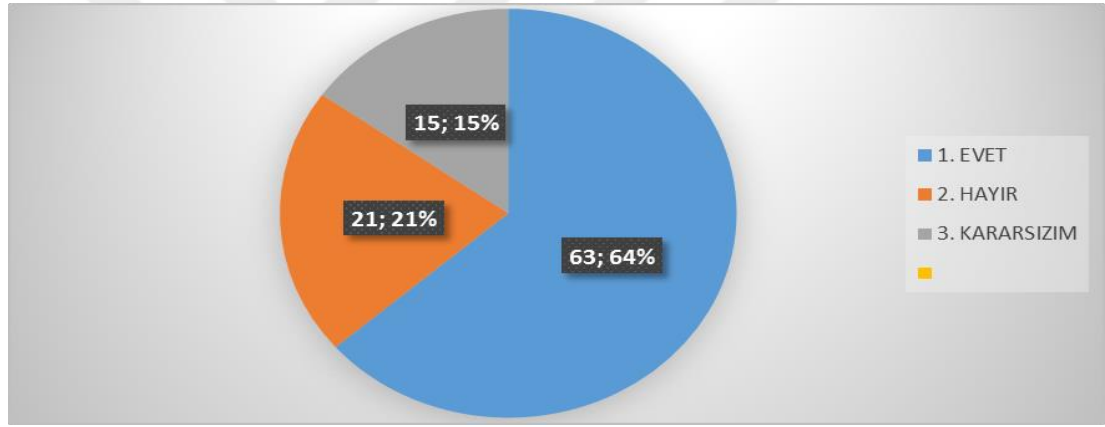

Grafik 2: Kitabın ön ve arka kapağının birbiriyle uyumlu olup olmadığına dair görüşler

Katılımcıların çoğunluğu ön ve arka kapağın birbirleriyle uyum içerisinde olduğunu düşünmektedir. Resim 16’da da görüldüğü gibi hem ön hem de arka kapak birbirleriyle uyumludur. Ön ve arka kapağın aynı fiziksel özellikleri taşıması gerekmektedir. Gülersoy’ a (2013: 11) göre arka kapak üzerinde aşağıda belirtilen bilgilere yer verilmelidir:

Arka kapak yüzünde, genel yayın seri ve dizi numaraları, telif hakkı, baskı kararı veya onayı, kaç adet basıldığı, yazar dışında katkısı bulunan kişilerin adı ve soyadına yer verilebilir.

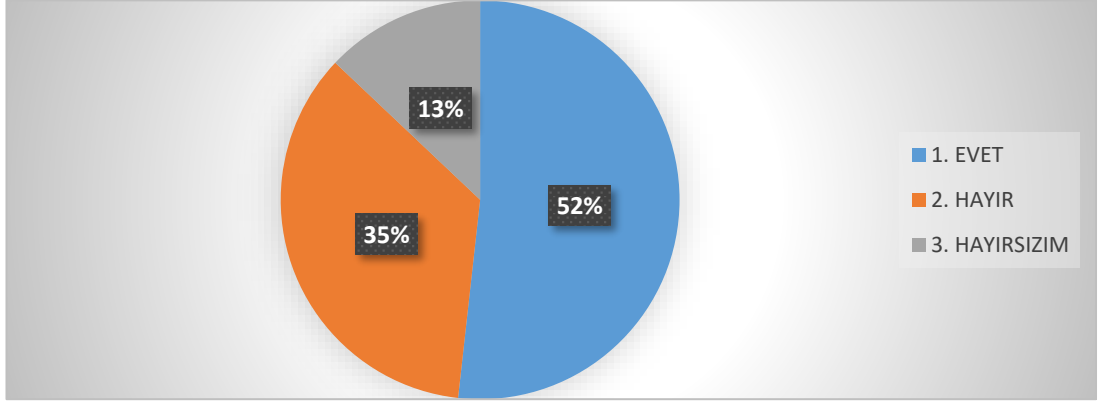
- **Kapağın içerik hakkında bilgi verip vermediğine dair görüşler**

Grafik 3: Kapağın içerik hakkında bilgi verip vermediğine dair görüşler

Elde edilen bulgularda görüldüğü gibi katılımcıların çoğunluğunun kapağın içerik hakkında bilgi verdiği görüşüne katıldığı görülmektedir. Katılımcılar Resim 16’ (bkz. 6. 3.) da yer alan kapak görsellerine bakıldığında içeriklerinin farklı olmasına rağmen hem A1 hem de A2 ders ve çalışma kitap kapaklarının aynı görsellerden oluştuğu görülmektedir. Kapaktaki görseller A1 kitabının içeriğiyle uyum sağlamakta; A2 ders kitabının içeriğiyle bir ilgisi bulunmaktadır.

- **Kitap cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığıyla ilgili görüşler**

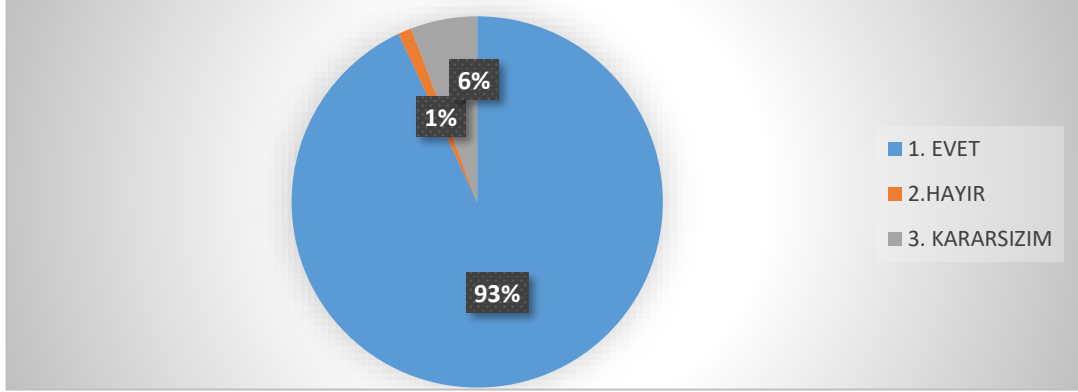
Grafik 4: Kitap cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığıyla ilgili görüşler

Kitabın cildi, kitabı oluşturan parçalardan biridir. Kitabın cildi kaliteli olursa kullanım ömrü de uzun olur. Anket çalışmasında, katılımcılara İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı cildinin uzun süreli kullanıma elverişli olup olmadığıyla ilgili bir maddeye yer verilmiştir. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların bir kısmı kitabın uzun süreli kullanıma elverişli olduğunu düşünmektedir. Grafik 4'te yer alan sonuca göre kitabın uzun süreli kullanıma elverişli olduğunu düşünmeyen ve bu konuda kararsız olduğunu belirten katılımcı oranıyla kitabın uzun süreli kullanıma elverişli olduğunu düşünen katılımcı oranı neredeyse eşittir.

6.4. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının *Sayfa Tasarımı* Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi:

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının sayfa tasarımı açısından değerlendirilmesine ilişkin ankette 3 madde bulunmaktadır:

- **Yazı karakterinin okunabilir durumda olup olmadığına dair görüşler**

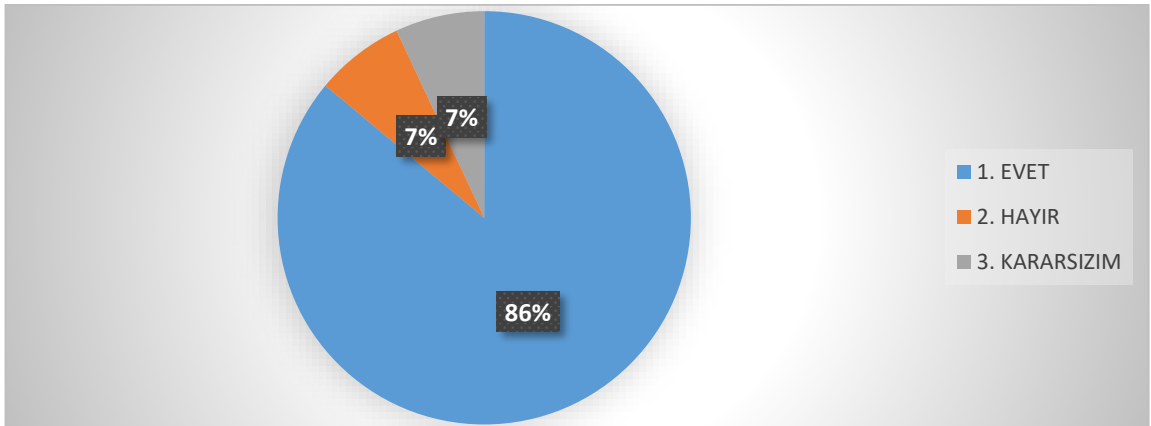

Grafik 5: Yazı karakterinin okunabilir durumda olup olmadığına dair görüşler

Yazı karakterinin boyutu, temel düzeyde (A1-A2) kullanılan kitaplarda öğrencinin konuyu daha iyi algılamasına yardımcı olacak bir unsurdur. Anketten elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcıların yüksek oranda ‘Yazı karakteri okunabilir durumdadır.’ görüşüne katıldıkları görülmektedir.

Yazı karakterinin okunabilir durumda olması, öğrencilerin okuma esnasında zorlanmasına engel olur. Öğrenci zaten temel düzeyde eğitim gördüğü için okumasına yardımcı olacak yazı karakterlerinin seçilmesine özen gösterilmelidir.

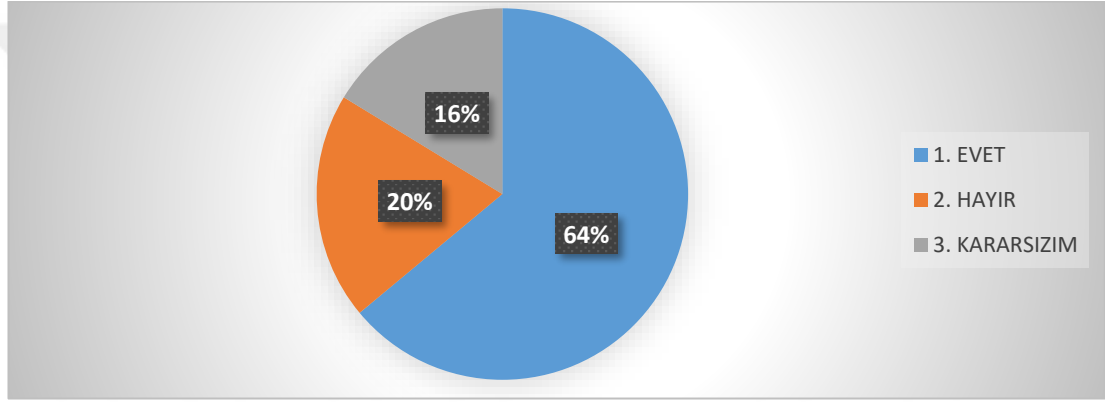
- **Sözcükler ve harfler arasında uygun boşlukların bırakılıp bırakılmadığına dair görüşler**

Grafik 6: Sözcükler ve harfler arasında uygun boşlukların bırakılıp bırakılmadığına dair görüşler

Madde 6, sözcükler ve harfler arasındaki boşlukların öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ile ilgilidir. Grafik 6'da katılımcılar, çoğunlukla İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında, sözcükler ve harfler arasında uygun boşluk bırakıldığını düşünmektedir.

- **Sayfa düzenlemesinin, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisinde olup olmadığına dair görüşler**

Grafik 7: Sayfa düzenlemesinin, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisinde olup olmadığına dair görüşler

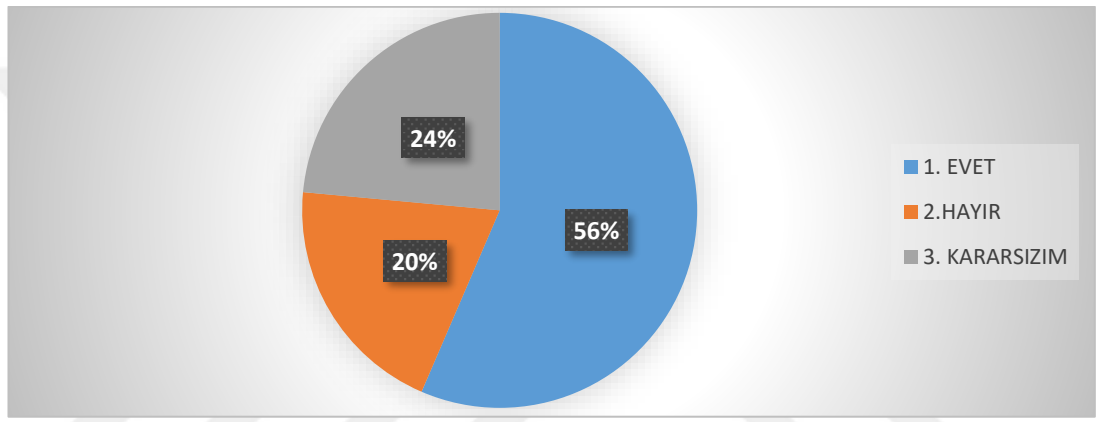
Bir kitabın sayfa düzenlemesinin bir bütün içerisinde olması; her bir parçanın, kitabın içindeki her bir unsurun birbiri ile olan ilişkisine bağlı olarak uyum içerisinde olması demektir. Çalışmada öğretmenlere kitabın tutarlılık içinde hazırlanmış olup olmadığına ilişkin bir görüş yöneltilmiştir. Sonuçlara bakıldığında zaman öğretmenlerin büyük bir çoğunlukla tutarlı olduğu görüşüne katıldığı görülmektedir.

Gülersoy' a (2013: 16) göre bir kitapta sayfa düzeni, iki veya daha çok sütun üzerine düzenlenirse, sayfalar gözü yorar ve okumayı güçleştirir. Bu yüzden kitabın sayfa düzeni baştan sona kadar tek sütun üzerine düzenlenmelidir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı da tek sütun üzerine düzenlenmiştir.

6.5. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görseller Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının görseller açısından değerlendirilmesine ilişkin ankette 10 madde bulunmaktadır:

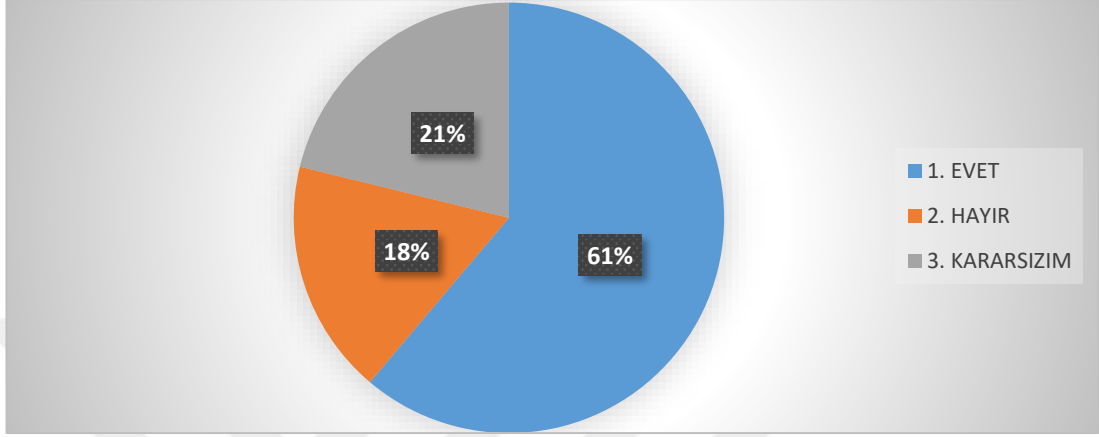
- **Görsel öğelerin okuma akışını engelleyip engellemediğine dair görüşler**

Grafik 8: Görsel öğelerin okuma akışını engelleyip engellemediğine dair görüşler

Görsel öğelerin sayfa içerisindeki kullanımını oldukça önemlidir. Eğer görsellerin sayfa içerisindeki kullanımına dikkat edilmezse, öğrencinin sayfaya bakarken kafa karışıklığı yaşamaya neden olabilir. Madde 8’de bu konuya yer verilerek öğretmenlerin düşünceleri alınmıştır. Katılımcıların genel olarak vermiş olduğu cevaplara bakıldığında kitaptaki görsel öğelerin, okuma akışına engel olmadığı tespit edilmiştir.

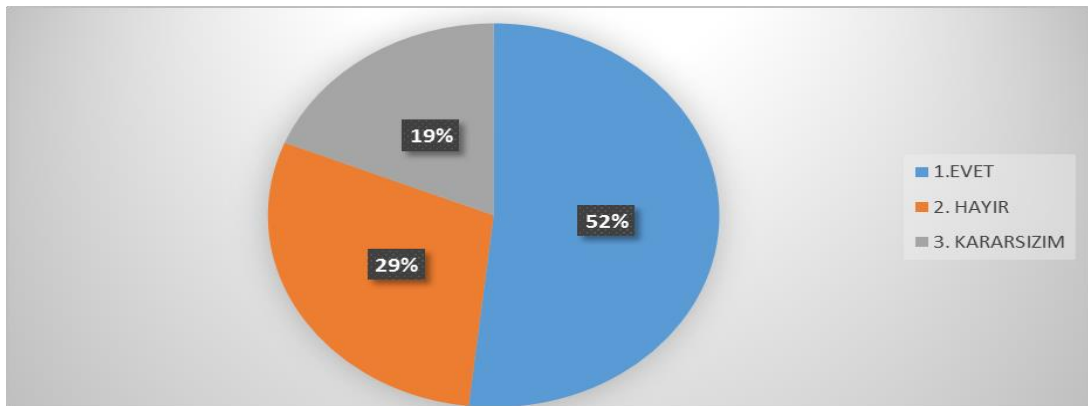
- **Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilip edilmediğine dair görüşler**

Grafik 9: Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilip edilmediğine dair görüşler

Kılıç ve Seven'e (2011: 58) göre sayfadaki görsellerin yer alış biçimi, boyama teknikleri, çizgi ve resimlerden fotoğrafa geçiş, algılama tekniği unsurlarına dayanmalıdır. Bu unsurlar sayfalara yerleştirilirken metnin içeriğine uygunluğu, tasarım öğeleri, ilkeleri, açıklamalar ve sayfa düzeni gibi faktörlere de dikkat edilmelidir. Madde 9'un yer aldığı grafikten elde edilen bulgulara göre öğretmenler çoğunluklu olarak görsel araçların, sayfa içerisindeki düzenine dikkat edildiğini düşünerek olumlu cevap vermişlerdir.

- **Ders kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler**

Grafik 10: Ders kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler

Bir kitapta yer alan görsel öğeler algılamayı kolaylaştırmakta ve kalıcılaştırmaktadır. “Bazı öğrencilerin görsel betimlemeler yoluyla daha kolay öğrendikleri bilinmektedir. Hatta sözel yolla daha kolay öğrenen öğrenciler bile bazı kavramları öğrenmede görsel desteğe ihtiyaç duymaktadır (Seferoğlu, 2015 s.27).” Özellikle de bir dili yeni öğrenmeye başlayanlar için görsel öğeler çok önemlidir. Bu yüzden temel düzey (A1- A2) ders kitaplarında aktarılması hedeflenen konunun mutlaka görsellerle desteklenmesi gerekmektedir. Madde 10’un yer aldığı grafikte, ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ ders kitabında konuları destekleyecek görsellere yeteri kadar yer verilip verilmediğine dair öğretmen fikirleri alınmıştır. Bu grafiğe bakıldığında öğretmenlerin çoğunun ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verildiği düşüncesine katıldığı görülmektedir.

Yukarıdaki konuyla ilgili A1 ve A2 ders kitaplarından dört becerinin yer aldığı görsellere yer verilmiştir. Buradaki amaç anket sonucunu görsellerle desteklemektir. Aşağıdaki örneklerde hangi becerinin kazanımında görsel öğelerin kullanımına daha çok yer verildiği görülmektedir. Resim 17 ve 18’de dinleme, 19 ve 20’de okuma, 21 ve 22’de yazma, 23ve 24’te ise konuşma becerilerinin görselleri yer almaktadır. Dört temel becerinin sunulmuş tarzı aşağıdaki görsellerde görülmektedir. Bazı etkinliklerden önce görsellere yer verilmiş, bazılarında ise herhangi bir görsele yer verilmemiştir. Kitap, sonuçlara bakılarak incelendiğinde, genel olarak dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) hepsinde görsel kullanılmadığı, daha çok okuma ve dinleme metinlerinin görsellerle desteklendiği görülmektedir.

DİNLEME

AİLECE BİR TATİL

7 Metni dinleyelim. Şükrü Bey ve ailesi nereye gidecek? Bulalım.

İtalya

Endonezya

Mısır

Fransa

Türkiye

8 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Tatile gitmek için kim rezervasyonu yapacak ve biletleri alacak?
2. Oranın havası nasıl?
3. Şükrü Bey orada neler yapacak? 3 cümle yazalım.

9 Aşağıdaki cümleler doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazalım.

1. Şükrü Bey’in yarın evlilik yıldönümü. ()
2. Şükrü Bey ve eşi, ailesi İzmir’de yaşıyorlar. ()
3. Lokantada döner yiyecekler. ()
4. Okyanusa dalacaklar. Okyanustaki çeşitli balıkları görecekler. ()
5. Yanardağların eteklerindeki mısır tarlalarını görecekler. ()

Resim 17: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.44

DİNLEME

İLK YOLCULUK

5 Metni dinleyelim ve aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. Alex neden para bozdurmak istiyor?
2. Alex otele gitmek için niçin otobüs yerine taksiyi tercih ediyor?
3. Havaalanında bankalar saat kaçta kadar açık?
4. Alex niye E-5 yolunu tercih etmiyor?
5. Alex niçin acele ediyor?

6 Metni dinleyelim. Aşağıdaki cümleler doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazalım.

1. Otobüsler şehir merkezine yarım saatte bir kalkıyor. ()
2. Alex'in otobüse binmesine gerek yok çünkü şehir merkezi çok yakın. ()
3. Taksi şehir merkezine 15 TL'ye gidiyor. ()
4. Alex'in bavulları çok ağır. ()
5. Şehir merkezine iki gidiş yolu var. ()
6. Alex'in arkadaşları her an gelebilir. Taksiye gerek yok. ()
7. Alex acele ediyor çünkü bankalar kapanabilir. ()

Resim 18: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" A2 Ders Kitabı s.88

OKUMA

ALİŞKANLIKLARIMIZ VE HOBİLERİMİZ

Her insanın iyi ve kötü alışkanlıkları vardır. Alışkanlıkları bırakmak veya değiştirmek kolay değildir. Sigara, kötü bir alışkanlıktır. İnsanlar sigaraya alışır ve daha sonra sigarayı bırakmak, onlar için çok zor olur. Bazı insanlar ise sağlık konusunda çok hassastır. Bu kişiler her sabah spor yapar ve sağlıklı beslenirler. Zararlı yiyecek ve içeceklerden uzak dururlar. Sebze ve meyve yerler. Kalorili yiyecekler yemezler. Boş zamanlarında hobileriyle uğraşırlar. İnsanların farklı zevkleri ve hobileri vardır. Bazı insanlar boş zamanlarında resim yapar, bazıları fotoğraf çeker. Bazıları ise balık tutar. Bu kişiler yaz-kış dinlemez, her zaman balık tutar. Bazıları da pul ya da para koleksiyonu yapar. Pul ya da paraları arar, bulur, alır ve koleksiyonuna katar. Her hobinin zor ve kolay yönleri vardır. Mesela dağcılık ve dalış yapmak zor hobilerdir.

Benim hobim farklı ve renkli taşlar toplamak. Genellikle hafta sonları ve uzun tatillerde taş toplarım. Dağlarda, deniz kenarında, ormanlarda yürürüm ve taş toplarım. Taşları eve getiririm ve onlarla ilgili küçük bir araştırma yaparım. Daha sonra taşları türlerine göre ayırım ve kutulara koyarım. Taş toplamak da kolay bir hobi değil ama zevkli.

Resim 19: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" A2 Ders Kitabı s.72

OKUMA

ÇALIKUŞU

Feride İstanbul'da doğar. Küçük yaşta anne ve babasını kaybeder. Feride'yi teyzesi büyütür. Feride Fransız yatılı okulunda okur. Çok yaramazdır, bu yüzden arkadaşları ona "Çalığışu" adını takarlar. Çünkü Feride de çalığışu gibi hareketlidir.

Feride, yaz tatillerini teyzesinin köşkünde geçirir. Teyzesinin oğlu Kâmrân ile birbirlerini severler ve nişanlanırlar. Bir kadın düğün günü Feride'ye bir mektup getirir. Mektupta "Kâmrân'ın İsviçre'de bir sevgilisi var." diye yazar. Feride mektubu okur, Kâmrân'ı bırakır ve kaçar. Feride, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yapar. Genç ve güzel Feride hakkında çeşitli dedikodular çıkar. Doktor Hayrullah Bey ile tanışır. Hayrullah Bey Feride'yi kızı gibi korur. Halkın dedikodusu üzerine onunla kâğıt üzerinde evlenir. Fakat aralarında sadece baba - kız ilişkisi vardır. Feride o sıralar bir günlüğü tutar, o zaman her şeyi bu deftere yazar. Hayrullah Bey bu defteri bulur, okur ve saklar. Bir süre sonra Hayrullah Bey hastalanır. Feride'ye "Ben öldükten sonra teyzenin yanına git ve bu zarfı Kâmrân'a teslim et." der. Hayrullah Bey'in ölümünden sonra Feride teyzesinin evine gider, zarfı Kâmrân'a verir. Zarfın içinde Hayrullah Bey'in bir mektubu ile Feride'nin günlüğü vardır. Hayrullah Bey, Kâmrân'a "Feride'yi bir daha bırakma." diye yazar. Kâmrân mektubu ve Feride'nin günlüğünü sabaha kadar okur, her şeyi öğrenir. Artık Feride'yi bırakmaz, evlenirler.

4 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Feride nerede doğar?
2. Feride'yi kim büyütür?
3. Okulda Feride'ye neden Çalığışu ismini takarlar?
4. Feride Anadolu'da ne iş yapar?
5. Feride Hayrullah Bey ile niçin evlenir?

5 Aşağıdaki cümleler doğru ise "D" yanlış ise "Y" yazalım.

1. Feride İngiliz okulunda okur. ()
2. Feride yaz tatillerini teyzesinin köşkünde geçirir. ()
3. Kâmrân, Feride'nin halasının oğludur. ()
4. Feride Hayrullah Bey'in kızıdır. ()
5. Kâmrân Feride'nin günlüğünü okur. ()

Resim 20: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" A2 Ders Kitabı s.75

YAZMA

10 Aşağıdaki resimleri inceleyelim. Kişilerin fiziksel özelliklerini yazalım.

İSTANBUL YABANCI

Resim 21: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.19

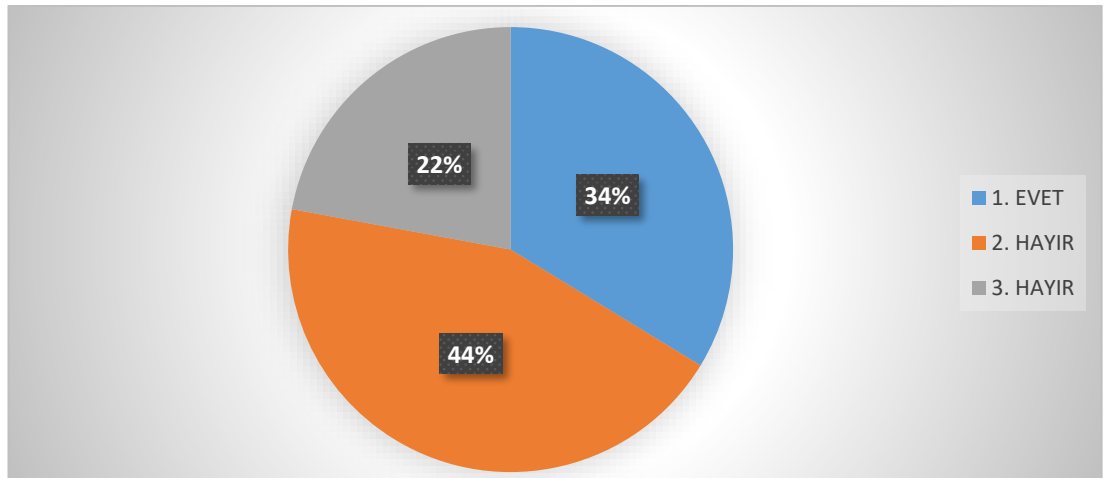
YAZMA

10 En son hangi filmi izlediniz? Özetini yazalım.

- tür
- konu
- yönetmen
- oyuncular

Resim 22: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” A2 Ders Kitabı s.77

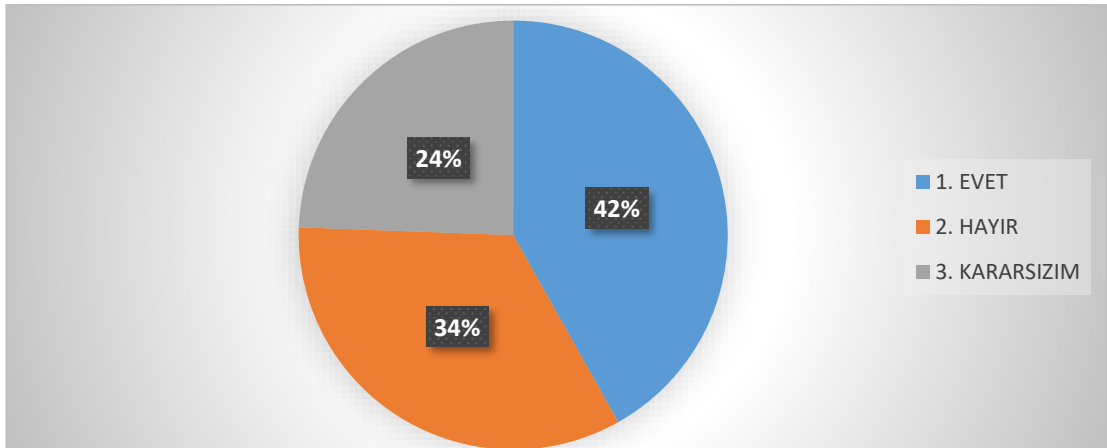
- Çalışma kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler

Grafik 11: Çalışma kitaplarında görsel öğelerin yeteri kadar kullanıp kullanılmadığına dair görüşler

Anketten elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğu İstanbul Yabancılar İçin Türkçe çalışma kitaplarında (A1-A2) görsellere yeteri kadar yer verilmediğini belirtmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, 2652-2663 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde (2012) 'Öğrenci Çalışma Kitabı'nın nitelikleri arasında görsellerin kullanımıyla ilgili bir madde bulunmaktadır: "Konular, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak ve ilgisini çekecek grafik, şekil, resim, fotoğraf, harita, karikatür gibi görsel öğelerle desteklenir." Çalışma kitaplarının amacı öğrenilen bilgileri pekiştirmek olduğu için görsellere yer verilerek öğrencileri motive etmelidir. Ders kitaplarındaki görseller, nasıl ki konunun anlaşılmasını kolaylaştırıyorsa çalışma kitaplarındaki görseller de öğrenilen konunun pekiştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Grafik 11'de İstanbul Yabancılar İçin Türkçe çalışma kitabında yeteri kadar görsel yer verilmediği tespit edilmiştir.

- **Görsel ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler:**

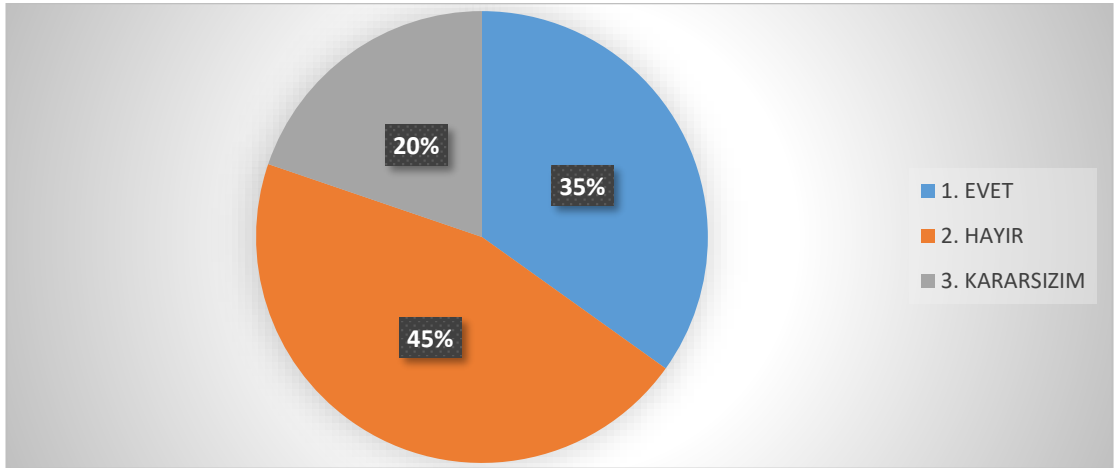

Grafik 12: Görsel ve içerik tasarımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler

Madde 12'deki önermeye verilen yanıtlara bakıldığında çıkan sonuçlar arasında çok fark olmadığı görülmektedir. Verilen yanıtların birbirlerine yakınlığı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setiyle çalışan öğretmenlerin, kitapta yer alan görsellerin tam anlamıyla öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olduğu konusunda çok da

kararlı olmadıklarını göstermektedir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında yer alan görsellerin öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olduğu konusunda kararsız olan ve olumsuz düşünen katılımcıların miktarı görmezden gelinmeyecek kadar fazladır. Kitaplardan kullanılan görsellerin öğrenmeyi her zaman desteklememesiyle ilgili birden fazla neden bulunmaktadır. Her zaman bir görsel öge etkili öğrenme garantisi vermeyebilir. Bireylerin aynı görsel ögeyi algılama tarzı birçok değişkenden dolayı farklılık gösterebilir. “Çocuklar, 12 yaşına kadar görsel öğeleri bir bütün yerine, bölüm bölüm yorumlama eğilimindedir. Daha büyük yaşta çocuklar ise resmi bir bütün olarak algılamakta ve resmin vermek istediği mesaj ile ilgili sonuca ulaşabilmektedir” (Seferoğlu, 2015: 28). Görsel öğelerin algılanmasında kültürel geçmişinde önemi yadsınamaz. Her öğrenci görseli kendi kültür birikimiyle yorumlamaktadır. Bu sebeplerden dolayı bu değişkenleri göz önüne alarak görsel seçimine dikkat ederek öğrenmeyi olumlu yönde destekleyen görsellerin seçilerek ders kitaplarına yerleştirilmesi önem taşımaktadır.

- **Kitaplarda güncel görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler**

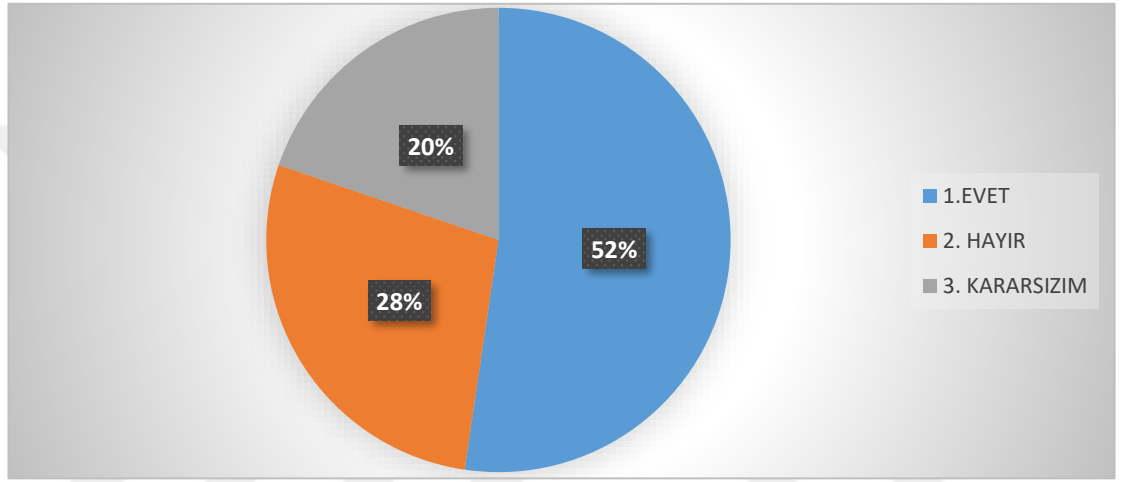

Grafik 13: Kitaplarda güncel görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler

Madde 13'ün yer aldığı görüşe, öğretmenlerin çoğu olumsuz cevap vererek kitapta güncel görsellerin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Anket sonuçlarını

desteklemek için kitaptaki görsellerle ilgili bir inceleme yapılmış ve hem 2013 hem de 2019 basımında aynı görsellerin yer aldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin ders kitaplarına olan ilgisini arttırmak için güncel görsellere yer verilmelidir.

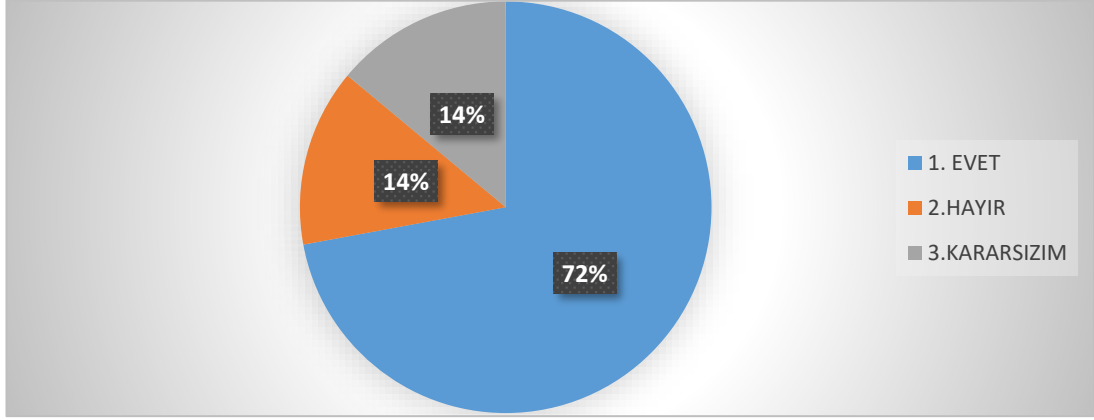
- **Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler**

Grafik 14: Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilip verilmediğine dair görüşler

Bir ders kitabında kullanılan görsellerin anlatılan konuya ışık tutması gerekmektedir. Eğer gelişi güzel bir şekilde görsel kullanmak amacıyla görsellere yer verilirse, bunun öğrenciye hiçbir katkısı olmaz. Bu konuyla ilgili İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında kullanılan görsellerin konularla ilgisi olup olmadığını tespit için öğretmenlere bir görüş yöneltmiştir. Grafik 14'te yer alan sonuçlara bakıldığında, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında öğrenciye aktarılmak istenen konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilip verilmediğine dair hem olumlu hem olumsuz düşünen ve kararsız olduğunu belirten katılımcı oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir.

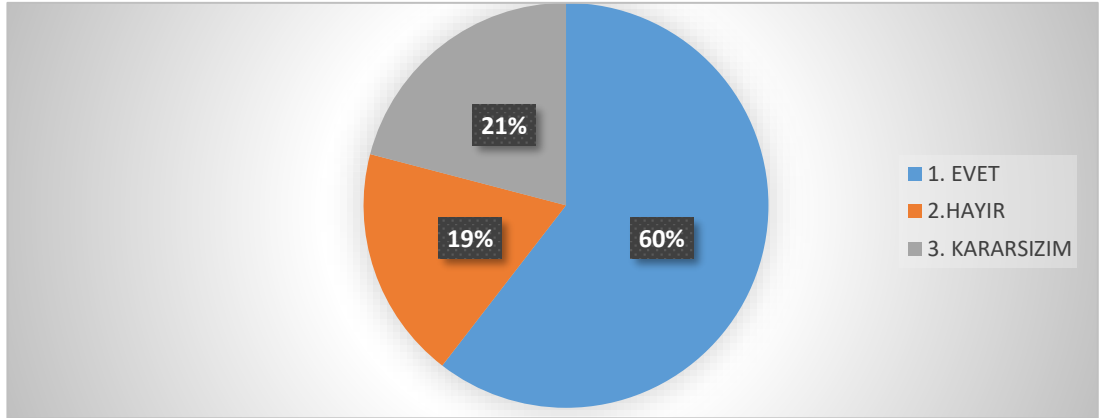
- **Görsellerin anlaşılmasının kolay olup olmadığına dair görüşler**

Grafik 15: Görsellerin anlaşılmasının kolay olup olmadığına dair görüşler

Madde 15'teki görüşe katılımcıların büyük bir çoğunluğu olumlu cevaplar vererek görsellerin anlaşılmasında herhangi bir problem olmadığını belirtmişlerdir. Bu madde büyük bir çoğunlukla kabul görmüştür.

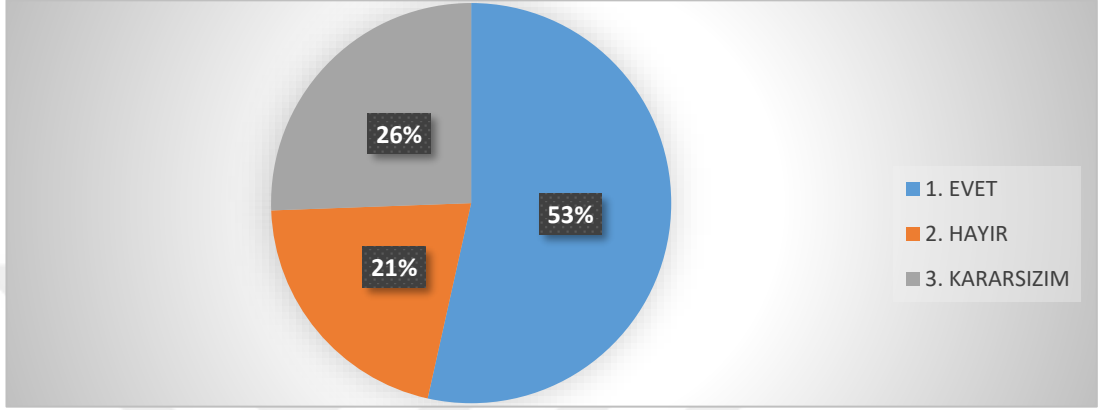
- **Kitaptaki görsellerin, yönelinen yaş grubuna uygun olup olmadığına dair görüşler**

Grafik 16: Kitaptaki görsellerin, yönelinen yaş grubuna uygun olup olmadığına dair görüşler

Bir yabancı dil ders kitabının yaş grubuna göre hazırlanmış olması öğrenmede kolaylık sağlamaktadır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının hedef kitlesi 15 yaş ve üzeri öğrencilerdir. Öğretmenlerden, kitaptaki görsellerin, bu yaş grubuna uygun olup olmadığına dair fikir alınmak istenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu yaş grubuna uygun bir kitap olduğunu belirtmiştir.

- **Görsel öğelerde renk kullanımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler**

Grafik 17: Görsel öğelerde renk kullanımının öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olup olmadığına dair görüşler

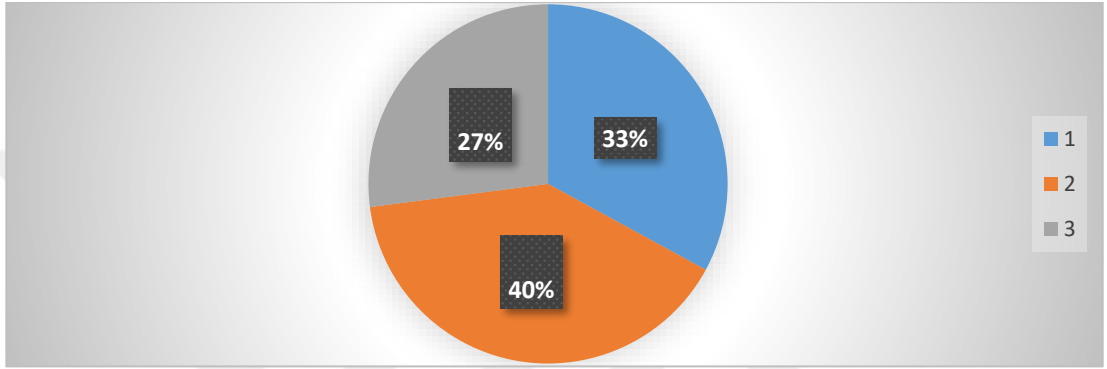
Yukarıdaki görüşle ilgili olan grafiğe bakıldığında öğretmenlerin çoğunun bu görüşe katıldığı görülmektedir. Renk, basit bir konu olarak görülse de renklerin yaş gruplarına göre farklı etkisi olduğu bilinmelidir. Mesela ilkokul çağındaki bir öğrencinin dikkatini canlı ve renkli görseller çekecektir. Bu yüzden öğrencilerin zevkine uygun kitaplar hazırlanarak dikkatlerinin çekilmesi sağlanmalı ve kitaplar hazırlanırken yaş grubunun özelliklerine uygun renklerin seçilmesine özen gösterilmelidir. Buradan yetişkinler için hazırlanmış olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının çocuklara okutulmaması gerektiği anlaşılmaktadır.

Kaptan'a (2004: 4) göre, kitap tasarımlarında gereğinden fazla ve bilinçsiz renk kullanımı karmaşık görsel yapı oluşturmaktadır. Bu karmaşıklığa neden olmamak için renk, okunurluğu arttıracak ve mesajın iletilmesini destekleyecek nitelikte kullanılmalıdır.

6.6. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Metin Tasarımı Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının metin tasarımı açısından değerlendirilmesine ilişkin ankette 2 madde bulunmaktadır.

- **Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğelerin vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilip verilmediğine dair görüşler**

Grafik 18: Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğelerin vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilip verilmediğine dair görüşler

Madde 18, kitapta öğretilmesi hedeflenen unsurların aktarılmasında vurgulama yönteminin kullanıp kullanılmadığı ile ilgilidir. Sonuçlara göre, öğretmenlerin çoğunluğu kitapta vurgulama yönteminin kullanılmadığını düşünmektedir. İstanbul kitabındaki (A1, A2) metinlerde, bir metin haricinde (bakınız; Resim 23) hiçbir metinde vurgulama yönteminden faydalanılmadığı gözlemlenmiştir. Bütün sözcükler aynı renk tonu, aynı yazı boyutu ve aynı yazı karakteriyle yazılmıştır. Sadece konu açıklamalarında Türkçe ve İngilizce açıklamalar birbirinden kolayca ayırt edilebilsin diye farklı yazı stilleriyle yazılmıştır. Türkçe açıklamalar normal yazı stili ile yazılırken İngilizce açıklamalarda italik yazı stili tercih edilmiştir.

7 Aşağıdaki metni okuyalım. Tabloyu örnekteki gibi tamamlayalım.

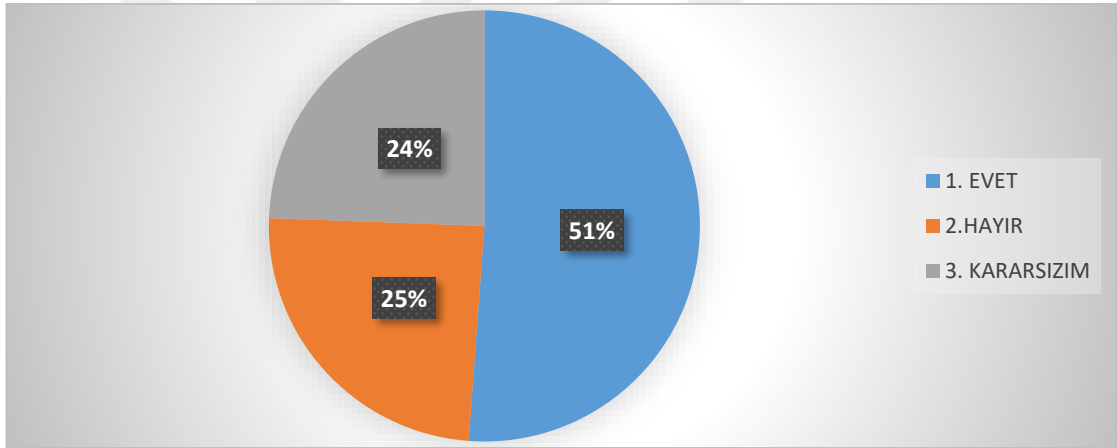

Ben Serkan. Ben öğretmenim. Burası benim sınıfım. Bu çocuk benim öğrencim. Onun adı Hasan. O çok çalışkan. O teneffüste bana soru soruyor. Diğer öğrenciler sınıfta yok. Çünkü onlar bahçede. Onların dersi 5 dakika sonra başlıyor. Biz her gün okula geliyoruz. Bizim dersimiz 09.00'da başlıyor, 13.00'da bitiyor. Siz kaçta okula gidiyorsunuz? Sizin dersleriniz öğlen mi bitiyor akşam mı?

Ben	O	Biz	Onlar
Benim	Senin	Sizin

Resim 23: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.54

- Metinlerin, görsellerle bir bütünlük içerisinde olup olmadığına dair görüşler

Grafik 19: Metinler, görsellerle bir bütünlük içerisindedir.

Dil eğitiminde metinlerin kullanımı önemlidir. Çünkü metinler hem kelime, hem de dil bilgisi öğrenimini kalıcı hale getirmektedir. Öğrenciler okuma becerisini kazandıktan sonra yazma becerilerini geliştirebilmektedirler. Bir kelimeyi ve bir dil bilgisi kuralını anlamının yolu iyi bir şekilde hazırlanmış metinlerden geçmektedir. Bu sebeplerden dolayı ders kitaplarında metin tasarımına özen gösterilmelidir. Kullanılacak görselin de metinle bir bütün içerisinde yer alması gerekir. Çünkü özellikle yabancı dil öğrenmeye yeni başlayan bir öğrenci metne bakmadan önce görsele bakacak ve ondan çıkarımlar yaparak metni yorumlayacaktır. Görsele baktığında kafasında oluşturduğu metne göre metni algılayacaktır.

Güleç (2016: 28) ‘Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının İncelenmesi’ adlı doktora çalışmasında, görsel unsurlarla birlikte sunulan metinlerin tasarımına, metnin sayfaya yerleştiriliş biçimine ve görsel unsurlarla uyumuna dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü ders kitaplarında, metinlerin öğrenciye aktarılma şekli en az kitaplar kadar önem taşımaktadır (Okur, 2014: 115).

Madde 19’un yer aldığı grafikten elde edilen bulgulara göre ise, öğretmenlerin yarısı (%51) İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki görsellerin metni yansıttığını düşünmektedir. Geri kalan %49 oranındaki katılımcı ise görsellerin metni desteklemediğini ve bu konuda kararsız olduklarını belirten katılımcılardır. Madde 19’daki sonuçlara bakılarak kitapta yer alan görsellerin metinlerle olan uyumu gözden geçirilmelidir. Çünkü görsellerin metinlerle uyum içerisinde olması temel düzeydeki öğrencilerin metni anlayıp yorumlayabilmesi için çok önemlidir.

6.7. Katılımcıların ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’yla İlgili Görüşleri

Katılımcılara ankette sorulan “*İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti ile ilgili eklemek istediğiniz başka unsurlar var mı?*” sorusu üzerine aşağıdaki cevaplara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin anket sonuçları numaralandırılmıştır. Cevaplara destek amacıyla kitaplardan örneklere de yer verilmiştir. Bu sorunun katılımcılara yöneltilmesindeki amaç, bu kitabı kullanan öğretmenler tarafından kitabın sadece görsel düzen açısından değerlendirilmesi değil, aynı zamanda kitapta yer alan diğer problemlere de değinilmesi ve bazı maddelerde yer alan görüşleri desteklemeyen katılımcıların tavsiyelerinin alınmasıdır. Aşağıda katılımcıların İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabıyla ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.

- **Öğretmen Görüşü 1:** “*Bu konu dışında eklemek istediğim birkaç cümle var: Kitaplardaki cümlelerin tashihi hususuna daha çok dikkat edilmeli. Özellikle A2*

Kitabı'nda çok sayıda harf ve ek hatası var. Ses dosyalarında da ses kalitesi noktasında ciddi problemler var.”

• **Öğretmen Görüşü 2:** *“Kullanılan yazı puntosu 1 punto daha yükseltilebilir. Özellikle kelime listelerinin puntosu çok küçüktür. A1 seviyesinde zaman konusunda sadece şimdiki zamana yer verilmiştir. Tek bir zamanın verilmesini doğru bulmuyorum. Çünkü A1 seviyesinde dil öğrenen bir kişiyle dünden ve yarından bahsetmemek mümkün değildir. Özellikle bu kaynağın Türkiye'de kullanılması plânlanmışsa, Türkçe öğrenen kişinin geçmiş ve gelecek zaman ifadelerine maruz kalmamış veya ihtiyaç duymamış olması mümkün değildir.”*

• **Öğretmen Görüşü 3:** *“Kitapta yer alan görseller, bazı metinlerle uyumsuzdur.”*

• **Öğretmen Görüşü 4:** *“Özellikle A2 kitabında hatalar bulunmaktadır. Görseller arasında uyumsuzluk vardır.”*

• **Öğretmen Görüşü 5:** *“Bazı görseller metni tam olarak anlatmıyor. Bu hususta geliştirme yapılabilir.”*

• **Öğretmen Görüşü 6:** *“Kitapta yer alan görseller, bazı metinlerle uyumsuzdur. Görsel haricinde bir yorum yapmak gerekirse, kitapta birçok hata olduğunu söyleyebilirim.”*

• **Öğretmen Görüşü 7:** *“Dilbilgisi konuları bazen yetersiz kalabiliyor ve bazı metinler öğrencilere çok sıkıcı geliyor.”*

• **Öğretmen Görüşü 8:** *“Görseller, metni tam olarak yansıtmamaktadır. Bu husus Türkçeyi yeni öğrenecek olan öğrenciler ve kişiler için kalıcı hatalara sebebiyet verebilir.”*

• **Öğretmen Görüşü 9:** *Türk kültürünü tanıtıcı, dili öğrenirken ülkeyi de yaşatabilecek öğeler eklenebilir.*

• **Öğretmen Görüşü 10:** *Bu kitap içerisinde yer alan görsel öğeler yetersizdir; ancak bunlar haricinde de birçok eksik olduğunu düşünmekteyim. Kitap içerisinde yer alan dinleme ve okuma becerileri sadece bu becerileri ölçmek için hazırlanmamış; bunların yanı sıra hazırlanan aktiviteler yazma becerisini de ölçmektedir. Dinleme*

becerisiyle ilgili alıştırmalar sadece dinleme becerisiyle ölçülmeli ve öğrencinin dikkatini sadece dinleme metnine vermesi sağlanmalıdır.

DİNLEME

9 Metni dinleyelim ve soruları cevaplayalım.

SEÇİM VAATLERİ

1. Gençler üniversiteye nasıl girecek?
.....
2. İstanbul – Ankara arası kaç dakika olacak?
.....
3. Trafik yoğunluğunu azaltmak için neler yapacaklar?
.....
4. İnsanlar çok çalışacak mı?
.....
5. Ne bedava olacak?
.....

Resim 24: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı s.41

DİNLEME

13 Aşağıdaki diyalogu dinleyelim. Uygun kelimelerle tamamlayalım.

YOL TARİFİ

Harun ile Ömer spor salonuna gidiyorlar. Harun otoparkta ve yolu bulamıyor. Ömer ona yolu tarif ediyor:

Harun: Alo!

Ömer: Efendim!

Harun: Merhaba Ömer. Şu an otoparktayım. Spor salonuna nasıl gelebilirim?

Ömer: Harun, şimdi otoparktan ve sağa

Harun: Atatürk Caddesi sanırım.

Ömer: Evet, oradan Şifa Hastanesine kadar

Harun: Evet, hastaneyi şu anda.

Ömer: Şimdi oradan karşıya ve Halk Kütüphanesinden sola

Harun: İstiklal Caddesi'ne mi

Ömer: Evet, oradan da dosdoğru Gül Çiçekçisi'ni ve Atatürk Lisesini

Harun: Bahar Büfesi'ni

Ömer: İşte oradan sağa ve yolun karşısına

Harun: Süper! Gençlik Spor Salonu'nun önündeyim.

Ömer:, haydi.

Harun: Tamam, şimdi. Görüşürüz.

Ömer:

Resim 25: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Ders Kitabı s.11

Resim 24 ve 25'e bakıldığında 11 numaralı katılımcı yorumunun desteklendiği görülmektedir. Amacın dinleme becerisini ölçmek olmasına rağmen etkinlik öğrenciyi yazma becerisine de yöneltmekte ve öğrenci tek bir beceriye odaklanamamaktadır.

- **Öğretmen Görüşü 11:** *Kitapta çok fazla hata var. Dinleme metinleri ses kalitesi bakımından iyi değil. Bazı ünitelerde aşırı bir konu yoğunluğu mevcuttur. Bazı seviyelerde günlük Türkçede kullanılmayan dil bilgisi konularına da yer verilmiş. Kitapta video adına hiçbir şey yok. Kitap dil bilgisi ve okuma ağırlıklı. Kitabın güncellenmesi gerekiyor. Geçmişte doğru kabul edilen ama şu an güncelliğini yitiren birçok bilgi yer almaktadır.*
- **Öğretmen Görüşü 12:** *Dinlemeler anlaşılır ve net değil. Özellikle C1 dinlemeleri. Anladığım kadarıyla doğal metinler seçilmeye çalışılmış (röportaj, dizi ve film kesitleri gibi) ama bu yapılırken metnin anlaşılabilirliği göz ardı edilmiş. Dinlemelerin daha profesyonel bir ortamda yapılması gerekiyor.*
- **Öğretmen Görüşü 13:** *Kitaptaki Arapça ya da İngilizce açıklamalar kötü duruyor üstelik yararsız. Kahve falı ve masallara daha dikkat edilmeliydi (A2). Metinler genellikle düzeylere uygun değil, zor metinlerin birçok görselle desteklenmesi yapılabilirdi; kitaptaki resimler yasak sarmak için kullanılmış sanki. "Bir sürü resim var" diyebilmek için.*
- **Öğretmen Görüşü 14:** *Yeniden revize edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dört temel beceride değişiklik yapılması gerekiyor.*
- **Öğretmen Görüşü 15:** *Çok güzel ve faydalı bir kitap.*
- **Öğretmen Görüşü 16:** *"Kitaptaki görsellerin kullanımında hatalar yer almaktadır. Bugün bir sorunla karşılaştım. A2 seviyesindeki öğrencilere ders vermekteyim. Şu an elimizdeki kitap 2018 yeni basım bir kitap; ancak yemek tarifleri konusunda menemeni anlatırken görselde sütlaç görseli yer almakta. Birçok kurum tarafından kullanılan bir kitabın böyle hatalara düşmemesi gerekmektedir. Bu sadece çok küçük bir örnektir."*

A2 çalışma kitabının 2017 basımında bir ünite de anlatılan sütlaç tarifi yer almaktadır. 2018 basımında ise bu tarifi değiştirilerek yerine menemen tarifinin yazıldığını, görsellerin ise değiştirilmeyerek menemen metninin yanında sütlaç görselinin yer aldığı tespit edilmiştir.

OKUMA

2. Aşağıdaki metni okuyalım. Boşlukları, kutucuktaki kelimeler ile dolduralım.

serpin	eritin	pişirin	doğrayın
kırın	çirpin	yıkayın	
ekleyin	koyun	dökün	

MENEMEN YAPALIM

4 domates ile 3 biberi ve küp küp tavaya 1 kaşık tere yağı ve yağı Daha sonra domatesler ve biberler tavaya Bir köşeye 3 yumurta ve Yumurtayı tavadaki domates ve biberlerin üstüne ve 3 dakika üzerine tuz, karabiber Afiyet olsun.

DİL BİLGİSİ

Resim 26: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A2 Çalışma Kitabı s.4

- **Öğretmen Görüşü 17:** “Türk kültürünü tanıtıcı, dili öğrenirken ülkeyi de yaşatabilecek öğeler eklenebilir.”

Bayramlarla ilgili bir metinde özel yemeklerden bahsedilirken görseldekilerin yerine Türk kültürünü yansıtmak amacıyla baklava ve yaprak sarması gibi bayramda yapılarak gelenekselleşmiş yemekler tercih edilebilir.

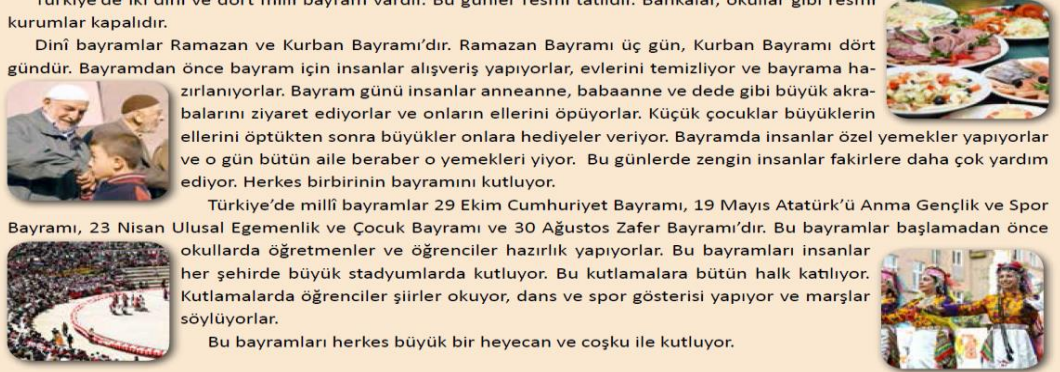
BAYRAMLAR

Türkiye’de iki dinî ve dört millî bayram vardır. Bu günler resmî tatildir. Bankalar, okullar gibi resmî kurumlar kapalıdır.

Dinî bayramlar Ramazan ve Kurban Bayramı’dır. Ramazan Bayramı üç gün, Kurban Bayramı dört gündür. Bayramdan önce bayram için insanlar alışveriş yapıyorlar, evlerini temizliyor ve bayrama hazırlanıyorlar. Bayram günü insanlar anneanne, babaanne ve dede gibi büyük akrabalarını ziyaret ediyorlar ve onların ellerini öpüyorlar. Küçük çocuklar büyüklerin ellerini öptükten sonra büyükler onlara hediyeler veriyor. Bayramda insanlar özel yemekler yapıyorlar ve o gün bütün aile beraber o yemekleri yiyor. Bu günlerde zengin insanlar fakirlere daha çok yardım ediyor. Herkes birbirinin bayramını kutluyor.

Türkiye’de millî bayramlar 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve 30 Ağustos Zafer Bayramı’dır. Bu bayramlar başlamadan önce okullarda öğretmenler ve öğrenciler hazırlık yapıyorlar. Bu bayramları insanlar her şehirde büyük stadyumlarda kutluyor. Bu kutlamalara bütün halk katılıyor. Kutlamalarda öğrenciler şiirler okuyor, dans ve spor gösterisi yapıyor ve marşlar söylüyorlar.

Bu bayramları herkes büyük bir heyecan ve coşku ile kutluyor.

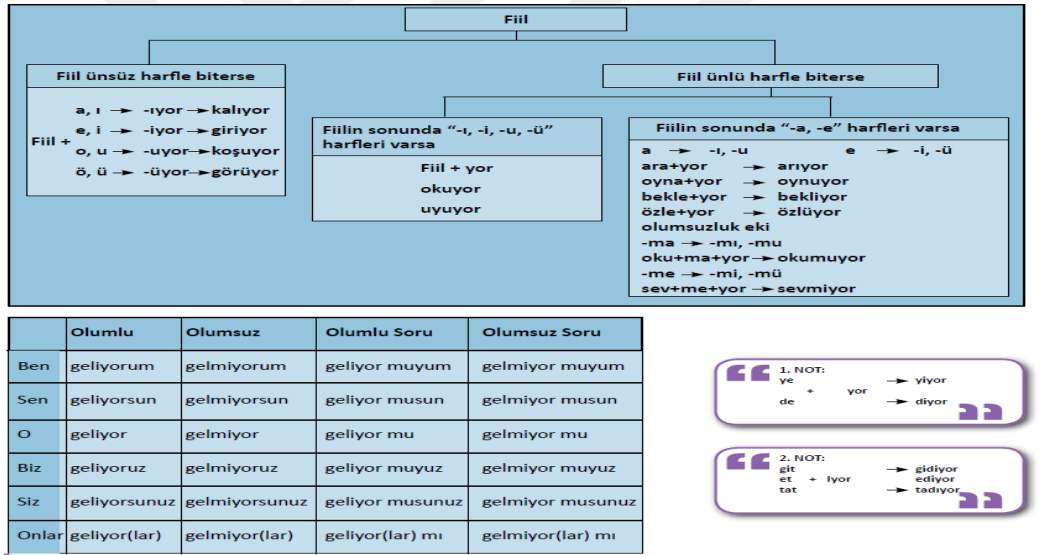
Resim 27: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.72

- **Öğretmen Görüşü 18:** Ünite içeriklerinde tercih edilen bazı görseller konuyla tam olarak bütünlük sağlanmamaktadır. Mesela A1 4. Ünite girişinde ailemizi tanıtmak konusu işlenmekte ve bir İstanbul görseli yer almaktadır. İstanbul görseli yerine dede, nine, anne, baba, çocuklardan oluşan geniş bir ailenin görseli daha uygun olabilirdi. Bu şekilde bazı görsellerin yenilenmesi düşünülebilir. Bir de çağımızda

teknoloji hızla gelişmekte olduğu için özellikle teknolojik aletlerin geçtiği metinlerin ve görsellerinin yenilenmesi gerekmektedir.

- **Öğretmen Görüşü 19:** “Öğrencilere dil öğretilirken dil bilgisi sıralaması düzenlenebilir. Örnek: Haftanın günleri, ayları, saatleri... Ayrıca kitapta renkler için de yer verilebilir. Şimdiki zaman için yapılan anlatım tablosu düzenlenebilir” (bkz. Resim 28).

Resim 28’de şimdiki zaman kurallarının yer aldığı görsele yer verilmiştir. Görsele bakıldığı zaman öncelikle detaylı olarak kuralların verildiğini, daha sonra ise şahıs ekleriyle anlamlarına göre (olumlu, olumsuz ve soru) nasıl kullanılacağı gösterilmektedir. Kuralların, parçadan bütüne doğru verildiği görülmektedir.

Resim 28: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı s.40

SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanan “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” temel düzey A1 ve A2 ders kitaplarının görsel düzenini incelemek için yapılan bu çalışma 2018-2019 öğretim yılında, yükseköğretim düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe dersi veren 90 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler içinden İstanbul kitabını kullanan 72 öğretmenin yanıtları seçilerek bu çalışma için değerlendirilmiştir.

Anket için toplam 9 soru hazırlanmıştır. Anket, 7. soruya kadar bu alanda çalışan bütün öğretmenleri hedef almıştır. Bu sebeple, anket girişinde ‘İstanbul Yabancılar İçin Türkçe’ ders kitabını kullanmayan öğretmenlerin 8. ve 9. soruları cevaplamamaları gerektiği belirtilmiştir. Buradaki amaç, genel olarak bu alanda çalışan öğretmenlerin eğitim durumu, meslek tecrübeleri ve kullandıkları diğer kitaplar hakkında bilgi edinmektir. Çıkan sonuçlarda ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunu İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını kullanan öğretmenlerin oluşturduğu görülmüştür.

‘İstanbul Yabancılar için Türkçe A1-A2 ders ve çalışma kitaplarının görsel düzen açısından incelemesi’ adlı çalışmanın birinci bölümünde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır.

Kuramsal çerçeve olan ikinci bölümde ise genel olarak dil kavramından bahsedilerek yabancılar Türkçe öğretimi alanında geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalar ortaya konulmuştur. Buradaki amaç yabancılar Türkçe öğretimi alanında geçmişte ve günümüzde yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermektir. Günümüzde dünyanın birçok ülkesinde yabancılar Türkçe öğretilmektedir ve bu nedenle de başta Yunus Emre Enstitüsünün dünyanın birçok yerinde açtığı Türkçe öğretim merkezleri olmak üzere birçok devlet ve özel üniversite tarafından açılan Türkçe öğretim merkezlerinde Türkçenin öğretildiğinden bahsedilmiştir. Bu alanda hazırlanmış olan ders kitaplarının kronolojik olarak listesi verilerek yıldan yıla kitap sayısında ne kadar artış olduğunu ve bu artışın sebeplerini göstermek amaçlanmıştır. Son yıllarda yayınlanmış olan kitap sayısının artış gösterme nedeni olarak da insanların kendi ülkelerinde yaşadığı siyasi, ekonomik problemler ve Türkiye’ye gelerek daha iyi bir eğitim almayı istemeleri gösterilmiştir. Bu sebeplerden dolayı da Türkçe öğrenmeye

olan talebin arttığı tespit edilmiştir. Türkiye 'de bu alanda bu kadar çalışma yapılmasına ve Türkçe öğrenmeye olan talebin artmasına rağmen yine de çok büyük bir eksiklik olduğu vurgulanmıştır. Bu eksiklikte üniversitelerin 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi' adı altında bir lisans programı açmamış olmalarından kaynaklanmaktadır. Üniversitelerin Türkçe Öğretmenliği veya Türk Dili ve Edebiyatı gibi anadil öğretimine yönelik programların olmasına karşın, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik bir lisans programının olmadığı belirtilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programının açılması demek bu alandan mezun olan öğretmenlerin bu alanda daha fazla donanıma sahip olması anlamına gelmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, birçok üniversite tarafından kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının hazırlanırken nasıl bir yol izlendiğini, görsel düzen açısından nasıl bir plan içerisinde hazırlandığını gösterebilmek için MEB tarafından belirlenmiş olan görsel düzen inceleme ölçütlerine ve görsel tasarım ilkeleriyle birlikte bazı doktora ve yüksek lisans çalışmaları da incelenerek İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders setinin incelenmesi için görsel ölçütler belirlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırmanın hem nitel hem de nicel bir araştırma olduğu belirtilmiştir. Araştırma uygulanan soru kâğıtlarıyla gerçekleştirildiği ve sonuçların sayısal verilerle ifade edildiğinden dolayı nicel bir araştırma olduğundan bahsedilmiştir. Verilerin toplama aracı olarak araştırmacı tarafından bir anket hazırlanmıştır.

Beşinci bölümde, öncelikle İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setinin tanıtımı yapılmıştır. Daha sonra ise internet yoluyla anketi ulaştırdığımız 90 yabancı dil olarak Türkçe öğretmenin görüşü sonucu oluşan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde hem SPSS 20. 0 for Windows programı kullanılarak elde edilen bulgular hem tablolar halinde, hem de grafikler halinde hazırlanarak sunulmuştur.

Altıncı bölümde ise dördüncü bölümde sunulan bulgular ışığında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı görsel düzen açısından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabıyla ilgili çok fazla olumsuz bir düşünceye sahip olunmamasına rağmen, bazı sonuçlara verilen cevapların birbirine çok yakın olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda ankette elde eden sonuçlar

genelden özele doğru açıklanmıştır. Anketin değerlendirilmesinden elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

a) **Kapak tasarımından elde edilen sonuçlar:** Kapak tasarımıyla ilgili sonuçlara bakıldığında katılımcıların olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Kitabın kapağı kalitelidir.
- Kitabın ön ve arka kapağı birbirleriyle uyumludur.
- Kapak, içerik hakkında bilgi vermektedir.
- Kitap cildi uzun süreli kullanıma elverişlidir.

b) **Sayfa tasarımından elde edilen sonuçlar:** Katılımcılar sayfa tasarımıyla ilgili maddelere yüksek oranda olumlu cevaplar vermişlerdir. Aşağıda çalışma sonucunda katılımcılardan elde edilen görüşlere yer verilmiştir:

- Yazı karakteri okunabilir durumdadır.
- Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmıştır.
- Sayfa düzenlemesi, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisindedir.

c) **Görsellerin kullanımıyla ilgili elde edilen sonuçlar:** Katılımcıların 'İstanbul Yabancılar İçin Türkçe' ders kitabında kullanılan görsellerle ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

- Görsel öğeler okuma akışını engellememektedir.
- Kitaplarda güncel görsellere yer verilmemiştir.
- Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilmiştir.
- Ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.
- Çalışma kitaplarında görsellere yeteri kadar yer verilmiştir.

- Görsel ve içerik tasarımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.
- Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilmemiştir.
- Görsellerin anlaşılması kolaydır.
- Kitaptaki görseller, yönelinen yaş grubuna uygundur.
- Görsel öğelerde renk kullanımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.

d) Metin tasarımıyla ilgili sonuçlar: Katılımcıların metin tasarımıyla ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

- Metinler, görsellerle bir bütünlük içerisindedir.
- Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğeler vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilmemiştir.

Anket sonuçlarına bakıldığında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabıyla ilgili *olumsuz* görüşlerin sadece iki maddeden oluştuğu görülmektedir:

- 1) Kitaplarda güncel görsellere yer verilmemiştir.
- 2) Metinlerde hedeflenen konuyla ilgili olan öğeler vurgulama yöntemi kullanılarak dikkat çekici biçimde verilmemiştir.

Yukarıdaki maddelerde bu iki maddenin biri görsellerin kullanımıyla diğeri ise metin tasarımıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu durumda katılımcıların, genel olarak kapak ve sayfa tasarımını iyi düzeyde buldukları sonucuna varılabilir.

Anketten elden edilen sonuçlar, düşük düzeyde ve yüksek düzeyde kabul gören maddeler olmak üzere ikiye bölünerek detaylı olarak incelenmiştir. Katılımcılar, ankette yer alan bazı maddelere neredeyse eşit miktarda cevap vermişlerdir. Bazı maddelerde ise verilen cevaplar arasında büyük farklar olduğu tespit edilmiştir. Olumlu düşünen katılımcı oranıyla olumsuz düşünen ve kararsız olan katılımcı oranı arasında çok bir fark olmadığı ve düşük oranla kabul gören maddelerin olduğu

görülmüştür. Bunun sebebi olarak katılımcıların kitapta yer alan görseller hakkında yeteri kadar fikir sahibi olmadığı ve görsellere gereken önemi vermediği söylenebilir.

- Neredeyse eşit miktarda cevap verilerek düşük düzeyde kabul gören maddelerden biri *kapak tasarımıyla* ilgilidir;
- Kapak, içerik hakkında bilgi vermektedir (Evet:%54, Hayır: %48, Kararsız: %13).
 - Diğer düşük düzeyde kabul gören madde ise *görsellerin kullanımıyla* ilgilidir;
- Çalışma kitaplarında görsellere yeteri kadar yer verilmemiştir.(Evet:%42, Hayır: %34, Kararsız: %22)
 - Yüksek düzeyde kabul gören maddeler ise aşağıdaki gibidir;
- Kitabın ön ve arka kapağı birbirleriyle uyumludur (Evet:%87, Hayır: % 6, Kararsız: 7%).
- Kitabın kapağı kalitelidir (Evet:%83, Hayır: %9, Kararsız: %8).
- Yazı karakteri okunabilir durumdadır (Evet:%93, Hayır: %1, Kararsız: %6).
- Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmıştır (Evet:%86, Hayır: %7, Kararsız: %7).
- Görsellerin anlaşılması kolaydır (Evet:%72, Hayır: %14, Kararsız: %14).
- Sayfa düzenlemesi, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisindedir (Evet:%64, Hayır: %20, Kararsız: %16).
- Kitaptaki görseller yönelinen yaş grubuna uygundur (Evet:%60, Hayır: %19, Kararsız: % 21).

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak özelde araştırmanın konusu olan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında, genelde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki diğer ders kitaplarının görsel düzen açısından iyileştirilmesi için neler yapılabileceğine ilişkin fikirlere ulaşılmıştır. Bu çalışmanın İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını hazırlayanlar, kullanan kurumlar ve

öğretmenler için faydalı olunacağı düşünülmektedir. Aşağıda çalışmadan elde edilen sonuçların hem İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabına, hem de Yabancılar için Türkçe Öğretimi alanında çalışmalar yapan kişi ve kurumlara nasıl bir fayda sağlayacağına dair öneriler sunulmaktadır.

Çalışmanın ana konusunun İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının görsel düzen açısından değerlendirilmesi olmasına rağmen, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki birçok güncel çalışmaya da yer verilmiştir. Geçmişten günümüze kadar yayınlanmış olan bütün ders kitaplarına, yabancı dil olarak Türkçe eğitimi veren bütün kurumlarla birlikte yaptıkları çalışmalara yer verilmiştir. Bu yüzden bu çalışmayı okuyan öğretmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan güncel çalışmalar hakkında bilgi sahibi olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitabı hazırlayacak olan kurum ve öğretmenlere görsel düzenin ders kitabında nasıl bir öneme sahip olduğu konusunda fikir verecek ve onları yönlendirecektir.

Ayrıca çalışma için anket soruları hazırlanırken, öğretmenlerin kitapla ilgili genel görüşleri alınmış ve anketin sonunda öğretmenlere “*İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Seti ile ilgili eklemek istediğiniz başka unsurlar var mı?*” sorusu yöneltilmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının yeni basımlarının bu sorudan elde edilen öğretmen görüşleri de dikkate alınarak hazırlanması yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIK, F : Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretiyorken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü **“Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu”**, 2008.
- AĞAR, M. E: :“Türkçe Öğretiminin Tarihçesi” , **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi** 2004 C.1, s.1-10.
- AKDOĞAN, G./ Kurt Ö. :“Türkiye’de Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Ankara Üniversitesi TÖMER”
- AKDOĞAN, G./ Özkan, A. / Kurt, C : Türkiye’ de Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Ankara Üniversitesi TÖMER, **“Avrupa’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi**

AKMAN, G. : **Sempozyumu” (25-26 Ekim 2001)**
: Bilimsel Araştırma Yöntemleri
Dersi Nicel Ve Nitel Araştırma
Yöntemleri, Afyon Kocatepe
Üniversitesi, 2014

AKSAN, D. : **Türkçenin Gücü**, Seçkin
Yayıncılık, 2011

AKSAN, D. : Anadili, **Türk Dili**, 1975, s.
283-285

AKSAN, D. : **Anlambilim, Anlambilim
Konuları ve Türkçenin An-
lambilimi**, Engin Yayıncılık, An-
kara, 1997.

AKSAN, D. : **Her Yönüyle Dil**, Türk Dil
Kurumu Yayınları, Ankara,
2000.

ALTUN, M. : Dilin Sınırları, 15.12.2018 tarihinde
<http://www.dilbilimi.net/dilinsinirlari.pdf>
,2006 adresinden erişildi.

ALYILMAZ, C.

:Türkçe Öğretiminin Sorunları,
Turkish Studies, C. 5(3), 2010, s.
728-749.

ASLAN, M.

: Tarihi Süreçte Türkçenin
Yabancı Dil Olarak Öğretimi,
Öğrenimi Çalışmaları, **A
Historical Perspective on
Teaching and Learning of
Turkish as a Foreign Language-
KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi /
KSU Journal of Social Sciences**,
C. 9-(2), 2012 –S.67-188.

BANGIR, ALPAN G.

:Ders Kitaplarındaki Metin
Tasarımı, **Türk Eğitim Bilimleri
Dergisi**, Kış 2008, 6(1) s.107-
134.

BANGIR, ALPAN G.

:Ders Kitaplarındaki Grafik
Tasarımın Öğrenci Başarısına Ve
Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi,
**Eğitim Bilimleri ve Uygulama-
Gazi Üniversitesi**, 2004, 3 (6),
193-209.

BOYLU, E. , BAŞAR, U.

:Türkçe Öğretim Merkezlerinin
Güncel Durumu Ve
Standartlaştırılması Üzerine,

**“Prof. Dr. İbrahim KAVAZ
Özel Sayısı” Akademik Sosyal
Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4,
Sayı: 24, Mart 2016, s. 309-324**

CANDAŞ K. ,Z.

:Yabancı Dil Olarak Türkçenin
Öğretimi ve Karşılaşılan
Sorunlar, **Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Dergisi**, 42(2), 265-277, 2009.

CEMİLOĞLU, M.

:**İlköğretim Okullarında
Türkçe Öğretimi**, İstanbul:
Aktüel, 2004.

ÇELEBİ, M. D.

:Türkiye’de Anadili Eğitimi ve
Yabancı Dil Öğretimi, **Sosyal
Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı:
21, 2006/2 (285-307 s.)

DEMİREL, Ö.

: **Öğretim Teknolojileri ve Ma-
tertyal Tasarımı**, Pegem Akademi
Yayıncılık, 2007

DEMİREL, Ö. ,ALTUN, E.

: **İlkokullarda Türkçe Öğretimi
ve Sorunları**

GEDİK, E.

: Yeni Hayat’
<https://www.dr.com.tr/Kitap/Yeni->

Hayat-Yabancı-Cocuklar-Icin-Turkce/Foreign-Languages/Language/Phrase-Book-And-Language/urunno=0000000649496 adresinde 10.12.2018 tarihinde erişildi.

ERCİLASUN, A. B., BÜLBÜL, B.

:Türk Dilinin Bugünkü Durumu ve Yayılma Alanları, Yükseköğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara, 2011.

ERCİLASUN, A. ,B.

:Türk Dilinin Bugünkü Durumu ve Yayılma Alanları (1997) Yükseköğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri (Hızl.: Korkmaz vd.), Yükseköğretim Matbaası 4. Baskı, Ankara, 55-63,1997.

GEDİK, E.

: Yeni Hayat

<https://www.dr.com.tr/Kitap/Yeni-Hayat-Yabancı-Cocuklar-Icin-Turkce/Foreign-Languages/Language/Phrase-Book-And-Language/urunno=0000000649496> adresinden 10.12.2018 tarihinde erişildi.

GÖÇER A., MOĞUL S.

:Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış: **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3, Summer** , s. 797-810, 2011

GÖÇER, Ali, TABAK, G., COŞKUN, Ç.

:Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası, TÜBAR, XXXII-/ Güz, 2012.

GÜLERYÜZ H.

:Yaratıcı Çocuk Edebiyatı, Edge Akademi Yayıncılık, 2003

GÜLERSOY, A. E.

:İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi, 2013, **International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education. volume 2, issue 1. İzmir.**

GÜNEŞ, F.

: **Ders Kitaplarının İncelenmesi**, 2002, Ankara, Ocak Yayınları

GÜZEL, A.

:Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Anabilim Dalları Hakkında Yeni Projelerimiz. **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 13, 63- 86, 2004.

HENGİRMEN M.

: **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi**, 1997,Ankara: Engin Yayınevi.

İŞCAN, A.

: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Önemi. **Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(4), 29-36, 2011.

KAPTAN G.

KAPTAN S.

: Ders Kitaplarındaki Tasarım

YAKUP A.

Sorunları Ve Öğrencilerin Öğrenme
Düzeyine Etkisi - **XIII. Ulusal
Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9
Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Malatya,**

<https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/438.pdf> adresinden 20.10.2018 tarihinde ulaşıldı.

KARABABA, C.

:Yabancı Dil Olarak Türkçenin
Öğretimi Ve Karşılaşılan So-
runlar, **Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Dergisi**, C. 42(2), Z. C. 2009,
S.265-277.

KARABÖLÜK, N.

:**İlköğretim Birinci Kademe
Öğrencilerine Yönelik Çocuk
Hikaye Kitaplarında Görsel
Düzen ve Tipografi.** Ondokuz
Mayıs Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Yüksek
Lisans Tezi, Samsun - 1 / 2013.

KARATAŞER, B.

:Sultan II. Abdülhamid Dönemi Eğitim
Politikası Hakkında Bir Değerlendirme,

International Journal of Social Science

Doinumber:

<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7041>

Numara: 57, Yaz I 2017,s. 423-434.

KAVCAR, C.

:Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf

OĞUZKAN, F.

Öğretmenleri için, 1997, Engin Yayın

SEVER, S.

Evi, Ankara.

KAVURAN,T

:Görsel İletişim Aracı Olan Dergilerin

ÖZPOLAT, K

Tasarlanma Süreci, Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Dergisi, C. 26, S. 2,

Elazığ, b 2016, s.267

KAYA, Z.

:Öğretim Teknolojileri Ve Materyal

Geliştirme, 2006, Pegem Yayıncılık,

KESER, H.

:İlköğretim 4.Sınıf Bilgisayar Ders

Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine

Göre Değerlendirilmesi, Türk Eğitim

Bilimleri Dergisi, C. 2, S. 3, 2004 s. 261-

280.

KORKMAZ, Z.

:Dilde 'Doğal Gelişme' ve
'Devrim'Açısından Türk Dil Devrimi,
1970, **Ankara Üniversitesi Dergisi**.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/839/10625.pdf>, s.97-114.

KIRKKILIÇ A.

: **Türkçe Öğretiminde Materyal
Geliştirme İlköğretimde Türkçe
öğretimi içinde** (309,349), Ankara:
Pegem A Yayıncılık.

KILIÇ, A. VE S. SEVEN

:**Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**,
2011, Ankara: Pegem A. Yayınları

MİLES, M,

HUBERMAN, M. A.

:**Qualitative Data Analysis**. London:
Sage Publication, 1994

OKUR, A.

:**Türkçe Ders Kitabında Metinlerin
Türsel Özellikleri**, 2014, Türkçe Ders
Kitabı Çözümlenmeleri, Ankara: Pegem
A Yayınları.

ÖZDEMİR, E.

: Anadili Olarak Türkçe Öğretimi, **Dil
Öğretimi Özel Sayısı**.,

ÖZSOY, S.

:Kitle İletişim Araçları, Dil ve Anadili Öğretimi Üçlemi **Boğaziçi Üniversitesi, 1996- s. 216-229.**

ÖNKAŞ AÇIK N.

GÜNAY E.

: Ders Kitaplarının İnceleme Ölçütlerine Göre Türkçe Ders Kitaplarının Karşılaştırılması,2015, **Comparison of Turkish Language Textbooks According To Book Evaluation Criteria International Journal of Languages' Education And Teaching, C.3, Sayı:3, s. 365-378**

SAĞIR, M.

: **İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi**, 2002, Nobel Yayınları Ankara

SAPİR, E.

:"Dil". **XX. Yüzyıl Dilbilimi: Kuramcılardan Seçmeler**, 1999, Ed. Vardar, B. , İstanbul: Multilingual.

SEBETCİ, H.

: 11. -12. Yüzyıllarda Ortaçağ Avrupası'nın Eğitime Genel Yaklaşımı, **Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal**

of Social and Cultural Studies)

Cilt/Volume: II, Sayı/Issue: 3,

Yıl/Year: 2016, s.91-105

SİNAN, T. , A.

: Anadili Eğitimi Üzerine Bazı
Düşünceler, **Fırat Üniversitesi Doğu
Anadolu Bölgesi Araştırmaları
Dergisi**, C.4, S.2, Şubat 2006, s.75.

TANRIKULU, M.

: Dünyada Yok Olmak Üzere Olan 10
Dil (12.04.2015), 20.10.2018 tarihinde
[https://paratic.com/yok-olmak-uzere-
olan-diller/](https://paratic.com/yok-olmak-uzere-olan-diller/) adresinden erişildi.

UÇAR, T. , F.

:**Görsel İletişim Ve Grafik Tasarım,**
İnkılap Yayınevi, İstanbul, 2004.

UYGUR, N.

: **Dilin Gücü**, 2008, Yapı Kredi
Yayınları.

ÜNALAN, Ş.

: **Türkçe Öğretimi** (5. Baskı),2006,
Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

ÜNVER, Ş.

GENÇ, A.

: Görselliğin Gücü: Almanca Ders
Kitaplarındaki Görselliğe İlişkin
Öğretmen Görüşleri-The Power Of

Visuality: Lecturer Views on Visuality
In German Language Textbooks,
**Hacettepe Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Dergisi [H. U. Journal of
Education]**, C. 28(1), s. 393-404, 2013.

YAPICI M.

DEMİR C.

: Anadil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları, Turkish Teaching as Special Teaching Field and its Problems,,**Sosyal Bilimler Dergisi** / Cilt: IX, Sayı: 2, Aralık 2007

YULE, G.

:**The Study of Language**,2010, Printed in the United Kingdom at the University Press, Cambridge.

YÜCE, R.

:İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi Ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları,

Türk Eğitim Derneği XI. Öğretim Toplantısı 25-,26, Mayıs 1993.

YILDIZ, Ü.

: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler, 2011, Kılınç, A. ve Şahin, A (Ed.), **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi** (ss.173-203). Ankara: Pegem Akademi.

Canik'ten Misafir Çocuklara Türkçe Belgesi

26.09.2016,Canik'ten Misafir Çocuklara Türkçe Belgesi,

<http://www.canik.bel.tr/haber/2333/canikten-misafir-cocuklara-turkce-belgesi/> adresinden

10.12.2018 tarihinde erişildi.

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi,

<https://pictes.meb.gov.tr/izleme>, adresinden 20.12.2017 tarihinden erişildi.

28 Ağu 2017,TDV KAGEM' den Yabancılara Türkçe Öğretimi / TRT DİYANET,

<https://www.youtube.com/watch?v=kX3k4xlxmr8> adresinden 20.12.2018 tarihinde erişildi.

Eskişehir.net,28/03/2018,<https://www.eskisehir.net/haber/gundem/turkiye/dunyada-en-cok-konusulan-diller-belli-oldu-turkce-kacinci-sirada>

adresinden 30.10.2018 tarihinde erişildi.

16.01.2015,<https://1000kitap.com/yazar/Murathan-Mungan/alintilar->,20.10.2018

tarihinde erişildi.

Survival Turkish Projesi, [https://turkmer.bahcesehir.edu.tr/haber/survival-turkish-subat-](https://turkmer.bahcesehir.edu.tr/haber/survival-turkish-subat-2016/)

[2016/](https://turkmer.bahcesehir.edu.tr/haber/survival-turkish-subat-2016/) adresinden 20.12.2017 tarihinde erişildi.

Türkçe Yaz Okulu, <http://www.yee.org.tr> adresinden 01.01.2018 tarihinde erişildi.

<https://www.yee.org.tr/tr/birim/egitim-programlari>, adresinden 12.10.2018 tarihinde erişildi.

02/05/2017,<https://www.yee.org.tr/tr/haber/yabanci-dil-olarak-turkce-ogretimi-sertifika-programi-basladi-2>, adresinden 12.10.2018 tarihinde erişildi.

<http://www.turkceogretimi.com/yabanc%C4%B1lara-t%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%B6%C4%9Fretimi/t%C3%BCrkiyede-t%C3%BCrk%C3%A7enin-yabanc%C4%B1-dil-olarak-%C3%B6%C4%9Fretimi-ve-ankara-%C3%BCniversitesi-t%C3%B6mer> adresinden 20.10.2018 tarihinde erişildi.

Ankara Üniversitesi TÖMER, Hakkımızda, <http://tomer.ankara.edu.tr/hakkimizda/> adresinden 02.11.2018 tarihinde erişildi.

25.08.2016, <https://www.haberler.com/aydin-universitesi-nden-suriyeli-siginmacilara-8727828-haberine> 20.12.2017 tarihinde erişildi.

Özel Eğitim Hizmetleri Kılavuz Kitabı,
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/07143429, adresinden 14.10.2018 tarihinde erişildi.

Yabancılar Türkçe Öğretimi Setleri, <https://www.yee.org.tr/tr/birim/turkce-ogretim-setleri> adresinden 10.12.2018 tarihinde erişildi.

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Yeterlilik Sınavı,<https://tys.yee.org.tr/> adresinde 12.02.2019 tarihinde erişildi.

EKLER

EK – 1: Örneklem Grup Dağılımı

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	67	74,44%
	Erkek	23	25,56%
	Toplam	90	100,00%
Yaş	22-30	57	63,33%
	31-40	26	28,89%
	41-50	5	5,56%
	51 ve üstü	2	2,22%
	Toplam	90	100,00%
Eğitim Durumu	Lisans	39	43,33%
	Yüksek Lisans	42	46,67%
	Doktora	9	10,00%
	Toplam	90	100,00%
Mezun Olunan Bölüm	Türkçe Öğretmenliği	29	32,22%
	Türk Dili Ve Edebiyatı	31	34,44%
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	5	5,56%
	Dil bilimi	10	11,11%
	İngilizce Öğretmenliği	5	5,56%
	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	2	2,22%
	Diğer bölümler	8	8,89%
	Toplam	90	100,00%
		0-1	19

Çalışma Deneyimi	2-5	43	47,78%
	6-10	21	23,33%
	11 ve üstü	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%
Kullanılan Kitap	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	72	80,00%
	Yedi İklim Türkçe	6	6,67%
	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	3	3,33%
	Yabancılar İçin Türkçe (Gazi Üniversitesi)	2	2,22%
	Lale Türkçe Öğretim Seti	0	0,00%
	İzmir Yabancılar İçin Türkçe	0	0,00%
	Diğer bölümler	7	7,78%
	Toplam	90	100,00%

Tablo 7: Örneklem Grup Dağılımı

EK 2- : İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Madde No	Soru	Evet		Hayır		Kararsızım	
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1	Kitabın kapağı kalitelidir.	72	82,76%	8	9,20%	7	8,05%
2	Kitabın ön ve arka kapağı birbirleriyle uyumludur.	75	87,21%	5	5,81%	6	6,98%
3	Kapak, içerik hakkında bilgi vermektedir.	54	63,53%	18	21,18%	13	15,29%
4	Kitap cildi uzun süreli kullanıma elverişlidir.	44	51,76%	30	35,29%	11	12,94%
5	Yazı karakteri okunabilir durumdadır.	80	93,02%	1	1,16%	5	5,81%
6	Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmıştır.	74	86,05%	6	6,98%	6	6,98%
7	Sayfa düzenlemesi, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisindedir.	55	63,95%	17	19,77%	14	16,28%
8	Görsel öğeler okuma akışını engellememektedir.	48	56,47%	17	20,00%	20	23,53%
9	Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilmiştir.	52	61,18%	15	17,65%	18	21,18%
10	Ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.	44	51,76%	25	29,41%	16	18,82%
11	Çalışma kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.	29	33,72%	38	44,19%	19	22,09%

12	Görsel ve içerik tasarımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.	36	41,86%	29	33,72%	21	24,42%
13	Kitaplarda güncel görsellere yer verilmiştir.	30	34,88%	39	45,35%	17	19,77%
14	Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilmemiştir.	45	52,33%	24	27,91%	17	19,77%
15	Görsellerin anlaşılması kolaydır.	62	72,09%	12	13,95%	12	13,95%
16	Kitaptaki görseller, yönelinen yaş grubuna uygundur.	52	60,47%	16	18,69%	18	20,93%
17	Görsel öğelerde renk kullanımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.	46	53,49%	18	20,93%	22	25,58%
18	Metinlerde (okuma metinleri, alıştırılmalar ve dilbilgisi sunumu) vurgulama yöntemi kullanılarak hedeflenen konuyla ilgili olan öğeler dikkat çekici biçimde verilmiştir.	28	32,94%	34	40,00%	23	27,06%
19	Metinler, görsellerle bir bütünlük içerisinde yer almaktadır.	44	51,16%	21	24,42%	21	24,42%

Tablo 8: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Görsel Düzen Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

EK – 3: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Ders Kitabı İçindekiler Bölümü ve Örnek Ünite

İÇİNDEKİLER			
ÜNİTE ADI	KONU	OKUMA	
1. ÜNİTE sayfa 7-20	MERHABA	A. Tanışma, selamlaşma, dilekler B. Alfabe C. Bu ne? O kim?	A. Tanışma C. Sınıf
2. ÜNİTE sayfa 21-36	NEREDE?	A. Okulda B. Sayılar C. Şehirde	A. Okul B. Kaç? C. Neredesin?
3. ÜNİTE sayfa 37-50	NE YAPIYORSUN?	A. Bir günüm B. Boş zamanlarım C. İstanbul'da geziyorum	A. Bir günüm B. Sosyal gruplar C. Hafta sonu ne yapıyorsun?
4. ÜNİTE sayfa 51-66	BENİM DÜNYAM	A. Ailem B. Arkadaşlarım C. Ailemden uzakta	A. Benim ailem B. Benim sınıfım C. Sevgili ailem
5. ÜNİTE sayfa 67-80	ZAMAN ZAMAN	A. Saatler B. Bayramlar C. Özel günler	A. Ne zaman? B. Bayramlar C. Özel günler
6. ÜNİTE sayfa 81-93	ÇEVREMİZ VE BİZ	A. Ailem B. Nerede? C. Vücudumuz	A. Akrabalarım B. Benim mahallem C. Hastayım

DİL BİLGİSİ	DİNLEME	YAZMA	KONUŞMA
B. Türk alfabesi C. Bu-şu-o Kim?-Ne? Çoğul eki (-lar) Soru eki (ml) Burası neresi?	A. Tanışalım B. Alfabe C. Kapalıçarşı	A. Tanışma diyalogu yazma B. Kelimeler C. Ev	A. Sınıftaki arkadaşlar ile tanışma B. Sesletim C. Nesnelere sorma
A. Bulunma durumu (-DA) Var-yok B. Sayılar Kaçını? C. İsim cümleleri	A. Benim odam B. Otel formu C. Ben ve arkadaşım	A. Ev eşyalarını anlatma B. Otel formu doldurma C. Karakterimizi anlatma	A. Kendi odasını tanıma B. Sayıları yazma C. Arkadaşımızı tanıma
A. Şimdiki zaman B. Yönelme durumu (-y)A Uzaklaşma durumu (-DAn) C. -mAk istemek	A. Tanışma B. Günlük hayat C. İstekler	A. Günlük hayatı anlatma B. Boş zamanlarımızı anlatma C. İstek bildiren bir diyalog yazma	A. Arkadaşın günlük hayatını anlatma B. Hobiler C. Planlar
A. İyelik ekleri B. Ülke, milliyet, dil adları C. Kendi, hep Belirtme durumu (-y)l	A. Zehra Hanım'ın torunları B. Dünyadan portreler C. Ailemi özlüyorum	A. Ailemizi tanıma B. Bilgi formu doldurma C. Mektup yazma	A. Aileleri tanıma B. Diller C. Aileden uzakta yaşamak hakkında konuşma
A. Saatler -DAn -(y)A kadar B. -DAn önce/-DAn sonra -mAAdAn önce/-Dİktan sonra C. -DAn beri / -Dir	A. Çok işim var B. Yılbaşı gecesi C. Doğum günü	A. Buluşma diyalogu yazma B. Plan yapma C. Özel bir gün	A. Not yazma B. Bayramlarımızı tanıma C. Hayatımızdaki önemli günler
A. İsim tamlamaları B. -ki eki C. Karşılaştırma (daha, en)	A. En iyi arkadaşım B. İstanbul gezisi C. Eczanede	A. Ailemizi tanıma B. Gezi planı C. Hastane diyalogu	A. Arkadaşınızın yakınlarını tanıma B. Nerede? C. "En"lerimiz

ÜNİTE 1

BECERİLER

- Tanışma
- Dilekler
- Kişi ve nesnelere tanıma

DİL BİLGİSİ

- Türk alfabesi
- Bu-şu-o / Kim? - Ne?
- Çoğul eki (-lar)
- Soru eki (mi)
- Burası neresi?

KELİMELER

- Sınıf
- Meslekler
- Ev

MERHABA

ÜNİTE 1

MERHABA

A. TANIŞMA, SELAMLAŞMA, DİLEKLER

merhaba, günaydın, nasılsın, iyiyim,
nerelisin, hoşça kal,
güle güle, memnun oldum,
teşekkür ederim

-Senin adın ne?
-Nasılsın?
-Nerelisin?
-Memnun oldum.
-Hoşça kal.

-Benim adım Ali.
-Teşekkür ederim, iyiyim.
-Japonyalıyım.
-Ben de memnun oldum.
-Güle güle.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Merhaba!

Günaydın!

İyi günler!

Hoş geldin!

İyi akşamlar!

Hoşça kal!

OKUMA

TANIŞMA

Ali: Merhaba, benim adım Ali. Senin adın ne?
Murat: Benim adım Murat.
Ali: Memnun oldum.
Murat: Ben de memnun oldum.

Dilek: Selam Zeynep! Nasılsın?
Zeynep: İyiyim, teşekkür ederim. Sen nasılsın?
Dilek: Teşekkürler, ben de iyiyim.

Hannah: Nerelisin?
Austin: Nijeryalıyım. Sen nerelisin?
Hannah: Ben Almanyalıyım.

Can: Günaydın öğretmenim, nasılsınız?
Öğretmen: Günaydın Can, iyiyim, sen nasılsın?
Can: Teşekkür ederim, ben de iyiyim.

Pınar Hanım: Nasılsınız Levent Bey?
Levent Bey: Teşekkür ederim, iyiyim. Siz nasılsınız?
Pınar Hanım: Teşekkürler, ben de iyiyim.

Öznur: Ne haber Sinem?
Sinem: İyilik, senden ne haber?
Öznur: Sağ ol, benden de iyilik.

Nihan: Ne var ne yok Mete?
Mete: Eh işte, fena değil. Sende ne var ne yok?
Nihan: İyilik sağlık.

Aysel: Hoşça kal Leyla.
Leyla: Güle güle. Sonra görüşürüz.
Aysel: Görüşürüz.

Öğretmen: Merhaba! Senin adın ne?
Martin: Merhaba! Benim adım Martin. Sizin adınız ne?
Öğretmen: Benim adım Filiz. Memnun oldum.
Martin: Ben de memnun oldum.
Öğretmen: Nasılsın?
Martin: Teşekkür ederim, iyiyim. Siz nasılsınız?
Öğretmen: Teşekkürler, ben de iyiyim. Nerelisin Martin?
Martin: İspanyalıyım.
Öğretmen: Hoş geldin.
Martin: Hoş bulduk.

1 Aşağıdaki diyalogu sıralayalım.

- () Ümit: Görüşürüz. Güle güle.
() Aslı: Merhaba! Benim adım Aslı.
() Ümit: Memnun oldum.
() Aslı: Görüşmek üzere. Hoşça kal.
() Ümit: Nasılsın Aslı?
() Aslı: Teşekkürler, iyiyim sen nasılsın?
(1) Ümit: Merhaba! Benim adım Ümit, senin adın ne?
() Aslı: Ben de memnun oldum.
() Ümit: Sağ ol, ben de iyiyim.

2 Aşağıdaki ifadeleri eşleştirelim.

Görüşmek üzere.	Çinliyim.
Merhaba.	Ben de.
Teşekkür ederim.	Güle güle.
Hoşça kal.	Merhaba.
Memnun oldum.	Rica ederim.
Nasılsın?	İyilik.
Nerelisin?	Görüşürüz.
Ne haber?	Ahmet.
Hoş geldin.	İyiyim.
Senin adın ne?	Hoş bulduk.

3 Aşağıdaki diyalogu tamamlayalım.

- Ayşe:**
Timo: İyi algamlar.
Ayşe:?
Timo: Benim adım Timo. Senin adın ne?
Ayşe: Nasılsın?
Timo: Sen nasılsın?
Ayşe: Ben de iyiyim.
Timo: Ben de memnun oldum.
Ayşe:?
Timo: İspanyalıyım. Sen nerelisin?
Ayşe:
Timo:
Ayşe: Güle güle.

6 Yandaki resimlere bakalım ve cümleleri numaralandıralım.

- a. Benim adım Albert Einstein. Ben Almanyalıyım ve Almanım. ()
- b. Benim adım Mozart. Ben Avusturyalıyım. ()
- c. Benim adım İbrahim Kutluay. Ben Türkiyeliyim ve Türküm. ()
- ç. Benim adım Jean Reno. Ben Fransızlıyım ve Fransızım. ()
- d. Benim adım Bai. Ben Çinliyim. ()
- e. Benim adım Ömer. Ben Nijeryalıyım. ()

DİNLEME

TANIŞALIM

7 Metni dinleyelim. Boşlukları dolduralım.

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

YAZMA

8 Aşağıdaki cümleleri kullanalım ve sınıftaki arkadaşlarımızla bir diyalog yazalım.

- Senin adın ne?
- Nasılsın?
- Nerelisin?
- Memnun oldum.

KONUŞMA

9 Kitabı kapatalım. Aynı soruları arkadaşlarımıza soralım.

ÜNİTE 1

MERHABA

B. ALFABE

DİL BİLGİSİ

Türkçede 29 harf vardır.

Bunların 8'i ünlü harf, 21'i ünsüz harftir.

A a	B b	C c	Ç ç	D d	E e
F f	G g	Ğ ğ	H h	I ı	İ i
J j	K k	L l	M m	N n	O o
Ö ö	P p	R r	S s	Ş ş	T t
U u	Ü ü	V v	Y y	Z z	

Ünsüzler	Ünlüler
b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z	Kalın: a, ı, o, u İnce: e, i, ö, ü

Harflerin Okunuşu

A	Be	Ce	Çe	De	E
Fe	Ge	Ğe	He	I	İ
Je	Ke	Le	Me	Ne	O
Ö	Pe	Re	Se	Şe	Te
U	Ü	Ve	Ye	Ze	

1 Aşağıdaki boşlukları sırasıyla harflerle dolduralım.

a c fg i j k

..... n o r s t v y

KONUŞMA

2 Adımızın harflerini söyleyelim ve yazalım.

Ad

Sesletim

Mehmet

M – E – H – M – E – T

.....

YAZMA

3 Aşağıdaki boşluklara yeni kelimeler yazalım.

A: Arkadaş	L: Lale
B: Baba	M: Masa
C: Ceviz	N: Numara
Ç: Çocuk	O: Otobüs
D: Ders	Ö: Öğretmen
E: Ev	P: Para
F: Fare	R: Resim
G: Gül	S: Saç
Ğ: Ağaç	Ş: Şişe
H: Havuç	T: Tahta
I: Izgara	U: Uçurtma
İ: İş	Ü: Ütü
J: Jilet	V: Vazo
K: Kalem	Y: Yemek
		Z: Zeytin

4 Aşağıdaki karışık harfleri düzenleyelim ve kelimeleri yazalım.

lkema asam iglis ükszlö pika

.....

athta pikat erdfte naçat aslibraygi

.....

DİNLEME

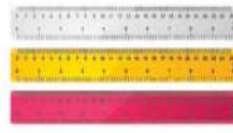
ALFABE

5 2 Dinleyelim ve yazalım.

A.....

B.....

C.....

Ç.....

D.....

E.....

F.....

G.....

H.....

I.....

İ.....

J.....

K.....

L.....

M.....

N.....

O.....

Ö.....

P.....

R.....

S.....

Ş.....

T.....

U.....

Ü.....

V.....

Y.....

Z.....

ÜNİTE 1

MERHABA

C. BU NE? O KİM?

bu, şu, o, kim, ne, bunlar, şunlar, onlar,
burası, şurası, orası

-Bu ne? -Bu kalem.
-O kim? -O öğretmen.
-Burası neresi? -Burası sınıf.
-Bunlar kim? -Öğrenciler.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1 Resimlere bakalım. Kelimeleri numaralarla eşleştirelim.

Çanta () Elma () Kitap () Kalem () Bilgisayar () Fincan () Cetvel ()
Hesap makinesi () Defter () Tahta () Harita () Pergel () Saat ()

2 Resimlere tekrar bakalım. Bir numara söyleyelim. Arkadaşımız eşyanın adını söylesin.

Örnek:

5 numara

Kalem

OKUMA

SINIF

O ne?
O klima.

O tahta mı?
Evet, o tahta.

Onlar kim?
Onlar öğrenci.

Onlar ne?
Kitaplar.

Şu ne?
Şu bilgisayar.

Şu ne?
Şu kitap.

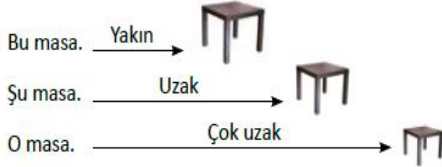
Şu ne?
Bu kalem.

Bu kalem mi?
Hayır, bu kalem değil.
Bu defter.

Bu ne?
Bu sıra.

DİL BİLGİSİ

Bu - Şu - O (This - That) / Kim? - Ne? (Who? - What?)

Örnek:

Bu ne(dir)?
Bu dolap(tr).

Bu kim(dir)?
Bu öğretmen(dir).

3 Örneklerdeki gibi cümleler oluşturalım.

.....?
.....

.....?
.....

.....?
.....

.....?
.....

.....?
.....

.....?
.....

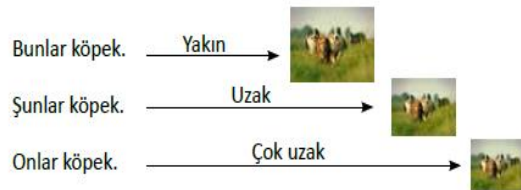
.....?
.....

4 Aşağıdaki kelimeleri uygun boşluklara yerleştirilim.

polis kuş postacı çanta şarkıcı
 pencere köpek kapı kedi ev
 öğretmen avukat telefon bilgisayar defter
 otobüs garson çay mühendis hemşire

Kim?	Ne?	Kim?	Ne?
.....
.....
.....
.....
.....

Çoğul Eki (-IAr) (Plural Suffix)

a, ı, o, u \rightarrow -lare, i, ö, ü \rightarrow -ler

Tekil	Çoğul	Tekil	Çoğul
kitap	kitaplar	pencere	pencereler
kız	kızlar	kedi	kediler
kutu	kutular	köy	köyler
televizyon	televizyonlar	üzüm	üzümler

Bunlar ne(dir)?
Bunlar bardak(tr).
Bardaklar.

Bunlar kim(dir)?
Bunlar öğrenci(dir).
Öğrenciler.

1. NOT: Sayılarla ve miktar bildiren sıfatlarla birlikte kullanılan isimlerde çoğul eki kullanılmaz.
Nouns do not take plural suffix when they are used with numbers.

üç çocuk az kişi
iki kalem çok insan
beş bardak hiç yabancı

2. NOT: Son hecelerinde "a, o, u" bulunan bazı yabancı kelimeler, "-ler" ekini alırlar.
Some borrowed words, having 'a, o, u' in the last syllable, take "-ler" suffix.

saatler roller meşguller
hayaller alkoller petroller
haller semboller kalpler
seyahatler misaller idealler

5 Aşağıdaki kelimeleri çoğul yapalım.

defter....	erkek....	ev.....	oda.....	park.....	orman....	kadın....
elbise...	öğrenci....	film....	ekmek....	otel...	kira....	lokanta...
banka...	sorun....	balık...	bulaşık...	numara...	çamaşır....	paket...
bilet....	büro....	eczane...	kahve...	sandalye...	piyano...	patates.....

Soru eki (ml) (Yes /No Questions)

a, ı → mı?
e, i → mi?
o, u → mu?
ö, ü → mü?

Soru: mı, mi, mu, mü?

Cevap: Evet,

Hayır, değil.

Örnek:

Bu dolap mı?
Evet, dolap.

Bu masa mı?
Hayır, (masa değil) koltuk.

Bunlar köpek mi?
Evet, köpek.

6 Aşağıdaki cümleleri örneklerdeki gibi tamamlayalım.

1. Bu öğrenci?
Evet,
Hayır,	4. Bunlar yüzük?
Evet,
Hayır,
2. Bu sınıf?
Evet,
Hayır,	5. O postacı?
Evet,
Hayır,
3. İstanbul kalabalık?
Evet,
Hayır,	6. Ev temiz?
Evet,
Hayır,

7 Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

- ?
Evet, bu sandalye.
- ?
Hayır, köpek değil.
- ?
Evet, şu sözlük.
- ?
Hayır, o gözlük değil.

Burası Neresi? (Where is this place?)

1. Burası neresi? 2. Şurası neresi? 3. Orası neresi? 4. Burası Ankara mı? 5. Şurası İzmir mi?
 Burası ev. Şurası bahçe. Orası sokak. Evet, burası Ankara. Evet, şurası İzmir.
 Hayır, (burası Ankara değil), İstanbul. Hayır, Bursa.

8 Aşağıdaki resimlere bakalım. Eserleri tahmin edelim.

Burası Ayasofya.
 Burası büyük ve çok güzel.

1. Burası

2. Burası

3. Burası

DİNLEME**9** **3** Metni dinleyelim.
 Boşlukları dolduralım.**KAPALIÇARŞI**

- A: neresi?
 B: Burası Kapalıçarşı.
 A: Şunlar?
 B: Onlar turist.
 A: Kapalıçarşı büyük?
 B:, burası büyük bir çarşı.
 A: Şurası kafe mi?
 B: Hayır, orası kafe Mağaza.

YAZMA**10** Resme bakalım. Nesnelere yazalım.

Burası ev. Şurası salon. Bu koltuk.

.....

KONUŞMA**11** Sınıfımıza bakalım. Aşağıdaki gibi sorular yazalım.
 Arkadaşlarımıza soralım.

- Burası okul mu?
- Bu kalem mi?
- Bu kim?
- Sınıf büyük mü?

KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE

BURASI NERESİ?

Haritaya bakalım. Ülkeleri örnekteki gibi yazalım.

Burası Türkiye

SINIF DİLİ

Magda: Affedersiniz.

Öğretmen: Evet, Magda.

Magda: Soru ne demek?

Öğretmen: Ben soru soruyorum. Sen cevap veriyorsun.

Magda: Üzgünüm. Anlamıyorum.

Öğretmen: Tamam. Soru: Senin adın ne? Cevap: Benim adım Magda.

Magda: Tamam. Anladım. Teşekkürler.

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

Aşağıdaki kelimeleri tablodan bulalım ve işaretleyelim.

merhaba - iyi - bu - şu - o - kim - ne - kalem - masa

B	U	M	K	M	O	K	L	Ö
U	Ş	İ	İ	N	E	A	M	J
M	İ	K	M	U	Ş	L	A	İ
Ş	K	İ	E	B	U	E	S	Y
K	İ	M	N	U	Ş	M	A	İ
S	F	M	E	R	H	A	B	A

NELER ÖĞRENDİK?

1. Aşağıdaki cümleleri eşleştirelim.

1. Nasılsın? a. Görüşmek üzere.
2. Nerelisin? b. İyiyim.
3. Görüşürüz. c. Ankaralıyım.
4. Ne iş yapıyorsun? ç. Ben öğrenciyim.
5. Merhaba! d. Merhaba!

2. Doğru seçeneği işaretleyelim.

1. **Ahmet:**

Lale: İyiyim. Teşekkür ederim.

- a. Adınız ne
b. Merhaba
c. Nasılsın

2. **Serkan:** Adınız ne?

Fatma:

- a. Teşekkür ederim
b. Benim adım Fatma
c. Memnun oldum

3. **İrem:** Memnun oldum.

Hande:

- a. Ben de memnun oldum
b. İyiyim
c. Almanyalıyım

4. **Özcan:** Benim adım Özcan. Senin adın ne?

Sena:

Özcan: Memnun oldum.

Sena:

- a. Senin adın Sena / Görüşürüz
b. Benim adım Sena / Ben de memnun oldum
c. Teşekkür ederim / Benim adım Sena

5. **İlker:** Nasılsın?

Selma:

İlker: Ben de iyiyim. Teşekkür ederim.

- a. İyiyim. Sen
b. İyiyim
c. Sen

3. Aşağıdaki kelimeleri çoğul yapalım.

- Masa - Kalem -
Sandalye - Vazo -
Öğrenci - Öğretmen -
Saat - Kitap -
Silgi - Sözlük -
Okul - Sınıf -

4. Doğru ise "D" yanlış ise

"Y" koyalım.

- Bu ne? Bu öğretmen. () İtalya Türkiye
Saatler () Rusya R.....
Üç kalemler () ırması M.....
Burası okul. () ngeilitre İ.....
Bu sınıf mu? () oker K.....
Bunlar kitap. () anyaAlm A.....
Nasılsın? Fransalıyım. ()
Bu kim? Bu Ali. ()
Şunlar masalar. ()

6. Nerede, ne zaman, ne söylüyorsunuz? İşaretleyelim.

LOKANTA:

- a) Afiyet olsun! b) Geçmiş olsun! c) Görüşürüz.

GECE:

- a) Günaydın! b) Tebrikler! c) İyi geceler!

HASTANE:

- a) Güle güle! b) Geçmiş olsun! c) Bol şanslar!

DOĞUM GÜNÜ:

- a) Mutlu yıllar! b) Afiyet olsun! c) Geçmiş olsun!

ÖZ DEĞERLENDİRME

Bunları Türkçede yapabilir misiniz? Her cümle için kendinize bir puan veriniz.
1: Yapamam, 2: Biraz yapabilirim, 3: Yapabilirim, 4: İyi yapabilirim, 5: Çok iyi yapabilirim.

1. Bir kişiyle tanışabilirim.	1	2	3	4	5
2. Adımı, soyadımı, ülkemi söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
3. Nesnelere ve kişileri sorabilirim.	1	2	3	4	5
4. Nesnelere yerini sorabilirim ve söyleyebilirim.	1	2	3	4	5

KELİME LİSTESİ

İSİMLER

ad (isim)	elma	Kore
ağaç	erkek	köpek
alkol	ev	köy
Almanya	fare	kuş
anneler günü	fındık	kutu
araba	fırça	kütüphane
arkadaş	film	lale
avukat	Fransa	limon
Avusturya	futbolcu	lokanta
az	garson	lütfe
baba	göz	mağaza
bahçe	gül	makas
balık	güzel	masa
banka	hâl	merdiven
bardak	halı	meşgul
bay	hanım	metro
bayan	hastalık	millet
bayram	havuç	misal
bebek	hayal	mühendis
bey	hemşire	nar
bilet	hiç	Nijerya
bilgisayar	ıspanak	numara
bulaşık	ızgara	oda
büro	ideal	orman
büyük	inek	otel
cami	İngiltere	otobüs
cetvel	insan	öğrenci
ceviz	İspanya	öğretmen
çamaşır	iş	ördek
çanta	İtalya	paket
çarşı	Japonya	para
çay	jeton	pardösü
çiçek	jilet	park
Çin	kadın	patates
çocuk	kafe	pencere
çok	kahve	petrol
defter	kalabalık	piyano
deniz	kalem	polis
ders	kalp	portakal
doğum günü	kapı	postacı
doktor	kedi	radyo
dolap	kız	resim
düğün	kira	rol
eczane	kişi	roman
ekmek	kitap	Rusya
elbise	koltuk	saat

KALIP İFADELER

Affedersiniz.
Afiyet olsun.
Bol şanslar.
Çok yaşa.
Geçmiş olsun.
Görüşürüz / Görüşmek üzere.
Güle güle.
Günaydın.
Hoş bulduk.
Hoş geldin.
Hoşça kal.
Lütfe.
Merhaba.
Özür dilerim.
Rica ederim.
Tamam.
Tebrikler.
Üzgünüm.

FİİLLER

etmek
gelmek
görüşmek
olmak

EK- 4 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 Çalışma Kitabı Örnek Ünite

ÜNİTE 1

MERHABA

A. TANIŞMA, SELAMLAŞMA, DİLEKLER

1. Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

Ali: İyi günler.

Feray: İyi

Ali: Benim Ali. Senin ne?

Feray: Benim Feray.

Ali: oldum.

Feray: Ben de memnun

Alex: Memnun oldum.

Sinan:

Alex: Nasılsın?

Sinan:

Alex: Sağ ol, ben de iyiyim.

Sinan:

Alex: Ben Avusturyalıyım.

Sinan: Hoşça kal.

Alex:

2. Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

Yusuf: Merhaba.

Elif:

Yusuf: Nasılsın Elif?

Elif:, teşekkür Sen

Yusuf: Teşekkür Ben de

Elif: Hoşça

Yusuf: Güle

6. Aşağıdaki kelimeleri eşleştirelim.

1. Senin adın	a. oldum.
2. Benim	b. ederim.
3. İyi	c. ne?
4. Teşekkür	ç. günler!
5. Memnun	d. adım Ahmet.

3. Aşağıdaki diyalogu sıralayalım.

- () Ben de memnun oldum.
- () Teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın?
- () Güle güle.
- () Merhaba!
- () Hoşça kal.
- () Benim adım Ercan.
- () Nasılsın?
- () Ben de iyiyim. Tanıştığımıza memnun oldum.
- () Benim adım Ebru. Senin adın ne?
- () Merhaba!

7. Aşağıdaki cümleleri eşleştirelim.

1. Memnun oldum.	a. İyiyim.
2. Hoşça kalın.	b. Adım Ali.
3. Nasılsın?	c. Yunanistanlıyım.
4. Adın ne?	ç. Ben de.
5. Nerelisin?	d. Güle güle.

4. Ne zaman, ne söylüyoruz? Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

05.00-11.00 Günaydın!

11.00-17.00

17.00-21.00

21.00-05.00

8. Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

- Ben Türkiye.....
- Ben Suriye.....
- Ben Peru.....
- Ben Fransa.....
- Ben Almanya.....
- Ben Ürdün.....

5. Aşağıdaki cümleleri kullanalım ve diyalogu tamamlayalım.

Alex: Merhaba!

Sinan:

Alex: Benim adım Alex. Senin adın ne?

Sinan:

9. Aşağıdaki diyalogu tamamlayalım.

Devlet: Merhaba!

Talin:

Devlet: Benim Devlet. adın ne?

Talin: adım Talin.

Devlet:

Talin: Fransalıyım. Sen nerelisin?

Devlet: Ben Türkmenistan.....

10. Aşağıdaki metinleri resimlerle eşleştirelim.

- a. Merhaba, benim adım Ahmet. Ben 60 yaşındayım. Eşim ev hanımı. Ben Türküm. Ben Bursalıyım. Emekliyim. ()
- b. Merhaba, benim adım John. 44 yaşındayım. Ben doktorum. Kenyalıyım. Evliyim. Eşim öğretmen. 2 kızım var. ()
- c. Merhaba, benim adım Aryan. Ben İranlıyım. 33 yaşındayım. Ben avukatım. Bekâрім. ()
- ç. Merhaba, benim adım Yong. Ben Koreliyim. 22 yaşındayım. Öğrenciyim. Bekâрім. ()

11. Aşağıdaki isimleri ve cümleleri metne göre eşleştirelim.

1. Yong	a. Aryan
2. Kenyalıyım.	b. Ahmet
3. Emekliyim.	c. 22 yaşındayım.
4. Avukatım.	ç. İki kızım var.

12. Aşağıdaki boşlukları metinlere göre dolduralım.

- Ben İranlıyım. 33
- Ben 60
- Ben Koreliyim. Benim Yong.
- Ben Kenyalıyım. Eşim

13. Biz de metinlerdeki gibi kendimizi tanıtalım.

Merhaba, benim adım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Onlar kim? Tahmin edelim ve tanıtalım.

BRAD

.....

.....

.....

.....

.....

FATMA ve AHMET

.....

.....

.....

.....

.....

YAN ve SUE

.....

.....

.....

.....

.....

ÜNİTE 1

MERHABA

B. ALFABE

1. Resimlere bakalım ve kelimelerdeki boşlukları dolduralım.

					
An...ht...r	Ay...kk...b....	B...v...l	B...lg...s...y...r	C...k...t	Ç...r...p
					
Ç...yd...nl...k	D...ş f...rç...s....	D...nd...rm....	Elb...s....	Elm...	F...nc...n
					
F...br...k...	G...zl...k	G...ml...k	H...v...ç	H...l...	Isp...n...k
					
İn...k	K...lt...k	L...mb...	L...m...n	M...sl...k	M...rd...v...n
					
O...t...b...s	Örd...k	P...r...	R...dy...	S...t	Ş...pk...
					
Ş...ş...	T...rl...k	Uç...k	Üt...	Üz...m	V...z...
					
V...şn...	Y...z...k	Y...m...rt...	Z...yt...n		

ÜNİTE 1

MERHABA

C. BU NE? O KİM?

1. Aşağıdaki örneklere bakalım. Soru ve cevap yazalım.

Bu ne?
Bu gemi.

O kim?
O öğretmen.

1. Şu?
Şu

2. Bu?
Bu

3. O?
O

4. Bu?
Bu

5. Şu?
5. Şu

6. O?
O

7. Bu?
Bu

8. Şu?
Şu

9. O?
O

10. Bu ...?
Bu

11. Şu ...?
Şu

12. O ...?
O

13. Bu ...?
Bu

2. Aşağıdaki kelimeleri çoğul yapalım.

1. Kız

2. Bisiklet

3. Fincan

4. Askı

5. Televizyon

6. Pasta

7. Saat

8. Anahtar

3. Aşağıdaki soruları örneklerdeki gibi cevaplayalım.

Bunlar ne?
Bunlar şişe.
Şişeler.

Bunlar kim?
Bunlar mühendis.
Mühendisler.

1. Bunlar kim?
.....
.....

2. Bunlar ne?
.....
.....

3. Bunlar kim?
.....
.....

4. Bunlar ne?
.....
.....

5. Bunlar ne?
.....
.....

6. Bunlar ne?
.....
.....

7. Bunlar ne?
.....
.....

8. Bunlar ne?
.....
.....

4. Aşağıdaki soruları örnekteki gibi tamamlayalım ve cevaplayalım.

Örnek:

Bu kitap mı?
Evet, bu kitap.
Hayır, bu kitap değil.

1. Şu çanta?
Evet,
Hayır,	2. O, ev?
Evet,
Hayır,
3. Şu, şoför?
Evet,
Hayır,	4. O, hemşire?
Evet,
Hayır,
5. Şu perde?
Evet,
Hayır,	6. O, futbolcu?
Evet,
Hayır,
7. Bu kutu?
Evet,
Hayır,	8. Orası mağaza?
Evet,
Hayır,
9. Şurası market?
Evet,
Hayır,	10. O, şarkıcı?
Evet,
Hayır,

5. Aşağıdaki cevaplara soru yazalım.

1.?
Evet, bu sandalye.
2.?
Hayır, köpek değil, bu kedi.
3.?
Evet, şu sözlük.
4.?
Hayır, o gözlük değil, şapka.
5.?
Evet, o basketbolcu.
6.?
Hayır, o Ali değil. O Ahmet.
7.?
Evet, o ev hanımı.
8.?
Hayır, burası İstanbul değil. Burası Ankara.
9.?
Evet, şurası market.
10.?
Evet, onlar çocuk.

. Aşağıdaki resimlere bakalım, soruları örnekteki gibi cevaplayalım.

Burası neresi?
Burası Ayasofya.

1. Burası neresi?
.....

2. Burası neresi?
.....

3. Burası neresi?
.....

4. Burası neresi?
.....

5. Burası neresi?
.....

6. Burası neresi?
.....

7. Burası neresi?
.....

ENELİM ÖĞRENELİM

şağıdaki kelimeleri tablodan bulalım. İşaretleyelim.

MERHABA GÜNAYDIN İYİ GÜNLER ADINIZ NE ADIM İYİ GECELER İYİ AKŞAMLAR

İYİ GÜNLER G J S R V D A R Z C P Ü
V D A K O Z I L S K T I S D H S K H Y L F
R Ü G Z K P G O K A P J G A K Ü I L C N
I Ü P A R Ü S K H Ü P G H N B N S R R
O V K R F G K H N C G Y N J A Y I J J K G
L C N M Y R Y R V J Z H O E I N B Z Ü G
Ü F E T S R E L N Ü G I Y I V K R J I C G V
O O R A L J Y M D N I D Y A N Ü G I B S
İ Y İ A K Ş A M L A R A Z Y J O Y V O V
Y B E I G V J P K K C M E R H A B A N Z
B H V İ Y İ G E C E L E R A D I M Y E H P
K O K K V D D O Z N F F E N Z I N I D A

EK- 5: Çalışma Kapsamında Öğretmenler İçin Hazırlanmış Anket Formu

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” Setinin Görsel Düzen Açısından İncelenmesi”

Sayın Katılımcı,

Yüksek lisans tezine katkı sağlaması için hazırlanan bu anketin amacı, "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe " setinin sizlerin de görüşlerini alarak görsel düzen açısından değerlendirilmesidir. Ankette toplam 10 soru yer almaktadır. Anket, 7. soruya kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yazılmış olan herhangi bir kitabı kullanan öğretmenlere yönelik genel sorulardan; 7.sorudan sonra ise sadece İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabını kullanan öğretmenler için hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Anketi yalnızca bir defa yanıtlayabilirsiniz. Yıldız (*) ile işaretlenmiş sorular zorunludur. Ankete vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Anketle ilgili sorunuz varsa lütfen e-posta gönderin: plntlckr@hotmail.com
Katkınız için şimdiden teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Pelin TELÇEKER SERTOĞLU

*1. Cinsiyetiniz

*2. Yaşınız

- 22-30
- 31-40
- 41-50
- 51 ve üstü

*3. Eğitim durumunuz

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

*4. Mezun olduğunuz bölüm

Türkçe Öğretmenliği

Türk Dili Ve Edebiyatı

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

Dil bilimi

İngilizce Öğretmenliği

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı

Diğer

*5. Kaç seneden beri bu alanda çalışıyorsunuz?

0-1

2-5

6-10

11 ve üstü

*6. Şu an hangi kitabı kullanıyorsunuz?

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe

Yedi İklim Türkçe

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe

Yabancılar İçin Türkçe (Gazi Üniversitesi)

Lale Türkçe Öğretim Seti

İzmir Yabancılar İçin Türkçe

Diğer

*7. Bu zamana kadar "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe " setini kullandınız mı?

Evet

Hayır

8. "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" setiyle ilgili olan düşüncelerinize uygun gelen seçenekleri işaretleyiniz.

	EVET	HAYIR	KARARSIZIM
a) Kitabın kapağı kalitelidir.			
b) Kitabın ön ve arka kapağı birbirleriyle uyumludur.			
c) Kapak, içerik hakkında bilgi vermektedir.			
d) Kitap cildi uzun süreli kullanıma elverişlidir.			
e) Yazı karakteri okunabilir durumdadır.			
f) Sözcükler ve harfler arasında uygun boşluklar bırakılmıştır.			
g) Sayfa düzenlemesi, kitabın tamamında bir tutarlılık içerisindedir.			
h) Ders kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.			
i) Çalışma kitaplarında görsel öğelere yeteri kadar yer verilmiştir.			
j) Kitaplarda güncel görsellere yer verilmiştir.			
k) Görsel ve içerik tasarımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.			
l) Görsel öğeler okuma akışını engellememektedir.			
m) Görsel araçların yerleştirilmesinde sayfa düzenine dikkat edilmiştir.			
n) Konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilmemiştir.			
o) Görsellerin anlaşılması kolaydır.			
p) Kitaptaki görseller, yönelinen yaş grubuna uygundur.			

<p>q) Görsel öğelerde renk kullanımı öğrenmeyi destekleyecek niteliktedir.</p> <p>r) Metinlerde (okuma metinleri, alıştırmalar ve dilbilgisi sunumu) vurgulama yöntemi kullanılarak hedeflenen konuyla ilgili olan öğeler dikkat çekici biçimde verilmiştir.</p> <p>s) Metinler, görsellerle bir bütünlük içerisindedir.</p>			
--	--	--	--

9. "İstanbul Yabancılar İçin Türkçe" Seti ile ilgili eklemek istediğiniz başka unsurlar var mı?